

ข้อมูลทั่วไปและข้อมูลพื้นฐาน ด้านการเกษตรและสหกรณ์

จังหวัดเลย

ประจำปี 2567

สำนักงานเกษตรและสหกรณ์
จังหวัดเลย

จัดทำโดย : กลุ่มสารสนเทศการเกษตร

คำนำ

เอกสารข้อมูลทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรและสหกรณ์จังหวัดเลย ประจำปี ๒๕๖๗ ฉบับนี้ จัดทำขึ้นภายใต้การบริหารจัดการศูนย์ข้อมูลด้านการเกษตรและสหกรณ์ของจังหวัด ของสำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดเลย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างระบบฐานข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการเกษตรและสหกรณ์ของจังหวัดเลยและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปใช้ประกอบการวางแผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ของจังหวัดเลย และเผยแพร่แก่ผู้สนใจทั่วไป ซึ่งจะประกอบไปด้วย ๕ ส่วน คือ

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของจังหวัดเลย

ส่วนที่ ๒ สภาพทางเศรษฐกิจ

ส่วนที่ ๓ ข้อมูลด้านการเกษตรของจังหวัดเลย

ส่วนที่ ๔ องค์กรขับเคลื่อนด้านการเกษตรในจังหวัดเลย

ส่วนที่ ๕ แผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์จังหวัดเลย

คณะผู้จัดทำ ขอขอบคุณทุกหน่วยงานและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกท่าน ในการให้การสนับสนุนการจัดทำข้อมูลทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรและสหกรณ์จังหวัดเลย ประจำปี ๒๕๖๗ ฉบับนี้ไว้ ณ โอกาสนี้ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าเอกสารข้อมูลฉบับนี้ จะเป็นประโยชน์ในการปฏิบัติงานราชการและอื่น ๆ ต่อไป ทั้งนี้ หากมีข้อมูลขาดตกบกพร่องหรือไม่สมบูรณ์ประการใด คณะผู้จัดทำต้องขอภัยไว้ ณ ที่นี้ และจะนำไปปรับปรุง แก้ไข พัฒนาในโอกาสต่อไป

กลุ่มสารสนเทศการเกษตร
สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดเลย
มีนาคม ๒๕๖๘

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ข
สารบัญตาราง	ง
สารบัญภาพ	ฉ
1 ข้อมูลทั่วไปของจังหวัดเลย	1
1.1 ประวัติจังหวัดเลย	2
1.2 ลักษณะทางภูมิศาสตร์	4
1.3 ลักษณะทางภูมิอากาศ	6
1.4 ข้อมูลด้านทรัพยากรธรรมชาติ	9
1.5 แหล่งน้ำที่สำคัญ	10
1.6 การปกครองและประชากร	10
1.7 สภาพสังคม วัฒนธรรม และประเพณี	11
1.8 โครงสร้างพื้นฐานและสาธารณูปโภค	12
1.9 ข้อมูลด้านการกักกันของจังหวัดเลย	14
2 สภาพทางเศรษฐกิจ	15
2.1 เศรษฐกิจจังหวัดเลยในปี 2567	16
2.1.1 เศรษฐกิจจังหวัดเลยในปี 2567	16
2.1.2 เศรษฐกิจจังหวัดเลยในปี 2568	16
2.1.3 ปัจจัยสนับสนุนเศรษฐกิจในปี 2567 และ ปี 2568 ของจังหวัดเลย	17
2.1.4 ปัจจัยเสี่ยงเศรษฐกิจในปี 2567 และ ปี 2568 ของจังหวัดเลย ที่ต้องติดตามอย่างต่อเนื่อง	17
2.2 ผลกระทบมวลรวมของจังหวัดเลย (GPP)	17
2.3 การประกอบอาชีพ	18
2.3.1 ด้านเกษตรกรรม	18
2.3.2 ด้านการเลี้ยงสัตว์	18
2.3.3 ด้านประมง	18
2.3.4 ด้านการทำป่าไม้	19
2.3.5 ด้านอุตสาหกรรม	19
2.3.6 ด้านพาณิชยกรรม	20
2.3.7 ด้านการบริการ	21
2.3.8 ด้านการค้าชายแดน	21
2.3.9 ด้านการท่องเที่ยว	22

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
3 ข้อมูลด้านการเกษตรจังหวัดเลย	23
3.1 คริวเรือนเกษตรกรและแรงงานภาคการเกษตร	23
3.2 การใช้ที่ดินเพื่อการเกษตร	24
3.2.1 เนื้อที่ถือครองทางการเกษตร	24
3.2.2 การจัดที่ดินเพื่อเกษตรกรรม	27
3.3 แหล่งน้ำเพื่อการเกษตร	27
3.3.1 พื้นที่ชลประทานและระบบชลประทาน	27
3.3.2 โครงการแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน	34
3.4 ข้อมูลสินค้าเกษตรที่สำคัญของจังหวัดเลย	34
3.4.1 ด้านการปลูกพืชเศรษฐกิจของจังหวัดเลย	34
3.4.2 ด้านการปศุสัตว์ของจังหวัดเลย	41
3.4.3 ด้านการประมงของจังหวัดเลย	43
3.4.4 ข้อมูลสินค้าเกษตรที่ได้รับรองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI)	45
3.4.5 ข้อมูลมาตรฐานสินค้าเกษตร	52
3.4.6 สินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์	55
3.4.7 การเพาะปลูกและผลผลิตเก็บเกี่ยวรายเดือนของสินค้าเกษตรของจังหวัดเลย	55
3.4.8 ภัยพิบัติด้านการเกษตร	56
3.4.9 ปัญหาทางด้านการเกษตร	57
3.4.10 การช่วยเหลือเกษตรกรและผู้ยากจน	59
4 องค์กรขับเคลื่อนด้านการเกษตรในจังหวัดเลย	61
4.1 ประเภสหกรณ์และจำนวนสมาชิก	62
4.2 กลุ่มเกษตรกร	63
4.3 ข้อมูลสถาบันเกษตรกร	63
4.4 ข้อมูลจำนวนอาสาสมัครเกษตรของจังหวัดเลย	65
4.5 ศูนย์ปราชญ์ชาวบ้านของจังหวัดเลย	69
4.6 สำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัดเลย	70
4.7 สำนักงานกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร สาขาจังหวัดเลย	75
5 ยุทธศาสตร์เกษตรและสหกรณ์จังหวัดเลย ปี 2566-2570	76
แผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์จังหวัดเลย ปี 2566 – 2570 ฉบับทบทวน ปี 2568	77

สารบัญตาราง

เรื่อง		หน้า
ตารางที่ 1.1	แสดงข้อมูลปริมาณน้ำฝนและจำนวนวันที่ฝนตกรายเดือนของจังหวัดเลย ตั้งแต่ ปี 2563-2567	6
ตารางที่ 1.2	แสดงข้อมูลอุณหภูมิเฉลี่ยและความชื้นสัมพัทธ์เฉลี่ย ปี 2563-2567	8
ตารางที่ 1.3	แสดงข้อมูลเปรียบเทียบพื้นที่สภาพป่าและพื้นที่จังหวัดเลย	9
ตารางที่ 1.4	แสดงข้อมูลเปรียบเทียบพื้นที่ป่าไม้และพื้นที่ป่าจังหวัดเลย	9
ตารางที่ 1.5	แสดงลักษณะการแบ่งหน่วยการปกครองจังหวัดเลย และจำนวนประชากร	11
ตารางที่ 1.6	แสดงเส้นทางเดินรถ	12
ตารางที่ 2.1	แสดงมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด ตามราคาประจำปี จำแนกตามสาขาการผลิต พ.ศ. 2561-2565p จังหวัดเลย	17
ตารางที่ 2.2	แสดงประเภทอุตสาหกรรมที่มีการลงทุนมากที่สุด 5 อันดับแรก	19
ตารางที่ 2.3	แสดงจำนวนสถานประกอบการด้านอุตสาหกรรมการทำเหมืองแร่	20
ตารางที่ 3.1	แสดงจำนวนครัวเรือนเกษตรกรและแรงงานภาคการเกษตร	24
ตารางที่ 3.2	แสดงเนื้อที่ใช้ประโยชน์ทางการเกษตร ปี 2567	25
ตารางที่ 3.3	แสดงการใช้ประโยชน์และความเหมาะสมของดินเพื่อการเพาะปลูก (Agri-Map analytic)	25
ตารางที่ 3.4	แสดงพื้นที่เพาะปลูกพืชทางการเกษตร แยกรายอำเภอของจังหวัดเลย ปี 2567	26
ตารางที่ 3.5	แสดงผลการดำเนินการจัดที่ดินและมอบสิทธิการใช้ประโยชน์ที่เกษตรกรมีในที่ดิน ของรัฐจังหวัดเลย (ผลการจัดที่ดินสะสม)	27
ตารางที่ 3.6	แสดงผลการดำเนินการจัดที่ดินและมอบสิทธิการใช้ประโยชน์ที่เกษตรกรมีในที่ดิน ของรัฐจังหวัดเลย (การเพิกถอน ส.ป.ก.4-01)	27
ตารางที่ 3.7	แสดงประเภทของแหล่งน้ำ ปี 2567	27
ตารางที่ 3.8	แสดงข้อมูลลุ่มน้ำและพื้นที่การเกษตรในเขตจังหวัดเลย	28
ตารางที่ 3.9	แสดงความต้องการใช้น้ำในปัจจุบัน	28
ตารางที่ 3.10	แสดงอัตราความต้องการน้ำชลประทาน (เฉพาะที่ใช้เสริมน้ำฝน)	29
ตารางที่ 3.11	แสดงการใช้พื้นที่การเกษตรกรรมจังหวัดเลย	30
ตารางที่ 3.12	แสดงการใช้น้ำเพื่อการเกษตรกรรมจังหวัดเลย	31
ตารางที่ 3.13	แสดงความต้องการใช้น้ำด้านการอุปโภค-บริโภค	32
ตารางที่ 3.14	แสดงความต้องการใช้น้ำด้านอุตสาหกรรมและการท่องเที่ยว	31
ตารางที่ 3.15	แสดงการรักษาระบบนิเวศวิทยา	33
ตารางที่ 3.16	แสดงผลการขุดสระน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน ปี 2548-2567 แยกรายอำเภอ	34
ตารางที่ 3.17	แสดงมูลค่าผลผลิตรวมพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของจังหวัดเลย ปี 2567	36
ตารางที่ 3.18	แสดงจำนวนครัวเรือนเกษตรกรที่ปลูกพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของจังหวัดเลย ปี 2567	38
ตารางที่ 3.19	แสดงพื้นที่เพาะปลูกข้าวนาปีและข้าวไร่แยกรายอำเภอของจังหวัดเลย ปี 2567	39
ตารางที่ 3.20	แสดงพื้นที่เพาะปลูกไม้ดอกไม้ประดับแยกรายอำเภอของจังหวัดเลย ปี 2567	40
ตารางที่ 3.21	แสดงมูลค่าผลผลิตรวมพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของจังหวัดเลย ปี 2567	40
ตารางที่ 3.22	แสดงจำนวนเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์และปศุสัตว์ ระดับอำเภอ ปี 2567	42

สารบัญตาราง (ต่อ)

เรื่อง	หน้า	
ตารางที่ 3.23	แสดงมูลค่าด้านการปศุสัตว์จังหวัดเลย	43
ตารางที่ 3.24	แสดงการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืด และจำนวนบ่อการทำประมงน้ำจืดจังหวัดเลย	44
ตารางที่ 3.25	แสดงปริมาณสัตว์น้ำจืดที่จับได้และมูลค่าด้านการทำประมงน้ำจืดจังหวัดเลย	44
ตารางที่ 3.26	แสดงจำนวนสัตว์น้ำที่จับได้ จำแนกตามชนิดของสัตว์น้ำจืด จังหวัดเลย ปี 2567	45
ตารางที่ 3.27	แสดงมาตรฐานสินค้าเกษตรด้านพืช	52
ตารางที่ 3.28	แสดงมาตรฐานสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์	53
ตารางที่ 3.29	แสดงมาตรฐานสินค้าเกษตรด้านประมง	54
ตารางที่ 3.30	แสดงปฏิทินการเพาะปลูกพืชและผลผลิตเก็บเกี่ยวรายเดือนของสินค้าเกษตร	56
ตารางที่ 3.31	แสดงจำนวนลูกหนี้กองทุนหมุนเวียนเพื่อการกู้ยืมแก่เกษตรกรและผู้ยากจน	59
ตารางที่ 4.1	แสดงจำนวนสหกรณ์ในจังหวัดเลย	62
ตารางที่ 4.2	แสดงจำนวนกลุ่มเกษตรกรในจังหวัดเลย	63
ตารางที่ 4.3	แสดงข้อมูลสถาบันเกษตรกร ปี 2567	64
ตารางที่ 4.4	แสดงจำนวนอาสาสมัครเกษตรกรของจังหวัดเลย ปี 2567	66
ตารางที่ 4.5	แสดงรายชื่อสมาชิกสภาเกษตรกรจังหวัดเลย ประเภทผู้แทนเกษตรกร	70
ตารางที่ 4.6	แสดงรายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิของจังหวัดเลย	71

สารบัญภาพ

เรื่อง	หน้า
ภาพที่ 1.1 แสดงที่ตั้งและอาณาเขต	5
ภาพที่ 1.2 แสดงแผนภูมิข้อมูลปริมาณน้ำฝน (มม.) รายเดือนของจังหวัดเลยตั้งแต่ ปี 2563-2567	7
ภาพที่ 1.3 แสดงแผนภูมิข้อมูลจำนวนวันที่ฝนตกรายเดือนของจังหวัดเลย ตั้งแต่ ปี 2563-2567	7
ภาพที่ 1.4 แสดงแผนภูมิข้อมูลอุณหภูมิเฉลี่ย (องศาเซลเซียส) ปี 2563-2567	8
ภาพที่ 1.5 แสดงแผนภูมิข้อมูลความชื้นสัมพัทธ์อากาศเฉลี่ย (เปอร์เซ็นต์) ปี 2563-2567	9
ภาพที่ 3.1 แสดงแผนภูมิเนื้อที่ใช้ประโยชน์ทางการเกษตร ปี 2567	25
ภาพที่ 3.2 แสดงกราฟมูลค่าผลผลิตรวมพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของจังหวัดเลย ปี 2567	37
ภาพที่ 3.3 แสดงลักษณะของข้าวเหนียวแดงเมืองเลย	45
ภาพที่ 3.4 แสดงลักษณะของข้าวเหนียวขาวเกลี้ยงเมืองเลย	49
ภาพที่ 3.5 แสดงช่องทางการจำหน่ายสินค้า OTOP ผ่านระบบ ONLINE	55
ภาพที่ 4.1 แสดงตราสัญลักษณ์อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.)	68
ภาพที่ 4.1 แสดงข้อมูลการรับขึ้นทะเบียนองค์กรเกษตรกร	74

ส่วนที่ 1

ข้อมูลทั่วไป ของจังหวัดเลย

ข้อมูลทั่วไปของจังหวัดเลย

1.1 ประวัติจังหวัดเลย

ดินแดนซึ่งเป็นที่ตั้งของจังหวัดเลย มีหลักฐานและประวัติความเป็นมาว่าก่อตั้งโดยชนเผ่าไทยที่สืบเชื้อสายมาจากบรรพบุรุษที่สถาปนาอาณาจักรโยนก โดยพ่อขุนบางกลางหาวและพ่อขุนผาเมือง ได้อพยพผู้คนจากอาณาจักรโยนกที่ล่มสลายแล้ว ผ่านดินแดนล้านช้าง ข้ามลำน้ำเหืองขึ้นไปทางฝั่งขวาของลำน้ำหมัน จนถึงบริเวณที่ราบ พ่อขุนผาเมืองได้ตั้งบ้านด่านขวา ส่วนพ่อขุนบางกลางหาวได้แบ่งไพร่พลข้ามลำน้ำหมันไปทางฝั่งซ้าย สร้างบ้านด่านซ้าย จากนั้นได้อพยพขึ้นไปตามลำน้ำและได้สร้างบ้านหนองคูขึ้น พร้อมกับนำเชื้อหมู่บ้านด่านซ้ายมาขนานนามหมู่บ้านหนองคูใหม่เป็นเมืองด่านซ้าย และอพยพไปอยู่ที่บางยางในที่สุด ต่อมา มีชาวโยนกกลุ่มหนึ่งได้อพยพมาตั้งบ้านเรือนระหว่างชายแดนตอนใต้ของอาณาจักรล้านช้างอยู่ระยะหนึ่ง ก่อนที่จะอพยพหนีภัยสงครามข้ามลำน้ำเหือง มาตั้งเมืองเซไลขึ้นจากหลักฐานสมุดข่อยที่มีการค้นพบเมืองเซไลอยู่ด้วยความสงบร่มเย็นมาจนกระทั่งถึงสมัยเจ้าเมืองคนที่ 5 เกิดทุกข์ภัยขึ้นจึงได้พาผู้คนอพยพไปตามลำแม่น้ำเซไล และได้ตั้งบ้านเรือนขึ้นขนานนามว่า "ห้วยหมาน"

วันจัดตั้งเมือง

ในปี พ.ศ. 2396 พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 ทรงพิจารณาเห็นว่าหมู่บ้านแฮ่ ซึ่งตั้งอยู่ริมห้วยน้ำหมานและอยู่ใกล้กับแม่น้ำเลย มีประชากรเพิ่มมากขึ้น สมควรจะได้ตั้งเป็นเมืองเพื่อประโยชน์ในการปกครองอย่างใกล้ชิด จึงได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดตั้งเป็นเมือง เรียกชื่อตามนามของแม่น้ำเลยว่า "**เมืองเลย**" ต่อมาในปี พ.ศ. 2440 ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติลักษณะการปกครองพื้นที่ ร.ศ.116 แบ่งการปกครองเมืองเลยออกเป็น 4 อำเภอ อำเภอที่ตั้งเมืองคือ อำเภอกุดป่อง ในปี พ.ศ. 2442-2449 ได้เปลี่ยนที่ตั้งเมืองเลยเป็นบริเวณลำน้ำเหือง และในปี 2450 ได้มีประกาศกระทรวงมหาดไทย ลงวันที่ 4 มกราคม พ.ศ. 2450 ยกเลิกบริเวณ ลำน้ำเหืองให้คงเหลือไว้เฉพาะเมืองเลย โดยให้เปลี่ยนชื่อ อำเภอกุดป่อง เป็น อำเภอเมืองเลย จนถึงปัจจุบัน

ตราประจำจังหวัด

มีลักษณะวงกลม มีรูป "พระธาตุศรีสองรัก" สีขาวอยู่ตรงกลาง

ต้นไม้ประจำจังหวัด

ต้นสนสามใบ (Pinus Kesiya) เป็นพันธุ์ไม้มงคลพระราชทานที่ได้รับพระราชทานจากสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ เมื่อ ปี พ.ศ. 2538

ธงประจำจังหวัด

เป็นธงรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า พื้นสีฟ้า มีดวงตรารูปพระธาตุศรีสองรักอยู่ตรงกลาง

คำขวัญประจำจังหวัด

“เมืองแห่งทะเลภูเขา สุดหนาวในสยาม ดอกไม้งามสามฤดู
ถิ่นที่อยู่อริยสงฆ์ มั่นคงความสะอาด”

1.2 ลักษณะทางภูมิศาสตร์

อาณาเขต ที่ตั้ง และขนาดของจังหวัดเลย

จังหวัดเลย ตั้งอยู่บนพื้นที่ราบสูงโคราชที่เรียกว่า “แอ่งสกลนคร” ภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นเทือกเขาในแนวทิศเหนือใต้โดยมีที่ราบลุ่มระหว่างหุบเขาขนาดไม่ใหญ่มากนัก สลับอยู่แนวเทือกเขาเหล่านั้น หินที่พบในบริเวณนี้ส่วนใหญ่เป็นหินมีอายุนาน พื้นที่จังหวัดเลยมีเนื้อที่ทั้งสิ้น 11,424.612 ตารางกิโลเมตร หรือ 7,140,382 ไร่ หรือประมาณร้อยละ 6.77 ของพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตั้งอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตอนบน ระหว่างละติจูดที่ 16 องศา 45 ลิปดาเหนือ ถึง 18 องศา 10 ลิปดาเหนือ เส้นลองติจูดที่ 100 องศา 50 ลิปดาตะวันออก ถึง 102 องศา 10 ลิปดาตะวันออก ห่างจากกรุงเทพมหานคร ประมาณ 520 กิโลเมตร (เส้นทาง กรุงเทพฯ - ชัยภูมิ - เลย) มีอาณาเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ เขื่อนเขาเพชรบูรณ์ อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์ อำเภอนครไทย อำเภอชาติตระการ จังหวัดพิษณุโลก
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ อำเภอสังขม จังหวัดหนองคาย อำเภอน้ำโสม จังหวัดอุดรธานี อำเภอศรีบุญเรือง อำเภอสว่างแดนดิน อำเภอนากลาง และอำเภอนาวัง จังหวัดหนองบัวลำภู
ทิศใต้	ติดต่อกับอำเภอน้ำหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์ อำเภอภูผาม่าน อำเภอสีชมพู จังหวัดขอนแก่น

พื้นที่ชายแดน ติดต่อกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) ความยาว 197 กิโลเมตร มีแม่น้ำโขง แม่น้ำเหือง และแนวสันเขาเป็นแนวพรมแดนติดต่อกับแขวงไชยบุรี และแขวงเวียงจันทน์ ของ สปป.ลาว ดังนี้

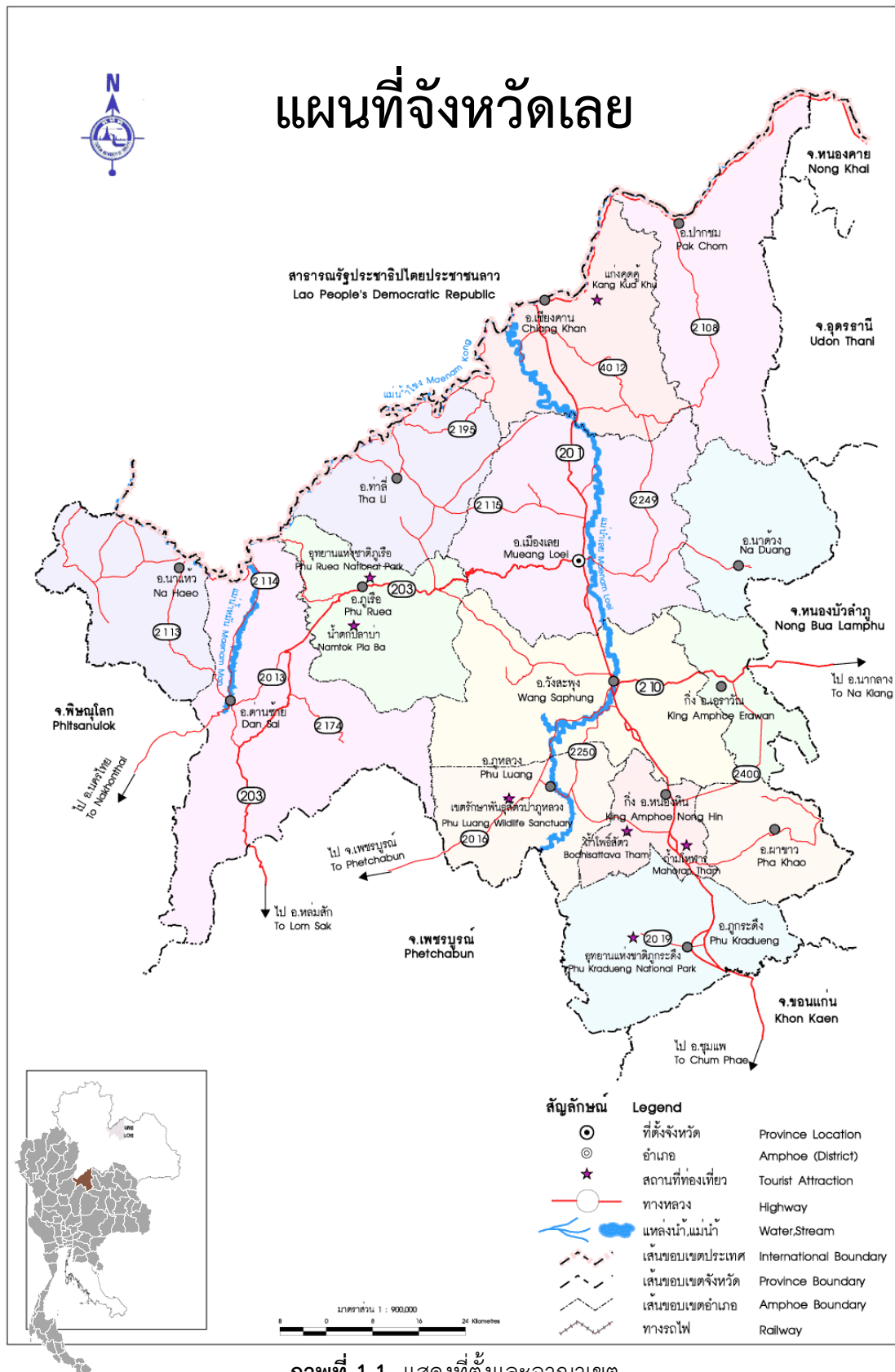
- แม่น้ำโขง ระยะทางยาว 71 กิโลเมตร อยู่ในเขตอำเภอปากชม และอำเภอเชียงคาน
- แม่น้ำเหือง ระยะทางยาว 123 กิโลเมตร อยู่ในเขตอำเภอท่าลี่ อำเภอภูเรือ อำเภอด่านซ้าย และอำเภอนาแห้ว
- แนวสันเขาในอำเภอนาแห้วมีความยาว 3 กิโลเมตร

อำเภอที่มีพื้นที่ชายแดนติดต่อกับ สปป.ลาว ได้แก่

อำเภอปากชม	ติดต่อกับบ้านวัง เมืองหมื่น แขวงเวียงจันทร์ (ระยะทางระหว่างแขวงเวียงจันทร์กับอำเภอปากชม ประมาณ 160 กิโลเมตร) ซึ่งมีแม่น้ำโขงเป็นเส้นกั้นพรมแดน
อำเภอท่าลี่	ติดต่อกับบ้านเมืองหมอ เมืองแก่นท้าว แขวงไชยบุรี (ระยะทางระหว่างแขวงไชยบุรีกับอำเภอท่าลี่ ประมาณ 210 กิโลเมตร) มีแม่น้ำเหืองเป็นเส้นกั้นพรมแดน
อำเภอเชียงคาน	ติดต่อกับเมืองसानะคาม แขวงเวียงจันทร์ (ระยะทางระหว่างเมืองसानะคามกับอำเภอเชียงคาน ประมาณ 3 – 5 กิโลเมตร) ซึ่งมีแม่น้ำโขงเป็นเส้นกั้นพรมแดน
อำเภอด่านซ้าย	ติดต่อกับบ้านนาข่า เมืองบ่อแต่น แขวงไชยบุรี (ระยะทางระหว่างเมืองบ่อแต่นกับอำเภอด่านซ้าย ประมาณ 30 กิโลเมตร)
อำเภอนาแห้ว	ติดต่อกับบ้านหมือ่งแพร่ เมืองบ่อแต่น แขวงไชยบุรี (ระยะทางระหว่างเมืองบ่อแต่นกับอำเภอนาแห้ว ประมาณ 40 กิโลเมตร)
อำเภอภูเรือ	ติดต่อกับเมืองแก่นท้าว เมืองบ่อแต่น แขวงไชยบุรี

ลักษณะดิน

ดินในจังหวัดเลยมีศักยภาพสูงสำหรับการผลิตพืชไร่ซึ่งอยู่ในบริเวณพื้นที่ลาดเชิงเขาแต่เป็นเขตที่มีอัตราการชะล้างของหน้าดินค่อนข้างสูง ส่วนปัญหาดินเค็มนั้น จังหวัดเลยเป็นจังหวัดเดียวในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ไม่มีปัญหาในเรื่องดินเค็ม

ภาพที่ 1.1 แสดงที่ตั้งและอาณาเขต

1.3 ลักษณะทางภูมิอากาศ

ฤดูกาล ในพื้นที่จังหวัด มี 3 ฤดู **ฤดูร้อน** เริ่มต้นประมาณกลางเดือนกุมภาพันธ์ ไปจนถึงกลางเดือนพฤษภาคม ซึ่งเป็นช่วงเปลี่ยนจากมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ และเป็นระยะที่ข้าวโลกเหนือหันเข้าหาดวงอาทิตย์ โดยเฉพาะเดือนเมษายนบริเวณประเทศไทย มีดวงอาทิตย์อยู่เกือบตรงศีรษะในเวลาเที่ยงวัน ทำให้ได้รับความร้อนจากดวงอาทิตย์เต็มที่ สภาวะอากาศจึงร้อนอบอ้าวทั่วไป ในฤดูนี้แม้ว่าโดยทั่วไปจะมีอากาศร้อนและแห้งแล้ง แต่บางครั้งอาจมีมวลอากาศเย็นจากประเทศจีน แผ่ลงมาปกคลุมถึงประเทศไทยตอนบน ทำให้เกิดการปะทะกันของมวลอากาศเย็น กับมวลอากาศร้อนที่ปกคลุมอยู่เหนือประเทศไทย ซึ่งก่อให้เกิดพายุฝนฟ้าคะนอง และลมกระโชกแรง หรืออาจมีลูกเห็บตกก่อให้เกิดความเสียหายได้ พายุฝนฟ้าคะนองที่เกิดขึ้นในฤดูนี้มักเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าพายุฤดูร้อน **ฤดูฝน** เริ่มต้นประมาณกลางเดือนพฤษภาคม เมื่อมรสุมตะวันตกเฉียงใต้พัดปกคลุมประเทศไทย และร่องความกดอากาศต่ำพัดผ่านประเทศไทย ทำให้มีฝนชุกทั่วไป ร่องความกดอากาศต่ำนี้ปกติ จะพัดผ่านภาคใต้ในระยะต้นเดือนพฤษภาคม แล้วจึงเลื่อนขึ้นไปทางเหนือตามลำดับ จนถึงช่วงประมาณปลายเดือนมิถุนายน จะพัดผ่านอยู่บริเวณประเทศจีนตอนใต้ ทำให้ฝนในประเทศไทยลดลงระยะหนึ่ง และเรียกว่าฝนทิ้งช่วง ซึ่งอาจนานประมาณ 1 - 2 สัปดาห์หรือบางปีอาจเกิดขึ้นรุนแรง และมีฝนน้อยนานนับเดือน ในเดือนกรกฎาคมปกติร่องความกดอากาศต่ำ จะเลื่อนกลับลงมาจากทางตอนใต้ของประเทศจีน พาดผ่านบริเวณประเทศไทยอีกครั้ง ทำให้มีฝนชุกต่อเนื่อง และปริมาณฝนเพิ่มขึ้น ตั้งแต่ช่วงปลายเดือนกรกฎาคมเป็นต้นไป จนกระทั่งมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ พัดเข้ามาปกคลุมประเทศไทย แทนที่มรสุมตะวันตกเฉียงใต้ประมาณกลางเดือนตุลาคม ประเทศไทยตอนบนจะเริ่มมีอากาศเย็นและฝนลดลง โดยเฉพาะภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เว้นแต่ภาคใต้ยังคงมีฝนชุกต่อไปจนถึงเดือนธันวาคม และมักมีฝนหนักถึงหนักมากจนก่อให้เกิดอุทกภัย โดยเฉพาะภาคใต้ฝั่งตะวันออก ซึ่งจะมีปริมาณฝนมากกว่าภาคใต้ฝั่งตะวันตก อย่างไรก็ตามการเริ่มต้นฤดูฝนอาจจะช้าหรือเร็วกว่ากำหนดได้ประมาณ 1 - 2 สัปดาห์ **ฤดูหนาว** เริ่มต้นประมาณกลางเดือนตุลาคมถึงกลางเดือนกุมภาพันธ์ เมื่อมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือพัดปกคลุมประเทศไทยตั้งแต่กลางเดือนตุลาคม ในช่วงกลางเดือนตุลาคมนาน 1-2 สัปดาห์ เป็นช่วงเปลี่ยนฤดูจากฤดูฝนเป็นฤดูหนาว อากาศแปรปรวน ไม่แน่นอน อาจเริ่มมีอากาศเย็น หรืออาจยังมีฝนฟ้าคะนอง โดยเฉพาะบริเวณภาคกลางตอนล่าง และภาคตะวันออกเฉียงใต้ซึ่งจะหมดฝน และเริ่มมีอากาศเย็นช้ากว่าภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

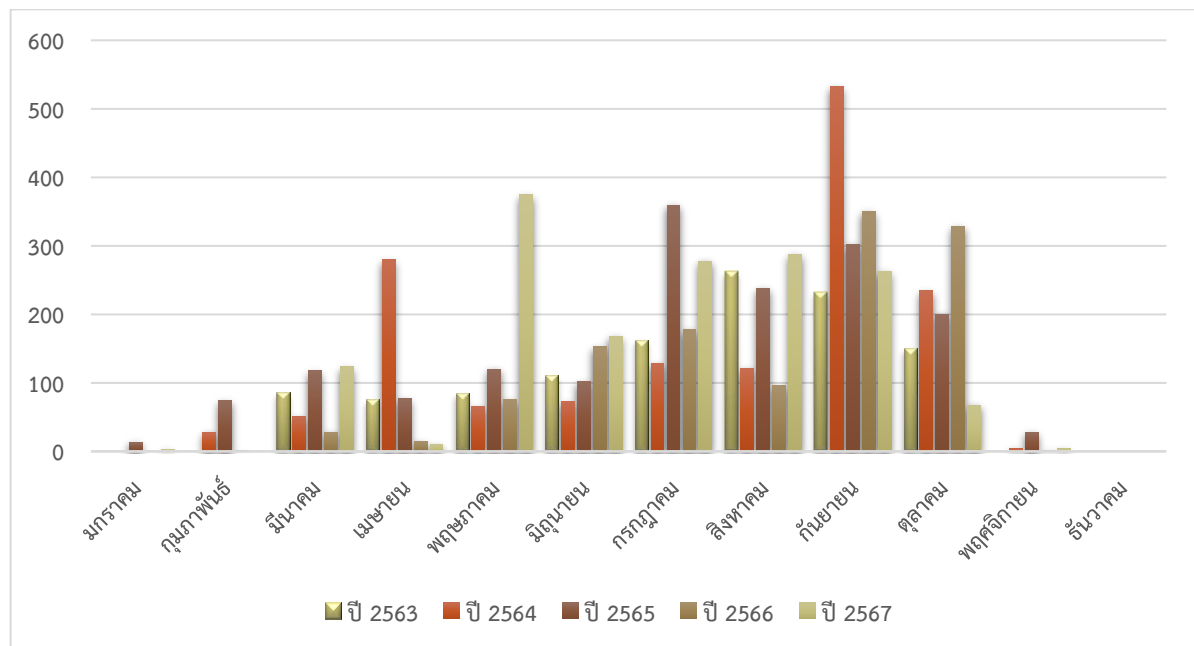
ปริมาณน้ำฝน ปริมาณฝน 5 ปี (พ.ศ.2563- พ.ศ.2567) ฝนตกมากที่สุดในปี พ.ศ. 2565 วัดปริมาณได้ 1,630.6 มม. จำนวนวันที่ฝนตก 132 วัน และฝนตกน้อยที่สุดในปี พ.ศ. 2563 วัดปริมาณได้ 1,165.8 มม. จำนวนวันที่ฝนตก 113 วัน

ตารางที่ 1.1 แสดงข้อมูลปริมาณน้ำฝนและจำนวนวันที่ฝนตกรายเดือนของจังหวัดเลย ตั้งแต่ ปี 2563-2567

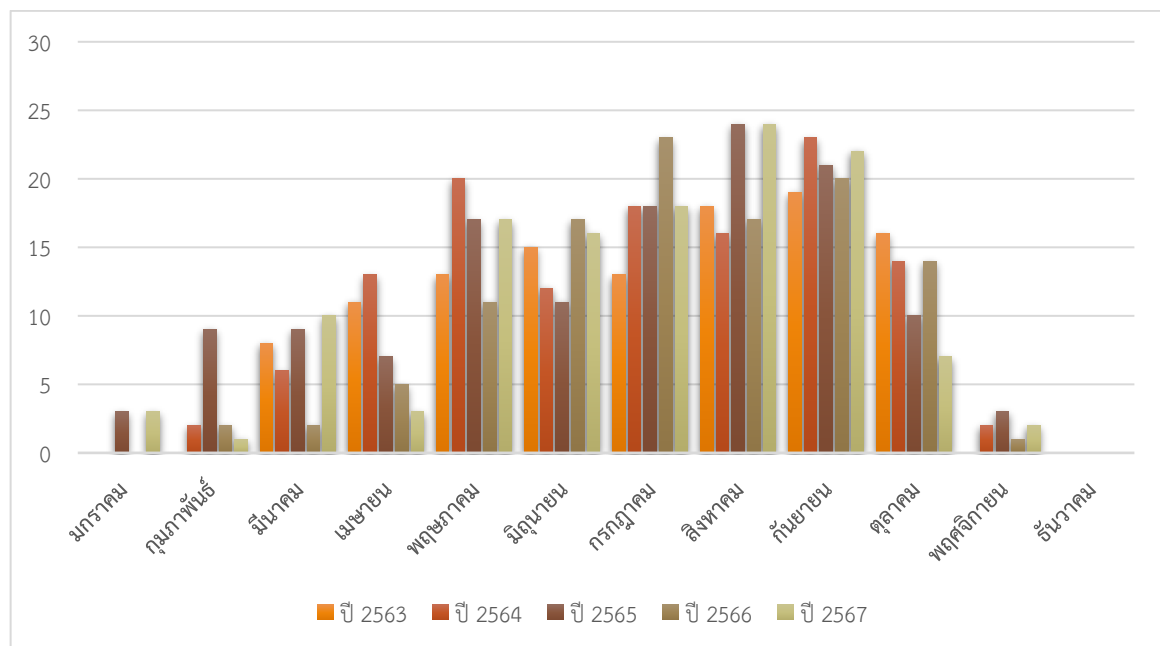
เดือน	ปี 2563		ปี 2564		ปี 2565		ปี 2566		ปี 2567	
	ปริมาณน้ำฝน (มม.)	จำนวนวันที่ตก (วัน)	ปริมาณน้ำฝน (มม.)	จำนวนวันที่ตก (วัน)	ปริมาณน้ำฝน (มม.)	จำนวนวันที่ตก (วัน)	ปริมาณน้ำฝน (มม.)	จำนวนวันที่ตก (วัน)	ปริมาณน้ำฝน (มม.)	จำนวนวันที่ตก (วัน)
มกราคม	0.0	0	0.0	0	13.4	3	0	0	3.1	3
กุมภาพันธ์	0.0	0	27.6	2	74.4	9	0.7	2	0.1	1
มีนาคม	86.2	8	50.4	6	117.7	9	27.9	2	123.3	10
เมษายน	75.5	11	279.5	13	76.5	7	14.4	5	9.8	3
พฤษภาคม	85.1	13	65.2	20	120.0	17	75.4	11	374.8	17
มิถุนายน	111.3	15	72.6	12	101.6	11	152.9	17	167.9	16
กรกฎาคม	162.7	13	128.4	18	359.2	18	177.9	23	277.8	18

เดือน	ปี 2563		ปี 2564		ปี 2565		ปี 2566		ปี 2567	
	ปริมาณ น้ำฝน (มม.)	จำนวน วันที่ตก (วัน)	ปริมาณ น้ำฝน (มม.)	จำนวน วันที่ตก (วัน)	ปริมาณ น้ำฝน (มม.)	จำนวน วันที่ตก (วัน)	ปริมาณ น้ำฝน (มม.)	จำนวน วันที่ตก (วัน)	ปริมาณ น้ำฝน (มม.)	จำนวน วันที่ตก (วัน)
สิงหาคม	262.1	18	121.6	16	237.9	24	95.9	17	287.4	24
กันยายน	232.8	19	532.6	23	301.8	21	350.6	20	263.1	22
ตุลาคม	150.1	16	234.7	14	200.2	10	328.6	14	67.6	7
พฤศจิกายน	0.0	0	4.2	2	28.2	3	1.8	1	3.7	2
ธันวาคม	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0
รวมทั้งปี	1,165.8	113	1,516.8	126	1,630.6	132	1,226.1	112	1,578.6	123

ที่มา : สถานีอุตุนิยมวิทยาเลย

ภาพที่ 1.2 แสดงแผนภูมิข้อมูลปริมาณน้ำฝน (มม.) รายเดือนของจังหวัดเลยตั้งแต่ ปี 2563-2567

ภาพที่ 1.3 แสดงแผนภูมิข้อมูลจำนวนวันที่ฝนตกรายเดือนของจังหวัดเลย ตั้งแต่ ปี 2563-2567

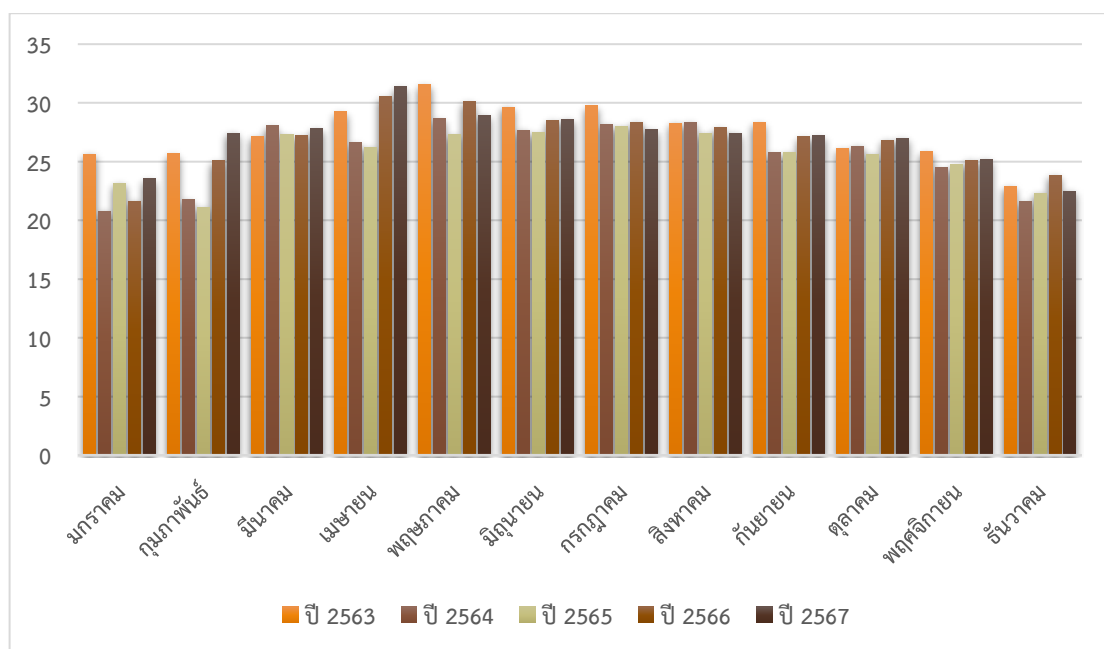
อุณหภูมิและความชื้นสัมพัทธ์ ช่วง 5 ปีย้อนหลัง (พ.ศ. 2563- พ.ศ.2567) อุณหภูมิเฉลี่ยสูงสุดวัดได้ 31.53 องศาเซลเซียส ในเดือนพฤษภาคม 2563 และอุณหภูมิเฉลี่ยต่ำสุดวัดได้ 21.1 องศาเซลเซียส ในเดือนกุมภาพันธ์ 2565

ตารางที่ 1.2 แสดงข้อมูลอุณหภูมิเฉลี่ยและความชื้นสัมพัทธ์เฉลี่ย ปี 2563-2567

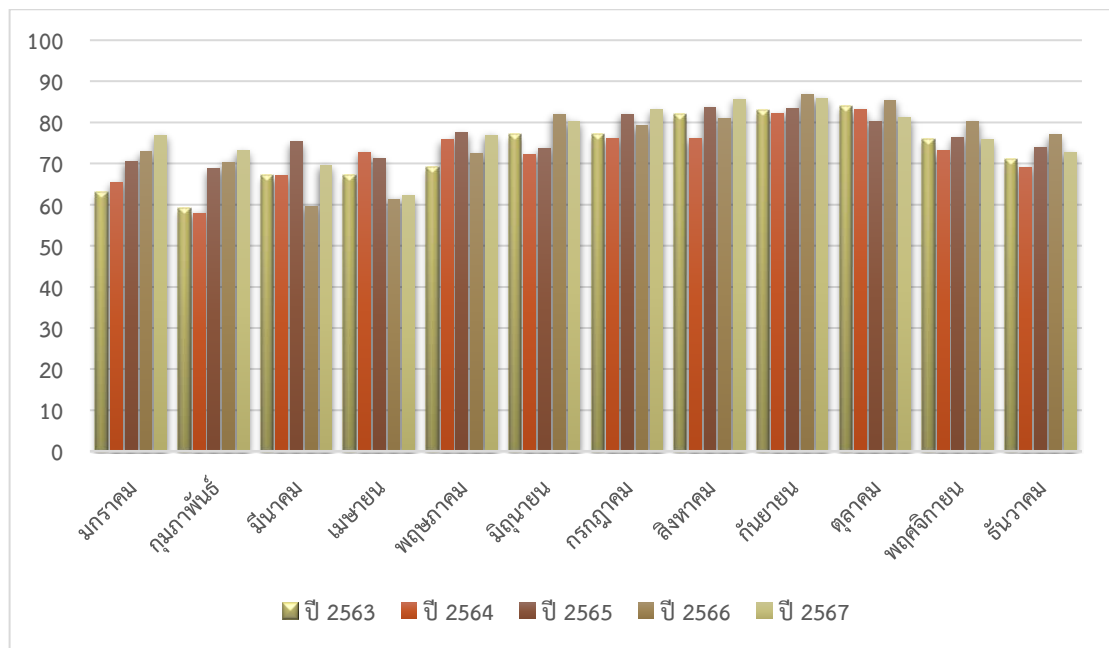
เดือน ปี พ.ศ.	อุณหภูมิเฉลี่ย (องศาเซลเซียส)					ความชื้นสัมพัทธ์เฉลี่ย (เปอร์เซ็นต์)				
	2563	2564	2565	2566	2567	2563	2564	2565	2566	2567
มกราคม	25.64	20.77	23.17	21.64	23.56	63	65.35	70.6	72.86	76.91
กุมภาพันธ์	25.68	21.75	21.10	25.08	27.41	59	57.95	68.72	70.30	73.13
มีนาคม	27.18	28.05	27.31	27.20	27.82	67	67.01	75.35	59.65	69.64
เมษายน	29.26	26.61	26.20	30.55	31.38	67	72.75	71.11	61.27	62.11
พฤษภาคม	31.53	28.65	27.31	30.11	28.96	69	75.81	77.46	72.35	76.94
มิถุนายน	29.65	27.69	27.44	28.52	28.60	77	72.15	73.76	82.03	80.31
กรกฎาคม	29.77	28.19	28.03	28.36	27.72	77	76.08	81.96	79.18	83.06
สิงหาคม	28.26	28.33	27.43	27.87	27.41	82	76.01	83.55	81.03	85.69
กันยายน	28.31	25.74	25.79	27.13	27.21	83	82.12	83.27	86.69	85.94
ตุลาคม	26.11	26.30	25.61	26.81	26.99	84	83.12	80.23	85.41	81.27
พฤศจิกายน	25.83	24.48	24.72	25.12	25.19	76	73.07	76.22	80.23	75.87
ธันวาคม	22.90	21.58	22.32	23.86	22.48	71	69.01	73.93	76.99	72.76

N/A = Not Available

ที่มา : สถานีอุตุนิยมวิทยาจังหวัดเลย

ภาพที่ 1.4 แสดงแผนภูมิข้อมูลอุณหภูมิเฉลี่ย (องศาเซลเซียส) ปี 2563-2567

ภาพที่ 1.5 แสดงแนวโน้มข้อมูลความขึ้นสัมพัทธ์อากาศเฉลี่ย (เปอร์เซ็นต์) ปี 2563-2567

1.4 ข้อมูลด้านทรัพยากรธรรมชาติ

จังหวัดเลย มีพื้นที่จำนวน 6.562 ล้านไร่ มีพื้นที่ป่าทั้งหมด 3.844 ล้านไร่ และพื้นที่มีสภาพป่า 2.112 ล้านไร่ แบ่งออกเป็น ป่าสงวนแห่งชาติ จำนวน 22 ป่า เนื้อที่ 2.848 ล้านไร่ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า จำนวน 2 แห่ง อุทยานแห่งชาติ จำนวน 5 แห่ง และพื้นที่ป่าอนุรักษ์อื่น ๆ เนื้อที่ประมาณ 1.071 ล้านไร่ รายละเอียดแสดงดังตาราง

ตารางที่ 1.3 แสดงข้อมูลเปรียบเทียบพื้นที่สภาพป่าและพื้นที่จังหวัดเลย

ลำดับ ที่	ชนิดพื้นที่	เนื้อที่ (ล้านไร่)	ร้อยละ (%)
1	เนื้อที่จังหวัดเลย	6.562	
2	พื้นที่ป่าไม้ทั้งหมด	3.844	58.58
3	พื้นที่มีสภาพป่า	2.112	32.18

ที่มา : สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดเลย

ตารางที่ 1.4 แสดงข้อมูลเปรียบเทียบพื้นที่ป่าไม้และพื้นที่ป่าจังหวัดเลย

ลำดับ ที่	ชนิดพื้นที่ป่าไม้	เนื้อที่ (ล้านไร่)	ร้อยละ (%)
1	เนื้อที่ทั้งหมด	6.562	
2	ป่าไม้ถาวร	0.234	3.57
3	ป่าสงวนแห่งชาติ	2.421	36.9
4	พื้นที่ ส.ป.ก.	1.362	20.76
5	พื้นที่นอกเขตพื้นที่รัฐ	1.282	19.54
6	พื้นที่อนุรักษ์	1.188	18.11
7	พื้นที่สาธารณประโยชน์	0.050	0.77
8	พื้นที่ราชพัสดุ	0.023	0.35

ที่มา : สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดเลย

1.5 แหล่งน้ำที่สำคัญ

จังหวัดเลยมีแม่น้ำและแหล่งน้ำตามธรรมชาติที่มีความสำคัญ 4 สาย คือ

แม่น้ำโขง เป็นแม่น้ำนานาชาติที่เกิดจากเทือกเขาสูงในประเทศทิเบตเป็นแนวเส้นกั้นพรมแดนระหว่างจังหวัดเลย และสปป.ลาว ตรงบริเวณอำเภอเชียงคานและอำเภอกาฬม ซึ่งนำมาใช้ประโยชน์ในด้านการเกษตรกรรมได้น้อยมาก และเป็นแหล่งประมงน้ำจืดได้บ้างเล็กน้อย

แม่น้ำเหือง เป็นแม่น้ำที่เกิดจากเทือกเขาในเขต สปป.ลาว เป็นแนวเส้นกั้นเขตแดนอำเภอนาเหว อำเภอด่านซ้าย อำเภอภูเรือ และอำเภอท่าลี่ จังหวัดเลยกับเมืองบ่อเตน และเมืองแก่นท้าว ของ สปป.ลาว แล้วไหลลงสู่แม่น้ำโขงที่บ้านท่าดีหมี อำเภอเชียงคาน มีความยาว 50 กิโลเมตร ส่วนใหญ่จะใช้ในการอุปโภคสำหรับชีวิตประจำวันของประชาชนตามริมลำน้ำ เท่านั้น

แม่น้ำเลย เป็นแหล่งน้ำที่เกิดจากเทือกเขาสูงภูหลวง ซึ่งในตอนต้นลำน้ำ ชาวบ้านเรียกว่า “เลยวังไสย์” เพราะน้ำใสสะอาดมากไหลจากทางทิศตะวันตกไปสู่ทิศตะวันออกเฉียงเหนือโดยผ่านอำเภอภูหลวง วังสะพุง และอำเภอเมืองเลย แล้วไหลลงสู่ลำน้ำโขงที่อำเภอเชียงคานมีความยาวประมาณ 120 กิโลเมตร ซึ่งเป็นเขตพื้นที่ราบลุ่มใช้เป็นพื้นที่เพาะปลูกพืชสำคัญ ๆ ของจังหวัดเลย

แม่น้ำหมาน เป็นแม่น้ำที่เกิดจากเทือกเขาภูหลวงด้านตะวันตกไหลผ่านอำเภอเมืองเลย มีโครงการชลประทานสำหรับเก็บกักน้ำไว้ใช้ในการเพาะปลูกในพื้นที่อำเภอเมืองและอำเภอวังสะพุง มีความยาวประมาณ 35 กิโลเมตร

1.6 การปกครองและประชากร

จังหวัดเลย แบ่งการปกครองออกเป็น 14 อำเภอ จำนวน 90 ตำบล 920 หมู่บ้าน องค์การบริหารส่วนจังหวัด 1 แห่ง เทศบาลเมือง 2 แห่ง เทศบาลตำบล 27 แห่ง องค์การบริหารส่วนตำบล 71 แห่ง จำนวนครัวเรือนทั้งหมด 240,382 ครัวเรือน จำนวนประชากร 632,187 คน แบ่งออกเป็นชาย 315,871 คน และหญิง 316,316 คน แบ่งการปกครองเป็น 14 อำเภอ ดังนี้

1. อำเภอเมืองเลย		
2. อำเภอวังสะพุง	ห่างจากตัวจังหวัดเลย	22 กิโลเมตร
3. อำเภอนาด้วง	ห่างจากตัวจังหวัดเลย	37 กิโลเมตร
4. อำเภอเอราวัณ	ห่างจากตัวจังหวัดเลย	42 กิโลเมตร
5. อำเภอท่าลี่	ห่างจากตัวจังหวัดเลย	46 กิโลเมตร
6. อำเภอหนองหิน	ห่างจากตัวจังหวัดเลย	47 กิโลเมตร
7. อำเภอเชียงคาน	ห่างจากตัวจังหวัดเลย	48 กิโลเมตร
8. อำเภอภูเรือ	ห่างจากตัวจังหวัดเลย	49 กิโลเมตร
9. อำเภอภูหลวง	ห่างจากตัวจังหวัดเลย	50 กิโลเมตร
10. อำเภอผาขาว	ห่างจากตัวจังหวัดเลย	63 กิโลเมตร
11. อำเภอภูกระดึง	ห่างจากตัวจังหวัดเลย	74 กิโลเมตร
12. อำเภอด่านซ้าย	ห่างจากตัวจังหวัดเลย	82 กิโลเมตร
13. อำเภอกาฬม	ห่างจากตัวจังหวัดเลย	92 กิโลเมตร
14. อำเภอนาเหว	ห่างจากตัวจังหวัดเลย	117 กิโลเมตร

ตารางที่ 1.5 แสดงลักษณะการแบ่งหน่วยการปกครองจังหวัดเลย และจำนวนประชากร

ลำดับ ที่	อำเภอ	พื้นที่ (ตร.กม.)	ตั้งเมื่อ พ.ศ.	จำนวน					
				ตำบล	หมู่บ้าน	ทม./ทต.	อบต.	ประชากร	บ้าน (หลัง)
1	เมืองเลย	1,480.492	2440	14	135	6	9	122,731	54,546
2	วังสะพุง	1,166.350	2441	10	145	3	8	109,510	40,675
3	เชียงคาน	683.000	2432	6	41	1	5	60,028	23,592
4	ท่าลี่	867.000	2452	8	82	3	6	27,416	11,279
5	ด่านซ้าย	1,731.930	2450	10	100	2	9	51,349	19,007
6	ภูกระดึง	842.000	2506	4	54	1	4	34,088	12,107
7	ปากชม	956.500	2514	6	50	3	5	42,025	15,167
8	ภูเรือ	880.040	2517	6	47	2	5	22,416	9,340
9	นาแห้ว	627.500	2519	5	34	1	4	11,686	4,220
10	นาด้วง	590.000	2520	4	41	2	3	26,037	9,348
11	ภูหลวง	594.800	2535	5	46	-	5	24,798	8,147
12	ผาขาว	463.000	2536	5	64	2	3	41,579	12,431
13	เอราวัณ	240.000	2538	4	47	2	2	33,652	11,926
14	หนองหิน	302.000	2540	3	34	1	3	24,872	8,597
รวม		11,424,612		90	920	29	71	632,187	240,382

ที่มา : ที่ทำการปกครองจังหวัดเลย, ข้อมูลสถิติ ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2567

1.7 สภาพสังคม วัฒนธรรม และประเพณี

จังหวัดเลย มีโครงสร้างทางสังคมแบบจารีตประเพณี คนพื้นเมืองส่วนใหญ่จะต่างจากคนภาคตะวันออกเฉียงเหนือทั่ว ๆ ไป ซึ่งมีเชื้อสายชาวลาวเวียงจันทน์และชาวลาวจำปาศักดิ์ แต่เป็นเชื้อสายชาวลาวหลวงพระบาง จึงมีประเพณี ศิลปะ และวัฒนธรรมหลายอย่างที่มีลักษณะเฉพาะแตกต่างจากจังหวัดอื่น ๆ ในภาคอีสานของประเทศไทย โดยมีงานเทศกาลประจำปี เช่น

- 1) งานกาชาดดอกฝ้ายบานมะขามหวานเมืองเลย เป็นงานประจำปีของจังหวัดเลย โดยจัดขึ้น ณ บริเวณหน้าศาลากลางจังหวัดเลย ในระหว่างวันที่ 1-9 กุมภาพันธ์ ของทุกปี
- 2) งานประเพณีสงกรานต์และแห่ต้นไม้ม้ จัดขึ้น ณ วัดโพธิ์ชัย ตำบลแสงภา อำเภอด่านซ้าย ในช่วงเดือนเมษายน ของทุกปี
- 3) งานนมัสการพระธาตุศรีสองรัก จัดขึ้นบริเวณพระธาตุศรีสองรัก อำเภอด่านซ้าย ซึ่งตรงกับวันวิสาขบูชา ในระหว่างวันขึ้น 13-15 ค่ำ เดือน 6 ของทุกปี
- 4) งานบุญเดือนหก และการละเล่นผีขนน้ำ จัดขึ้น ณ บ้านนาข้าว ตำบลนาข้าว อำเภอเชียงคาน ในช่วงเดือนพฤษภาคม ของทุกปี
- 5) งานประเพณีบุญหลวง เป็นงานที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยให้การสนับสนุนจัดขึ้นในวันขึ้น 2-3 ค่ำ เดือน 8 หากปีไหนมีแปดสองหนให้นับแปดหลัง มีงานที่เกิดขึ้นรวมกัน 3 งาน คือ ประเพณีการละเล่นผีตาโขน บุญผะสวด และบุญบั้งไฟ

6) งานเทศกาลออกพรรษา ห้วงระยะก่อนออกพรรษา 5 วัน จัดขึ้น ณ บริเวณหน้าที่ว่าการอำเภอเชียงคาน

7) งานฤดูหนาว จัดขึ้นในช่วงเดือนธันวาคม ซึ่งอากาศที่จังหวัดเลยมีความหนาวเย็น งานนี้เป็นงานประจำปีของชาวอำเภอวังสะพุง

8) งานแสดงไม้ดอกเมืองหนาว จัดขึ้น ณ ที่ว่าการอำเภอภูเรือ มีการแสดงพันธุ์ไม้เมืองหนาว ในระหว่างวันที่ 31 ธันวาคม - 2 มกราคม ของทุกปี

1.8 โครงสร้างพื้นฐานและสาธารณูปโภค

การคมนาคมขนส่ง

แนวทางหลวงเลข ที่ 1 มีหมวดทางหลวงจำนวน 6 หมวดทางหลวง รับผิดชอบ 17 สายทาง 24 ตอนควบคุม รวมความยาว 610.666 กิโลเมตร แยกเป็น 2 ช่องจราจร จำนวน 487.838 กิโลเมตร แยกเป็น 4 ช่องจราจร จำนวน 115.633 กิโลเมตร เป็น 5 ช่องจราจร จำนวน 0.600 กิโลเมตร เป็น 6 ช่องจราจร จำนวน 5.865 กิโลเมตร และ 8 ช่องจราจร จำนวน 1.030 กิโลเมตร ทางจักรยาน จำนวน 27.200 กิโลเมตร มีทางสายหลัก จำนวน 4 สายทาง

1. ทล.21 ตอนภูสวรรค์ - เลย ระหว่าง กม.392+874 - กม.412 + 874 ระยะทาง 20.00 กม.

2. ทล.201 ตอนผานกเค้า - เชียงคาน ระหว่าง กม.266+456 - กม.395+199 ระยะทาง 128.743 กม.

3. ทล.210 ตอนวังสำราญ - วังสะพุง ระหว่าง กม.94+048 - กม.118+908 ระยะทาง 24.86 กม.

4. ทล.211 ห้วยเชียงดา - เชียงคาน ระหว่าง กม.112+000 - กม.184+360 ระยะทาง 73.36 กม.

แนวทางหลวงเลข ที่ 2 (ด่านซ้าย) มีจำนวนหมวดทางหลวง ควบคุมในพื้นที่ 6 อำเภอ รับผิดชอบ 15 สายทาง ความยาว 525.854 กิโลเมตร

โดยแยกเป็น 2 ช่องจราจร จำนวน 495.792 กิโลเมตร

3 ช่องจราจร จำนวน 10.729 กิโลเมตร

4 ช่องจราจร จำนวน 16.700 กิโลเมตร

6 ช่องจราจร จำนวน 2.776 กิโลเมตร

สำนักงานทางหลวงชนบทจังหวัดเลย รับผิดชอบทางหลวงชนบท 26 สายทาง ความยาว 538.799 กิโลเมตร แยกเป็นทางลาดยาง 534.274 กิโลเมตร เป็นทางคอนกรีต 4.525 กิโลเมตร

ตารางที่ 1.6 แสดงเส้นทางเดินรถ

จังหวัด	เส้นทาง	ระยะทาง (กิโลเมตร)
เลย-อุดรธานี	ทางหลวงหมายเลข 201 และ 210 (ถนนสายเลย-วังสะพุง-อุดรธานี)	150

จังหวัด	เส้นทาง	ระยะทาง (กิโลเมตร)
เลย-ขอนแก่น	ทางหลวงหมายเลข 201 และ 12 (ถนนสายเลย-ชุมแพ-ขอนแก่น)	206
เลย-เพชรบูรณ์	ทางหลวงหมายเลข 203 และ 21 (ถนนสายเลย-ด่านซ้าย-หล่มสัก-เพชรบูรณ์)	199
เลย-พิษณุโลก	ทางหลวงหมายเลข 203 และ 12 (ถนนสายเลย-ด่านซ้าย-หล่มสัก-พิษณุโลก)	287
เลย-หนองคาย	ทางหลวงหมายเลข 201 และ 211 (ถนนสายเลย-ปากชม-ศรีเชียงใหม่-หนองคาย)	275
	ทางหลวงหมายเลข 201, 210 และ 2 (ถนนสายเลย-วังสะพุง-อุดรธานี-หนองคาย)	204

ที่มา : สำนักงานขนส่งจังหวัดเลย

ทางน้ำ การคมนาคมทางน้ำ ได้แก่

1. แม่น้ำโขง ซึ่งกรมทหารราบที่ 8 ได้ขึ้นทะเบียนเรือที่ขนส่งสินค้าและรับ-ส่งผู้โดยสาร จำนวน 795 ลำ ทำเรือในแม่น้ำโขงมีที่ขนถ่ายสินค้า 2 แห่ง เป็นท่าเรือขนถ่ายสินค้ากับ ประเทศ สปป.ลาว

1) ท่าเรือเชียงคาน อำเภอเชียงคาน

2) ท่าเรือบ้านคกไฟ อำเภอปากชม

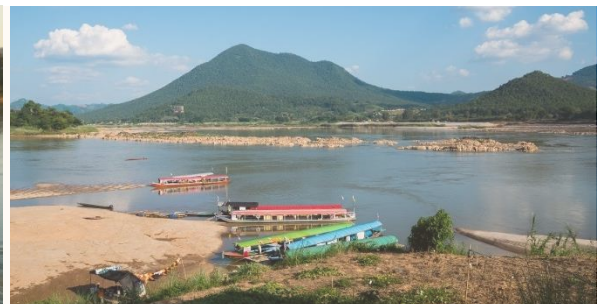
ท่าเรือทั้ง 2 แห่งอยู่ในการกำกับของด่านศุลกากรเชียงคาน

2. แม่น้ำเหือง มีเรือโดยสารที่ บ้านหนองผือ บ้านปากห้วย ตำบลหนองผือ อำเภอท่าลี่ ปัจจุบันมีสะพานข้ามแม่น้ำเหือง จำนวน 1 แห่ง คือ สะพานมิตรภาพน้ำเหือง ไทย-ลาว ที่บ้านนากระเซิง ตำบลอาฮี อำเภอท่าลี่ ตรงข้าม บ้านเมืองหมอ เมืองแก่นท้าว แขวงไชยบุรี สปป.ลาว

3. ทางอากาศ ท่าอากาศยานเลย สังกัด กรมท่าอากาศยาน มีขนาดทางวิ่ง 2,100 x 45 เมตร สามารถรองรับเครื่องบิน Boeing 737 และ Airbus 320 ได้ และลานจอดอากาศยานอากาศยานสามารถจอดเครื่องบิน Boeing หรือ Airbus 320 พร้อมกันได้จำนวน 2 ลำ มีอาคารผู้โดยสารรองรับผู้โดยสารได้ 300 คน/ชั่วโมง หรือ 843,000 คน/ปี

ปัจจุบันท่าอากาศยานเลยมีสายการบินพาณิชย์ทำการบินขึ้นลง จำนวน 1 สายการบิน คือ สายการบินไทยแอร์เอเชีย (Thai Air Asia) เปิดทำการบินทุกวัน เที่ยวบินดอนเมือง-เลย โทร. 0-4284-4629

ทางรถไฟ จังหวัดเลยไม่มีสถานีรถไฟ นักท่องเที่ยวต้องเดินทางไปลงที่สถานีอุดรธานีและต่อรถโดยสารประจำทางไปจังหวัดเลยได้ สอบถามตารางรถไฟได้ที่ หน่วยบริการเดินทาง การรถไฟแห่งประเทศไทย โทร.1690, 0-2233-7010, 0-2223-7020 หรือ สถานีรถไฟอุดรธานี โทร. 042-247773 www.railway.co.th

1.9 ข้อมูลด้านการกักกันของจังหวัดเลย

1. ด้านศุลกากรท่าลี่ ที่ตั้ง : บ้านโนนสว่าง ตำบลท่าลี่ อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย
ประเภท : ด้านพรมแดน
2. ด้านศุลกากรเชียงคาน ที่ตั้ง : 45 ถนนชายโขง ตำบลเชียงคาน อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย
ประเภท : ด้านพรมแดน
3. ด้านตรวจพืชท่าลี่ ที่ตั้ง : บ้านนากระเซิง ตำบลอาฮี อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย
มีห้องปฏิบัติการเบื้องต้น ณ สถานที่ตั้งกักกันพืช
4. ด้านตรวจพืชเชียงคาน ที่ตั้ง : 45 ถนนชายโขง ตำบลเชียงคาน อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย
มีห้องปฏิบัติการเบื้องต้น ณ สถานที่ตั้งกักกันพืช
5. ด้านกักกันสัตว์เลย ที่ตั้ง : ถนนเลย-อุดรธานี ตำบลศรีสงคราม อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย
มีห้องปฏิบัติการเบื้องต้น ณ สถานที่ตั้งกักกันสัตว์อำเภอท่าลี่
อำเภอเชียงคาน และอำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย

ส่วนที่ 2

สภาพ ทางเศรษฐกิจ

2.1 เศรษฐกิจจังหวัดเลยในปี 2567

2.1.1 เศรษฐกิจจังหวัดเลยในปี 2567

เศรษฐกิจจังหวัดเลยปี 2567 คาดว่าจะขยายตัวร้อยละ 2.5 (โดยมีช่วงคาดการณ์ที่ร้อยละ 2.1 ถึง 3.0) ตามการขยายตัวของภาคบริการ และการบริโภคภาคเอกชนเป็นสำคัญ

ด้านอุปทาน คาดว่าจะมีแนวโน้มขยายตัวเมื่อเทียบกับปี 2566 ตามการผลิตภาคอุตสาหกรรม คาดว่าจะขยายตัวร้อยละ 0.4 (โดยมีช่วงคาดการณ์ที่ร้อยละ 0.2 ถึง 0.7) เป็นผลมาจากความต้องการสินค้าเพิ่มขึ้น ภาคบริการ คาดว่าจะขยายตัวร้อยละ 1.0 (โดยมีช่วงคาดการณ์ที่ร้อยละ 0.4 ถึง 1.6) จากมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจและการท่องเที่ยว ในขณะที่ ภาคเกษตรกรรม คาดว่าจะหดตัวร้อยละ -0.1 (โดยมีช่วงคาดการณ์ที่ร้อยละ -0.5 ถึง 0.4) เนื่องจากผลผลิตส่วนใหญ่ประสบปัญหาต้นทุนที่สูง เกษตรกรจึงเปลี่ยนไปปลูกพืชชนิดอื่นมากขึ้น ส่งผลให้ผลผลิตมีมากเกินความต้องการของตลาด

ด้านอุปสงค์ คาดว่าจะมีแนวโน้มขยายตัวเมื่อเทียบกับปี 2566 ตามการเพิ่มขึ้นของการบริโภคภาคเอกชน คาดว่าจะขยายตัวร้อยละ 0.7 (โดยมีช่วงคาดการณ์ที่ร้อยละ -0.1 ถึง 1.6) จากจำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้น การลงทุนภาคเอกชน คาดว่าจะขยายตัวร้อยละ 0.5 (โดยมีช่วงคาดการณ์ที่ร้อยละ 0.3 ถึง 0.8) เป็นผลมาจากภาคธุรกิจโดยรวมขยายตัวตามกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เพิ่มขึ้น การใช้จ่ายภาครัฐ คาดว่าจะขยายตัวร้อยละ 0.4 (โดยมีช่วงคาดการณ์ที่ร้อยละ 0.2 ถึง 0.6) เป็นผลจากการเร่งรัดเบิกจ่ายงบประมาณในการกระตุ้นเศรษฐกิจ การค้าระหว่างประเทศ คาดว่าจะขยายตัวร้อยละ 0.2 (โดยมีช่วงคาดการณ์ที่ร้อยละ 0.1 ถึง 0.3) ตามความต้องการสินค้าทั้งในประเทศและต่างประเทศ

ด้านเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ ภายในจังหวัดเลย อัตราเงินเฟ้อทั่วไปในปี 2567 คาดว่าจะอยู่ที่ร้อยละ 0.2 ต่อปี (โดยมีช่วงคาดการณ์ที่ร้อยละ 0.1 ถึง 0.3) จากราคาพลังงานที่ปรับตัวลดลง และผลมาจากมาตรการช่วยเหลือค่าครองชีพ เช่น การตรึงราคาค่าไฟฟ้า การตรึงราคาน้ำมันดีเซล การจ้างงานคาดว่าจะขยายตัวอยู่ที่ร้อยละ 1.8 เนื่องจากเข้าสู่ฤดูกาลเก็บเกี่ยว

2.1.2 เศรษฐกิจจังหวัดเลยในปี 2568

เศรษฐกิจจังหวัดเลยปี 2568 คาดว่าจะขยายตัวในอัตราร้อยละ 3.0 (โดยมีช่วงคาดการณ์ที่ร้อยละ 2.3 ถึง 3.7) ตามการบริโภคภาคเอกชน และภาคบริการซึ่งเป็นแรงขับเคลื่อนที่สำคัญ

ด้านอุปทาน มีแนวโน้มขยายตัวเมื่อเทียบกับปี 2567 ตามการผลิตภาคเกษตร คาดว่าจะขยายตัวร้อยละ 0.4 (โดยมีช่วงคาดการณ์ร้อยละ -0.2 ถึง 1.0) ตามการเพิ่มขึ้นของปริมาณผลผลิตสำคัญ ได้แก่ ยางพารา และอ้อยโรงงาน ภาคอุตสาหกรรม คาดว่าจะขยายตัวร้อยละ 0.5 (โดยมีช่วงคาดการณ์ที่ร้อยละ -0.1 ถึง 1.2) จากการขับเคลื่อนมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐบาลอย่างต่อเนื่อง ภาคบริการ คาดว่าจะขยายตัวร้อยละ 1.7 (โดยมีช่วงคาดการณ์ร้อยละ 0.7 ถึง 2.7) โดยได้รับแรงสนับสนุนจากมาตรการกระตุ้นการท่องเที่ยวของรัฐบาลและจังหวัดเลย

ด้านอุปสงค์ คาดว่าจะมีแนวโน้มขยายตัวเมื่อเทียบกับปี 2567 โดยได้รับแรงสนับสนุนจากการบริโภคภาคเอกชน คาดว่าจะขยายตัวร้อยละ 1.1 (โดยมีช่วงคาดการณ์ที่ร้อยละ 0.3 ถึง 1.9) จากผลของมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจของภาครัฐ ส่งผลให้เกิดการใช้จ่ายใช้สอยเพิ่มขึ้น การลงทุนภาคเอกชน คาดว่าจะขยายตัวร้อยละ 1.1 (โดยมีช่วงคาดการณ์ที่ร้อยละ 0.2 ถึง 0.4) ตามมูลค่าการส่งออกที่มีแนวโน้มปรับตัวดีขึ้นตามการขยายตัวของเศรษฐกิจประเทศคู่ค้า

ด้านเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ ภายในจังหวัดเลย อัตราเงินเฟ้อทั่วไปในปี 2568 คาดว่าจะอยู่ที่ร้อยละ 0.9 ต่อปี (โดยมีช่วงคาดการณ์ที่ร้อยละ 0.8 ถึง 1.0) ตามอุปสงค์ที่ขยายตัวจากการปรับค่าจ้างขั้นต่ำ และราคาล้างงานมีแนวโน้มปรับตัวสูงขึ้น การจ้างงานคาดว่าจะขยายตัวอยู่ที่ร้อยละ 2.0 ตามการขยายตัวทางเศรษฐกิจในจังหวัด

2.1.3 ปัจจัยสนับสนุนเศรษฐกิจในปี 2567 และ ปี 2568 ของจังหวัดเลย

- 1) โครงการกระตุ้นเศรษฐกิจ ปี 2567 โดยการแจกเงินคนละ 10,000 บาท ให้แก่ผู้มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ และผู้พิการ และเฟส 2 ในช่วงเดือนมกราคม 2568 สำหรับกลุ่มผู้สูงอายุตั้งแต่ 60 ปี ขึ้นไป
- 2) มาตรการช่วยเหลือค่าครองชีพ เช่น การตรึงราคาค่าไฟฟ้าเป็น 4.18 บาทต่อหน่วย การตรึงราคาน้ำมันดีเซล 33 บาทต่อลิตร และการปรับขึ้นค่าจ้างขั้นต่ำมีผลตั้งแต่ 1 มกราคม 2568 เป็นต้นไป
- 3) มาตรการส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองน่าเที่ยว (เมืองรอง) ซึ่ง จังหวัดเลย ขานรับนโยบายรัฐบาลในการเพิ่มศักยภาพจังหวัดท่องเที่ยว 55 จังหวัด เมืองน่าเที่ยวให้ประเทศไทย “เที่ยวได้ทั้งปี เที่ยวได้ทุก Season” รวมถึงจังหวัดเลย ได้มีการจัดงานคอนเสิร์ต “เชียงคานเฟสตีวัล 2” ในช่วงปลายเดือนธันวาคม 2567 และ “มนต์ฮักเชียงคาน 2” ในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ 2568
- 4) มาตรการแก้หนี้ครัวเรือน “คุณสู้เราช่วย” เน้นช่วยเหลือลูกหนี้รายย่อยที่มียอดหนี้ไม่สูงเกินไป และมีโอกาสคืนหนี้ได้ โดยการปรับโครงสร้างหนี้ได้เร็วขึ้น
- 5) ตลาดแรงงานที่ฟื้นตัวดีขึ้นตามการฟื้นตัวของภาคการท่องเที่ยวและภาคบริการในจังหวัด

2.1.4 ปัจจัยเสี่ยงเศรษฐกิจในปี 2567 และ ปี 2568 ของจังหวัดเลยที่ต้องติดตามอย่างต่อเนื่อง

- 1) ภาระหนี้สินของภาคธุรกิจและภาคครัวเรือนที่อยู่ในระดับสูง มาตรฐานสินเชื่อมีความเข้มงวดมากขึ้น
- 2) การปรับขึ้นค่าแรงขั้นต่ำกระทบต่อต้นทุนการผลิต ส่งผลให้ราคาสินค้าบริการมีแนวโน้มสูงขึ้น
- 3) ความแปรปรวนของสภาพอากาศที่ส่งผลต่อปริมาณผลผลิตสินค้าเกษตร
- 4) สถานการณ์ความขัดแย้งทางภูมิรัฐศาสตร์ซึ่งกระทบต่อการส่งออกอย่างต่อเนื่อง

2.2 ผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดเลย (GPP)

ผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดเลย ปี 2565 (GPP) มีมูลค่ารวม 61,176 ล้านบาท เป็นลำดับที่ 46 ของประเทศ (ไม่รวมกรุงเทพมหานคร) และเป็นลำดับที่ 13 ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สาขาเกษตร การป่าไม้ และสาขาการประมง มีมูลค่า 16,882 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 27.60 ของ GPP และภาคนอกเกษตรกรรม มีมูลค่า 44,294 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 72.40 ของ GPP มีรายได้ต่อหัวของประชากร 114,156 บาทต่อคนต่อปี รายละเอียดแสดงดังตาราง

ตารางที่ 2.1 แสดงมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด ตามราคาประจำปี จำแนกตามสาขาการผลิต

พ.ศ. 2561-2565p จังหวัดเลย

หน่วย : ล้านบาท

สาขาการผลิต	ปี พ.ศ.				
	2561	2562	2563r	2564r	2565p
เกษตรกรรม	15,188	14,619	13,922	15,721	16,882
1. เกษตรกรรม การล่าสัตว์และการป่าไม้ และประมง	15,188	14,619	13,922	15,721	16,882
นอกเกษตรกรรม	39,909	39,993	39,000	41,239	44,294
2. เหมืองแร่และเหมืองหิน	1,209	1,096	1,364	1,676	1,629
3. อุตสาหกรรม	7,881	6,773	5,405	7,437	8,817
4. การไฟฟ้า ก๊าซ และการประปา	517	835	916	1,091	1,240

สาขาการผลิต	ปี พ.ศ.				
	2561	2562	2563r	2564r	2565p
5. อุปทานน้ำ การจัดการขยะมูลฝอยและการฟื้นฟู	172	183	188	259	292
6. การก่อสร้าง	2,141	2,236	2,064	2,072	2,194
7. การขายส่ง การขายปลีก การซ่อมยานยนต์ของใช้ส่วนบุคคล และของใช้ในครัวเรือน	7,300	7,484	7,326	7,273	7,422
8. การขนส่ง สถานที่เก็บสินค้าและการคมนาคม	1,124	1,358	1,366	1,530	1,630
9. ที่พักและกิจกรรมการให้บริการอาหาร	791	873	616	482	599
10. ข้อมูลและการสื่อสาร	374	446	452	421	406
11. กิจกรรมทางการเงินและการประกันภัย	3,449	3,515	3,662	3,406	3,826
12. กิจกรรมด้านอสังหาริมทรัพย์	2,550	2,369	2,360	2,231	2,230
13. กิจกรรมทางวิชาชีพด้านวิทยาศาสตร์และด้านเทคนิค	16	25	32	21	26
14. กิจกรรมการบริหารและการสนับสนุน	145	153	94	65	78
15. การบริหารและการป้องกันประเทศ การประกันสังคมภาคบังคับ	2,927	3,027	3,102	3,024	2,945
16. การศึกษา	6,669	6,795	7,035	6,998	7,350
17. กิจกรรมด้านสุขภาพ และกิจกรรมเพื่อสังคม	1,829	1,941	2,091	2,250	2,463
18. ศิลปะ บันเทิง และนันทนาการ	327	388	461	562	659
19. กิจกรรมการบริการอื่น ๆ	485	497	465	440	489
ผลิตภัณฑ์จังหวัด (GPP)	55,097	54,612	52,922	56,960	61,176
ผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อหัว(บาท)	101,400	100,839	98,051	105,903	114,156
ประชากร (1,000 คน)	543	542	540	538	536

หมายเหตุ : p = ตัวเลขเบื้องต้น (Preliminary based on annual figure)

ที่มา : สำนักบัญชีประชาชาติ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.)

2.3 การประกอบอาชีพ

ประชากรในจังหวัดเลยประกอบอาชีพที่สำคัญ คือ การเกษตรกรรม การอุตสาหกรรม การทำเหมืองแร่ การพาณิชย์กรรมและการบริการ โดยส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ผลผลิตทางด้านเกษตรกรรม เป็นสินค้าที่ทำรายได้เข้าสู่จังหวัดเลยมากที่สุด

2.3.1 ด้านเกษตรกรรม

เป็นอาชีพหลักของจังหวัดเลย ผลผลิตในภาคเกษตรกรรมเป็นผลผลิตของคนส่วนใหญ่ ซึ่งอาชีพเกษตรกรรมส่วนใหญ่ ได้แก่ การเพาะปลูก การเลี้ยงสัตว์ การประมงและการทำป่าไม้

2.3.2 ด้านการเลี้ยงสัตว์

การเลี้ยงสัตว์ในจังหวัดเลย ส่วนใหญ่เลี้ยงไว้ตามบ้านเพื่อใช้บริโภค และใช้แรงงาน มากกว่าการเลี้ยงในลักษณะฟาร์มใหญ่ ปริมาณการเลี้ยงจึงไม่ค่อยแน่นอน มักเปลี่ยนแปลงไปตามสภาวะของราคาสัตว์ที่เกษตรกรชาวจังหวัดเลยนิยมเลี้ยงมีดังนี้

2.3.3 ด้านประมง

จังหวัดเลยมีพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขา และเป็นที่ราบสูงจึงทำให้มีแหล่งน้ำธรรมชาติสำหรับทำการประมงหรือเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำน้อย เลี้ยงไว้เฉพาะเพื่อบริโภคภายในครัวเรือน หรือจำหน่ายในท้องถิ่นที่ใกล้เคียงเท่านั้น การประมงทำตามแหล่งน้ำธรรมชาติได้แก่ แม่น้ำเลย แม่น้ำโขง แม่น้ำพอง เขื่อนน้ำหมานตอนบน ห้วยหนองที่อยู่ใกล้หมู่บ้าน แม่น้ำโขงเป็นแหล่งน้ำธรรมชาติที่ใหญ่ที่สุดของจังหวัดเลย ประชาชนที่อาศัยอยู่

ตามริมฝั่งแม่น้ำทำการประมงอยู่บ้างเล็กน้อย สัตว์น้ำที่จับได้จะนำมาจำหน่ายในท้องตลาดหรือร้านอาหาร ปลาที่จับได้จากแม่น้ำโขงจะเป็นที่นิยมของผู้บริโภค

2.3.4 ด้านการทำป่าไม้

ป่าไม้ธรรมชาติในจังหวัดเลยส่วนใหญ่เป็นป่าเบญจพรรณ ไม้ที่สำคัญได้แก่ ไม้ประดู่ ไม้แดง ไม้เต็ง ไม้รัง ไม้มะค่า ไม้กระยาเลย เป็นต้น ซึ่งในปี พ.ศ. 2532 รัฐบาลสั่งปิดป่าเป็นการถาวร เพื่อแก้ปัญหาการทำลายป่าไม้ ทำให้อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับการทำไม้ ได้รับผลกระทบจากปัญหาการขาดแคลนไม้เพื่อใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิต ราคาไม้จึงสูงขึ้น โรงงานอุตสาหกรรมเลื่อยไม้ต้องปิดตัวลง เพราะขาดวัตถุดิบมาป้อน

2.3.5 ด้านอุตสาหกรรม

1) สถิติโรงงานอุตสาหกรรมจังหวัดเลย

ในปี 2568 จังหวัดเลย มีโรงงานอุตสาหกรรมที่อนุญาตประกอบกิจการ จำนวน 283 โรงงาน เงินทุนรวม 11,252.30 ล้านบาท และมีจำนวนคนงาน 3,969 คน โดยจำแนกเป็นดังนี้

- จำนวนคนงานตั้งแต่ 200 คนขึ้นไป จำนวน 5 โรงงาน
- จำนวนคนงาน 50-199 คน จำนวน 3 โรงงาน
- จำนวนคนงาน ต่ำกว่า 50 คน จำนวน 275 โรงงาน

ข้อมูล ณ วันที่ 19 มีนาคม 2568

ตารางที่ 2.2 แสดงประเภทอุตสาหกรรมที่มีการลงทุนมากที่สุด 5 อันดับแรก

ลำดับ ที่	ประเภทอุตสาหกรรม	จำนวนโรงงาน (โรง)	จำนวนเงินทุน (ลบ.)	จำนวนคนงาน (คน)
1	อุตสาหกรรมอาหาร	26	4,858.02	1,215
2	การผลิตอื่นๆ	28	3,721.50	495
3	ยางและผลิตภัณฑ์ยาง	25	951	631
4	ผลิตภัณฑ์จากพืช	76	356.23	758
5	ผลิตภัณฑ์จากปิโตรเลียม	16	302.78	100

ที่มา : สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดเลย

ประเภทอุตสาหกรรมที่มีการลงทุนมากที่สุด 5 อันดับแรกของจังหวัดเลย ได้แก่

1) อุตสาหกรรมอาหาร ประกอบด้วยการผลิตที่เกี่ยวข้องกับการแปรรูปสัตว์ นํ้านม สัตว์น้ำ นํ้ามันเกี่ยวกับพืชผัก ผลไม้ อาหารจากแป้ง น้ำตาล เกี่ยวกับชา กาแฟ โกโก้ รวมถึงการทำนํ้าแข็ง อาหารสัตว์ ปัจจุบันมีจำนวนโรงงานทั้งสิ้น 26 โรงงาน มูลค่าการลงทุน 4,858.02 ล้านบาท จำนวนแรงงาน 1,215 คน

2) การผลิตอื่น ๆ ประกอบด้วยอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องโรงโม่ บดย่อยหิน ขุด เจาะหิน และอุตสาหกรรมอื่น ๆ ปัจจุบัน มีจำนวนทั้งสิ้น 28 โรงงาน มูลค่าการลงทุน 3,721.50 บาท จำนวนแรงงาน 495 คน

3) อุตสาหกรรมยางและผลิตภัณฑ์จากยาง ประกอบด้วยการผลิตเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ยางพารา ยางเครป ยางแท่ง และผลิตภัณฑ์แปรรูปจากยางพารา ปัจจุบันมีจำนวนโรงงานทั้งสิ้น 25 โรงงาน มูลค่าการลงทุน 951 ล้านบาท จำนวนแรงงาน 631 คน

4) อุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์จากพืช ประกอบด้วยการผลิตเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์จากพืช ผลผลิตทางการเกษตร เมล็ดพืช หรือหัวพืช ปัจจุบันมีจำนวนโรงงานทั้งสิ้น 76 โรงงาน มูลค่าการลงทุน 356.23 ล้านบาท จำนวนแรงงาน 758 คน

5) ผลผลิตจากปิโตรเลียม โรงงานที่ประกอบกิจการเกี่ยวกับการผลิตจากปิโตรเลียม ถ่านหิน หรือลิกไนต์ แอลฟัลติ หรือน้ำมันดิบ ปัจจุบันมีจำนวนโรงงานทั้งสิ้น 16 โรงงาน มูลค่าการลงทุน 302.78 ล้านบาท จำนวนแรงงาน 100 คน

2) ด้านอุตสาหกรรมการทำเหมืองแร่

จังหวัดเลย มีทรัพยากรแร่ที่สำคัญทางเศรษฐกิจ เช่น ถ่านหิน ทองคำ ทองแดง เหล็ก แปะไรต์ หินอุตสาหกรรม ชนิดหินปูน เป็นต้น ซึ่งมีจำนวนสถานประกอบการ ดังนี้

ตารางที่ 2.3 แสดงจำนวนสถานประกอบการด้านอุตสาหกรรมการทำเหมืองแร่

ข้อมูลประทานบัตรในเขตพื้นที่	จำนวนรวมทั้งสิ้น	22	ประทานบัตร
	- ประทานบัตรเปิดการทำเหมือง	21	ประทานบัตร
	- ประทานบัตรหยุดการทำเหมือง	1	ประทานบัตร
	- ประทานบัตรรอเปิดการทำเหมือง	0	ประทานบัตร
ข้อมูลอุตสาหกรรมต่อเนื่อง	จำนวนโรงโม่	8	โรง
	จำนวนโรงแต่งแร่	6	โรง
	จำนวนโรงประกอบโลหะกรรม	0	โรง
	สถานที่รับซื้อแร่	5	แห่ง
	ค้ำชำระเป็นเงิน	0	บาท

ที่มา : สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดเลย

3) การส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรม

3.1 จำนวนผู้ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) จำนวน 107 ผลิตภัณฑ์ แยกตามประเภทผลิตภัณฑ์ ได้แก่

1) ประเภทผ้าและเครื่องแต่งกาย	จำนวน 50 ผลิตภัณฑ์
2) ประเภทของใช้ ของตกแต่งฯ	จำนวน 25 ผลิตภัณฑ์
3) ประเภทอาหาร	จำนวน 26 ผลิตภัณฑ์
4) ประเภทเครื่องดื่ม	จำนวน 5 ผลิตภัณฑ์
5) ประเภทสมุนไพรที่ไม่ใช่อาหาร	จำนวน 1 ผลิตภัณฑ์
ข้อมูล ณ วันที่ 5 มีนาคม 2568	

3.2 จำนวนการรับคำขอการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 ข้อมูล ณ เดือนตุลาคม 2567 ถึง เดือนกุมภาพันธ์ 2568)

1) แผนการรับคำขอฯ	จำนวน 17 คำขอ
2) ผลการรับคำขอฯ	จำนวน 17 คำขอ

2.3.6 ด้านพาณิชย์กรรม

การพาณิชย์กรรม หมายถึง การประกอบธุรกิจทางการค้าขายสินค้าต่าง ๆ ธุรกิจการพาณิชย์ส่วนใหญ่ในจังหวัดเลยเป็นธุรกิจขนาดเล็ก และเป็นธุรกิจประเภทรับซื้อสินค้าทางการเกษตร เช่น ถั่วเหลือง ฝ้าย ข้าวโพด มันสำปะหลัง และพืชไร่ อื่น ๆ ตลอดจนการขายปลีกขายส่ง สินค้าอุปโภคบริโภค โดยมีการจัดตั้งเป็นห้างหุ้นส่วนจำกัดมากที่สุด รองลงมาคือ บริษัทจำกัด และยังมีกลุ่มเกษตรกร สหกรณ์ การเกษตร สำหรับตลาดการค้าของจังหวัดเลยมี 3 ลักษณะ คือ

ตลาดสินค้าเกษตร จะมีพ่อค้าระดับท้องถิ่นหรือตัวแทนพ่อค้าระดับอำเภอ หรือจังหวัด เป็นผู้แทนรวบรวมสินค้าจากเกษตรกรแล้วนำผลผลิตไปขายต่อให้ร้านรับซื้อพืชไร่ที่มีกระจายอยู่ทั่วทุกอำเภอ ของจังหวัด นอกจากนี้ยังมีพ่อค้าจากต่างจังหวัดเข้ามารับซื้อสินค้าจากเกษตรกรในแหล่งผลิตอีกด้วย

ตลาดสินค้าหัตถกรรมและอุตสาหกรรม ส่วนใหญ่จะเป็นตลาดแผงลอยตามถนนสาย เลย-ขอนแก่น, เลย-ด่านซ้าย, เลย-เชียงคาน และ เลย-ท่าลี่ ซึ่งเป็นตลาดชุมชนตลาดริมทางของแต่ละหมู่บ้าน

ตลาดสินค้าอุปโภคบริโภค จำหน่ายสินค้าที่จำเป็นต่อการครองชีพ เช่น ตลาดสดบ้านตัว ตลาดเทศบาลเมืองเลย ตลาดเหล่านี้เป็นตลาดกลางในการกระจายสินค้า ซึ่งย่านการค้าที่สำคัญ คือ

1. เทศบาลเมืองเลย
2. เทศบาลตำบลวังสะพุง
3. เทศบาลตำบลเชียงคาน
4. เทศบาลตำบลด่านซ้าย
5. เทศบาลตำบลปากชม
6. เทศบาลตำบลหนองบัว
7. เทศบาลตำบลท่าลี่

ศูนย์กลางการซื้อขายผลผลิตทางการเกษตรที่สำคัญ 2 อำเภอ คือ อำเภอเมืองเลยและอำเภอวังสะพุง ซึ่งเขตอำเภอเมืองเลย รับซื้อผลผลิตจากเกษตรกรของอำเภอเมืองเลย อำเภอนาด้วง อำเภอปากชม อำเภอท่าลี่ อำเภอภูเรือและอำเภอด่านซ้าย ส่วนในเขตอำเภอวังสะพุง รับซื้อผลผลิตทางการเกษตรของเกษตรกรในอำเภอวังสะพุง อำเภอภูหลวง อำเภอภูกระดึงและอำเภอผาขาว นอกจากนี้ยังมีการค้าขายระหว่างประเทศด้วย คือ ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีจุดผ่านแดนที่เปิดเป็นทางการอยู่ 3 จุด คือ อำเภอท่าลี่ (บ้านปากห้วย) อำเภอเชียงคาน (บ้านเชียงคาน) อำเภอปากชม (บ้านคกไผ่) นอกจากนี้ยังมีจุดผ่อนปรนอีก 3 จุด คือ บ้านเหมืองแร่ อำเภอนาแห้ว บ้านนาข่า อำเภอด่านซ้าย บ้านนากระเซิง อำเภอท่าลี่ สินค้านำเข้าที่สำคัญของจังหวัดเลย ได้แก่ พลังงานไฟฟ้า สินค้าเกษตรกรรม ไม้ ไม้แปรรูปและผลิตภัณฑ์ สินค้าแร่ ยานพาหนะอุปกรณ์และส่วนประกอบ สินค้าส่งออกที่สำคัญ ได้แก่ สินค้าเชื้อเพลิง สินค้าอุปโภคบริโภค เครื่องจักรไม่ใช้ไฟฟ้าและส่วนประกอบ วัสดุก่อสร้าง เครื่องอิเล็กทรอนิกส์ และอื่น ๆ นอกจากนี้ยังมีท่าเรือน้ำลึก 2 แห่ง คือ ท่าเรือน้ำลึกอำเภอเชียงคาน และท่าเรือน้ำลึกคกไผ่ อำเภอปากชม

2.3.7 ด้านการบริการ

อาชีพการบริการมีหลายประเภท เช่น โรงภาพยนตร์ โรงแรม ร้านอาหาร ไนท์คลับ โรงพิมพ์ ปัจจุบันธุรกิจการบริการเหล่านี้ มีการขยายตัวเพิ่มขึ้นหลังจากที่ได้มีการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างจริงจัง ธุรกิจด้านนี้ดำเนินการขยายตัวรองรับการเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจของจังหวัด สามารถสร้างงานให้แก่ประชาชนในจังหวัดเลยมากยิ่งขึ้น ธุรกิจด้านการบริการในจังหวัดเลยประเภทโรงแรมในอำเภอเมืองเลย เช่น โรงแรมเลยพาเลซ โรงแรมภูหลวงไฮเต็ล โรงแรมคิงส์ โรงแรมเลยออร์คิด โรงแรมเลยพาวิลเลียน พอร์ราฮิลล์ รีสอร์ท โรงแรมเลยวิลเลจ ไบบุญแกรนด์ ไบบุญเพลส เป็นต้น อำเภอภูกระดึง ได้แก่ บ้านพักในเขตอุทยานแห่งชาติภูกระดึง อำเภอภูเรือ ได้แก่ บ้านพักอุทยานแห่งชาติภูเรือ ภูเรือชาเลย์ ภูเรือรีสอร์ท มณีนพรัตน์ รังเย็นรีสอร์ท ไร่ขวัญญูรีสอร์ท ชัชฎาแกรนด์รีสอร์ท ไร่สันยา ภูเรือบุษบารีสอร์ทแอนด์สปา เป็นต้น อำเภอเชียงคาน ได้แก่ เชียงคานฮิลล์ รีสอร์ท โรงแรมสุขสมบูรณ์ รีสอร์ทภูซางน้อย บ้านต้นโง้ง เชียงคานเกสเฮาส์ สองผัวเมียเกสเฮาส์ เอือนหลวงพระบาง เอือนพักพูลสวัสดิ์ เป็นต้น ส่วนประเภทร้านอาหาร ตามธรรมชาติ เช่น กุดโง้งปลาเผา ดาบเหล็ก ภิรมย์พร นอกจากนี้ยังมีประเภทร้านอาหารในเมือง เช่น มะกัณ ครวณิด ต้นหลิว ครวณะเดื่อ ล้านช้าง เป็ดย่างเมืองเลย

2.3.8 ด้านการค้าชายแดน

จังหวัดเลย มีพื้นที่ชายแดนติดต่อกับ สปป.ลาว คิดเป็นความยาว 197 กิโลเมตร มีแม่น้ำโขง ระยะทางยาว 71 กิโลเมตร อยู่ในเขตอำเภอปากชม และอำเภอเชียงคาน มีแม่น้ำเหืองเป็นเส้นกั้นเขตพรมแดน ระยะทาง 123 กิโลเมตร อยู่ในเขตอำเภอท่าลี่ อำเภอภูเรือ อำเภอด่านซ้าย และอำเภอนาแห้ว และมีแนวสันเขา อยู่ในเขตอำเภอนาแห้วความยาว 3 กิโลเมตร เป็นแนวพรมแดน

จุดผ่านแดนถาวร มี 3 ด้าน ได้แก่

1) **จุดผ่านแดนถาวรบ้านเชียงคาน** ตำบลเชียงคาน อำเภอเชียงคาน ตั้งอยู่ตรงข้ามกับเมืองसानะคาม (ด้านท้องถื่น) แขวงเวียงจันทน์ สินค้าส่งออกส่วนใหญ่เป็นสินค้ายานพาหนะ และส่วนประกอบสินค้าอุปโภคบริโภค สำหรับสินค้านำเข้าที่สำคัญ ได้แก่ สินค้าไม้ ไม้แปรรูป และสินค้ากลสิกรรม เช่น ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และลูกเต๋อย การขนส่งจะใช้ แพขนานยนต์ ขนส่งสินค้าข้ามแม่น้ำโขง

2) **จุดผ่านแดนถาวรบ้านคกไฟ** ตำบลปากชม อำเภอปากชม ตั้งอยู่ตรงข้ามกับ บ้านวังเมือง สานะคาม (ด้านท้องถื่น) แขวงเวียงจันทน์ เป็นเส้นทางไปยังแขวงเวียงจันทน์ ระยะทางประมาณ 160 กิโลเมตร สินค้า ส่วนใหญ่เป็นสินค้าอุปโภคบริโภค สินค้านำเข้า จะเป็นไม้แปรรูป แร่แบไรท์ สินค้ากลสิกรรม และของป่าจากฝ่งลาว ซึ่งในฤดูฝนจะมีน้ำหลาก การขนส่งสินค้าจะใช้แพขนานยนต์ขนส่งสินค้าข้ามแม่น้ำโขง

3) **จุดผ่านแดนถาวรสะพานมิตรภาพน้ำเหืองไทย-ลาว** ตำบลอาฮี อำเภอท่าลี่ ตั้งอยู่บริเวณบ้านนากระเซ้ง ตำบลอาฮี ซึ่งอยู่ตรงข้ามกับบ้านปากหมอ เมืองแก่นท้าว (ด้านสากล) แขวงไชยบุรี เป็นจุดผ่านแดนถาวรที่มีการเปิดใช้สะพานมิตรภาพน้ำเหืองไทย-ลาว ซึ่งได้ทำพิธีเปิดใช้สะพานแห่งนี้ เมื่อวันที่ 28 ตุลาคม 2547 สินค้าที่ส่งออกบริเวณนี้ได้แก่ สินค้าวัสดุก่อสร้าง เช่น เหล็กเส้น สังกะสี ปูนซีเมนต์ ฯลฯ เครื่องใช้ไฟฟ้ายานพาหนะ และส่วนประกอบ สินค้าอุปโภคบริโภค เป็นต้น สำหรับสินค้าที่มีการนำเข้า ได้แก่ ไม้ ไม้แปรรูป กลสิกรรม เช่น ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ลูกเต๋อย ลูกตาและของป่า

จุดผ่อนปรน มี 3 ด้าน มีแม่น้ำเหืองเป็นแนวกันใช้เรือเล็กข้ามหรือเดินข้ามในช่วงหน้าแล้ง

1. จุดผ่อนปรนบ้านเหมืองแพร่ ตำบลนาแห้ว อำเภอนาแห้ว (ฝ่งลาวได้แก่ บ้านเหมืองแพร่ เมืองบ่อแต่น แขวงไชยบุรี) เปิดด่านทุกวันพระ เวลา 08.00-18.00 น.

2. จุดผ่อนปรนบ้านนาข่า ตำบลปากหมัน อำเภอด่านซ้าย (ฝ่งลาว ได้แก่ บ้านนาข่า เมืองบ่อแต่น แขวงไชยบุรี) เปิดด่านทุกวันอังคาร-พฤหัสบดี เวลา 08.00-18.00 น.

3. จุดผ่อนปรนบ้านนากระเซ้ง ตำบลอาฮี อำเภอท่าลี่ (ฝ่งลาว ได้แก่ บ้านเมืองหมอ เมืองแก่นท้าว แขวงไชยบุรี) เปิดด่านทุกวันเสาร์ เวลา 08.00-18.00 น.

ที่มา : สำนักงานพาณิชย์จังหวัดเลย

2.3.9 ด้านการท่องเที่ยว

จังหวัดเลย มีแหล่งท่องเที่ยวที่สวยงามหลากหลาย มีสถานที่ท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ที่สำคัญ ซึ่งเป็นที่รู้จักแพร่หลาย และมีนักท่องเที่ยวนิยมเดินทางมาสัมผัสบรรยากาศในฤดูหนาวบนยอดสูงของภูเขาไม้ดอกเมืองหนาวนานาชนิด เช่น ภูกระดึง ภูเรือ ภูหลวง สวนหินผางาม แก่งคุดคู้ แหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ได้แก่ พิพิธภัณฑ์ฝิตาโขน พระธาตุศรีสองรัก พระธาตุสัจจะ ประเพณีบุญหลวง และการละเล่นฝิตาโขน ชุมชนบ้านไม้เก่าเชียงคาน นอกจากนี้ยังมีวัดสำคัญที่ประชาชนนิยมมาทำบุญ เช่น วัดป่าเนรมิตวิปัสสนา วัดศรีสุทธาวาส และ วัดโพนชัย เป็นต้น

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) กำหนดให้จังหวัดเลยเป็น 1 ใน 9 เมือง ที่มีศักยภาพแห่งการท่องเที่ยว และการที่มีลักษณะเช่นนี้จึงเป็นเสน่ห์ของจังหวัด เหมาะสำหรับผู้ประกอบการที่จะลงทุนทำธุรกิจด้านการบริการ ประเภทโรงแรม รีสอร์ท และร้านอาหาร โดยมีจำนวนโรงแรมในจังหวัดเลย 363 แห่ง รวมจำนวนห้องพัก 5,570 ห้อง

ส่วนที่ 3

ข้อมูลด้านการเกษตร ของจังหวัดเลย

ข้อมูลด้านการเกษตรของจังหวัดเลย

3.1 ครั้วเรือนเกษตรกรและแรงงานภาคการเกษตร

จังหวัดเลย มีครั้วเรือนภาคการเกษตร จำนวน 93,335 ครั้วเรือน คิดเป็นร้อยละ 38.83 ของครั้วเรือนทั้งหมดในจังหวัดเลย มีแรงงานภาคการเกษตร จำนวน 278,888 ราย พื้นที่ที่มีการประกอบอาชีพเกษตรกรรมมากที่สุด 5 อันดับแรก ได้แก่ อำเภอเมืองเลย อำเภอวังสะพุง อำเภอเชียงคาน อำเภอด่านซ้าย และอำเภอปากชม ตามลำดับ รายละเอียดแสดงดังตาราง

ตารางที่ 3.1 แสดงจำนวนครั้วเรือนเกษตรกรและแรงงานภาคการเกษตร

ลำดับ ที่	อำเภอ	จำนวน ครั้วเรือน	จำนวน ครั้วเรือน เกษตรกร	ร้อยละ ครั้วเรือนเกษตรกร/ ครั้วเรือน	จำนวนแรงงาน ภาคการเกษตร (ราย)
1	เมืองเลย	54,546	15,022	27.54	43,714
2	นาด้วง	9,348	5,113	54.70	18,048
3	เชียงคาน	23,592	9,885	41.90	34,894
4	ปากชม	15,167	7,761	51.17	19,480
5	ด่านซ้าย	19,007	8,984	47.27	26,952
6	นาแห้ว	4,220	2,738	64.88	8,049
7	ภูเรือ	9,340	3,934	42.12	10,425
8	ท่าลี่	11,279	4,760	42.20	15,136
9	วังสะพุง	40,675	14,694	36.13	48,049
10	ภูกระดึง	12,107	3,825	31.59	8,912
11	ภูหลวง	8,147	4,264	52.34	12,706
12	ผาขาว	12,431	4,803	38.64	10,854
13	เอราวัณ	11,926	4,052	33.98	8,509
14	หนองหิน	8,597	3,500	40.71	13,160
รวมทั้งสิ้น		240,382	93,335	38.83	278,888

ที่มา : สำนักงานเกษตรจังหวัดเลย

3.2 การใช้ที่ดินเพื่อการเกษตร

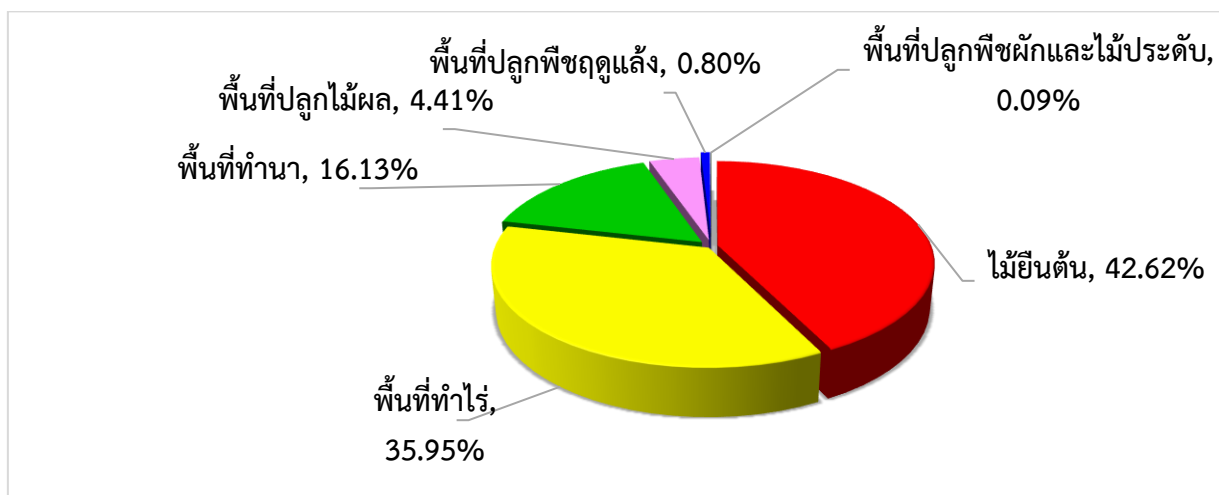
3.2.1 เนื้อที่ถือครองทางการเกษตร

จังหวัดเลย มีพื้นที่ใช้ประโยชน์ทางการเกษตร จำนวน 2,338,982 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 32.76 ของพื้นที่ทั้งหมด (7,141,250 ไร่) แบ่งออกเป็นพื้นที่การทํานา ทำไร่ ปลูกไม้ผล ไม้ยืนต้น ปลูกผักและไม้ประดับ ปลูกพืชฤดูแล้ง ตามลำดับ รายละเอียดแสดงดังตาราง

ตารางที่ 3.2 แสดงเนื้อที่ใช้ประโยชน์ทางการเกษตร ปี 2567

รายการ	เนื้อที่ (ไร่)	ร้อยละของเนื้อที่ถือครองทำการเกษตร (%)
พื้นที่จังหวัดทั้งหมด	7,141,250	
พื้นที่ถือครองทางการเกษตรทั้งสิ้น	2,338,982	32.76
จำแนกตามการใช้ประโยชน์ในที่ดิน ดังนี้		
ไม่ยืนต้น	996,893	42.62
พื้นที่ทำไร่	840,959	35.95
พื้นที่ทำนา	377,317	16.13
พื้นที่ปลูกไม้ผล	103,072	4.41
พื้นที่ปลูกพืชฤดูแล้ง	18,691	0.80
พื้นที่ปลูกพืชผักและไม้ประดับ	2,050	0.09

ที่มา : สำนักงานเกษตรจังหวัดเลย

ภาพที่ 3.1 แสดงแผนภูมิเนื้อที่ใช้ประโยชน์ทางการเกษตร ปี 2567

โดยมีพื้นที่การใช้ประโยชน์และความเหมาะสมของดินเพื่อการเพาะปลูก (Agri-Map analytic) โดยพื้นที่ทำการเกษตรที่เหมาะสม จำนวน 1,063,697 ไร่ และพื้นที่ทำการเกษตรที่ไม่เหมาะสม จำนวน 751,672 ไร่ รายละเอียดแสดงดังตาราง

ตารางที่ 3.3 แสดงการใช้ประโยชน์และความเหมาะสมของดินเพื่อการเพาะปลูก (Agri-Map analytic)

ลำดับ ที่	ชนิดพืช	พื้นที่เหมาะสม (ไร่)	พื้นที่ไม่เหมาะสม (ไร่)
1	ข้าว	173,145	218,800
2	อ้อย	426,064	111,855
3	มันสำปะหลัง	73,314	73,240
4	ข้าวโพด	105,254	144,494
5	สับปะรด	315	123

ลำดับ ที่	ชนิดพืช	พื้นที่เหมาะสม (ไร่)	พื้นที่ไม่เหมาะสม (ไร่)
6	ยางพารา	284,590	185,613
7	ปาล์มน้ำมัน	0	16,503
8	กาแฟโรบัสต้า	308	356
9	มะพร้าว	689	407
10	เงาะ	18	281
รวมทั้งสิ้น		1,063,697	751,672

ที่มา : สถานีพัฒนาที่ดินเลย, ณ วันที่ 26 ธันวาคม 2567

อำเภอที่มีการเพาะปลูกพืชมากที่สุด ได้แก่ อำเภอเมืองเลย จำนวน 335,900 ไร่ รองลงมา อำเภอด่านซ้าย จำนวน 285,628 ไร่ อำเภอปากชม จำนวน 276,420 ไร่ อำเภอวังสะพุง จำนวน 276,193 ไร่ อำเภอเชียงคาน จำนวน 211,416 ไร่ และน้อยที่สุดคือ อำเภอหนองหิน จำนวน 67,699 ไร่ รายละเอียดแสดงดังตาราง

ตารางที่ 3.4 แสดงพื้นที่เพาะปลูกพืชทางการเกษตร แยกรายอำเภอของจังหวัดเลย ปี 2567

ที่	อำเภอ	พื้นที่ ทั้งหมด (ไร่)	พื้นที่ปลูก พืช รวม (ไร่)	พื้นที่เพาะปลูกพืชทางการเกษตร (ไร่)						
				ข้าวนา ปีและ ข้าวไร่	พืชฤดู แล้ง	พืชไร่	ไม้ผล	ไม้ยืน ต้น	พืชผัก และไม้ ดอกไม้ ประดับ	ร้อยละ
1	เมืองเลย	925,000	335,900	41,487	4,085	47,459	7,463	235,329	77	36
2	ด่านซ้าย	1,082,500	285,628	66,500	2,183	146,453	15,764	54,531	197	26
3	ปากชม	598,125	276,420	21,556	520	72,424	20,430	161,466	24	46
4	วังสะพุง	715,625	276,193	38,943	2,124	98,153	3,708	132,927	337	39
5	เชียงคาน	541,875	211,416	45,243	4,006	31,376	19,309	111,412	70	39
6	นาด้วง	368,750	169,013	14,204	4,486	49,986	3,661	96,528	149	46
7	ท่าลี่	426,875	136,583	29,531	95	56,332	4,666	45,915	45	32
8	ผาขาว	289,375	118,410	17,187	86.25	78,118	1,001	21,805	213	41
9	ภูเรือ	550,000	117,407	29,355	191.5	35,346	12,914	39,041	560	21
10	เอราวัณ	163,750	112,581	6,205	546.75	67,696	1,473	36,524	136	69
11	ภูหลวง	371,875	82,147	19,501	32.25	33,575	5,576	23,427	36	22
12	นาแห้ว	392,500	81,634	16,930	297.5	45,686	1,832	16,780	108	21
13	ภูกระดึง	443,125	67,951	15,698	1.25	38,786	1,712	11,735	19	15
14	หนองหิน	271,875	67,699	14,977	37.5	39,568	3,563	9,474	79	25
รวมทั้งสิ้น		7,140,250	2,338,982	377,317	18,691	840,959	103,072	996,893	2,050	33

ที่มา : สำนักงานเกษตรจังหวัดเลย

3.2.2 การจัดที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

สำนักงานปฏิรูปที่ดินจังหวัดเลย ได้ดำเนินการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม โดยการนำที่ดินของรัฐและที่ดินที่จัดซื้อจากเอกชน นำมาจัดให้กับเกษตรกรผู้ไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง หรือมีที่ดินเล็กน้อยไม่เพียงพอต่อการครองชีพ โดยการดำเนินการจัดที่ดินและมอบสิทธิการใช้ประโยชน์ที่เกษตรกรรมในที่ดินของรัฐ จังหวัดเลย รายละเอียดแสดงดังตาราง

ตารางที่ 3.5 แสดงผลการดำเนินการจัดที่ดินและมอบสิทธิการใช้ประโยชน์ที่เกษตรกรรมในที่ดินของรัฐ จังหวัดเลย (ผลการจัดที่ดินสะสม)

จังหวัด	อำเภอ	ตำบล	หมู่	ผลการจัดที่ดินสะสม (ผ่าน คปจ. และ มอบ ส.ป.ก.4-01)		
				ราย	แปลง	ไร่
เลย	14	73	554	54,875	73,406	1,006,374

ที่มา : สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดเลย, ข้อมูล ณ วันที่ 14 มีนาคม 2568

หมายเหตุ : ผ่าน คปจ. หมายถึง ผ่านการอนุญาตจากคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินจังหวัด

ตารางที่ 3.6 แสดงผลการดำเนินการจัดที่ดินและมอบสิทธิการใช้ประโยชน์ที่เกษตรกรรมในที่ดินของรัฐ จังหวัดเลย (การเพิกถอน ส.ป.ก.4-01)

จังหวัด	อำเภอ	ตำบล	หมู่	การเพิกถอน ส.ป.ก.4-01		
				ราย	แปลง	ไร่
เลย	11	32	51	87	91	1,761

ที่มา : สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดเลย, ข้อมูล ณ วันที่ 14 มีนาคม 2568

3.3 แหล่งน้ำเพื่อการเกษตร

3.3.1 พื้นที่ชลประทานและระบบชลประทาน

จังหวัดเลย มีพื้นที่ทำการเกษตรเพาะปลูกพืช 2,338,982 ไร่ ได้รับการพัฒนาเป็นพื้นที่ได้รับประโยชน์จากแหล่งน้ำแล้วในเขตพื้นที่ของโครงการชลประทานขนาดกลาง ขนาดเล็ก และสถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้า รวมพื้นที่จำนวน 150,331 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 6.43 ของพื้นที่การเกษตรทั้งหมด ที่เหลือเป็นพื้นที่นอกเขตชลประทาน จำนวน 2,188,651 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 93.57 ของพื้นที่การเกษตรทั้งหมด มีแหล่งน้ำที่กรมชลประทานดำเนินการ 380 แห่ง เกือบกักน้ำได้ 171.15 ล้านลูกบาศก์เมตร คิดเป็นร้อยละ 4.56 ของปริมาณน้ำท่าจังหวัดเลย (น้ำท่า คือ น้ำที่ไหลในลำน้ำต่าง ๆ ในฝนปีปกติจะมีทั้งหมด 3,750 ล้านลูกบาศก์เมตรต่อปี) แยกเป็นพื้นที่ต่าง ๆ ดังนี้

ตารางที่ 3.7 แสดงประเภทของแหล่งน้ำ ปี 2567

ลำดับที่	ประเภทของแหล่งน้ำ	จำนวน (แห่ง)	เก็บกักน้ำได้ (ล้าน ลบ.ม.)	พื้นที่ได้รับประโยชน์จากแหล่งน้ำ (ไร่)		
				พื้นที่ชลประทาน	พื้นที่รับประโยชน์	รวม
1	โครงการชลประทานขนาดกลาง	17	123.552	22,685	37,062	59,747
2	โครงการชลประทานขนาดเล็ก	295	47.598	19,293	153,260	172,853
3	สถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้า	68	0	108,053	0	108,053
รวม		380	171.150	150,331	190,322	340,653

ที่มา : โครงการชลประทานเลย, ข้อมูล ณ เดือนธันวาคม 2567

ตารางที่ 3.8 แสดงข้อมูลกลุ่มน้ำและพื้นที่การเกษตรในเขตจังหวัดเลย

ลำดับ ที่	กลุ่มน้ำ หลัก	กลุ่มน้ำสาขา	ปริมาณ น้ำท่าต่อ ปี (ล้าน ลบ.ม.)	แหล่งเก็บกักน้ำปัจจุบัน			จำแนกพื้นที่การเกษตร (ไร่)		
				จำนวน (แห่ง)	เก็บกัก ได้ (ล้าน ลบ.ม.)	ร้อยละ เก็บกัก ได้ต่อ น้ำท่า	พื้นที่ การเกษตร	พื้นที่ใน เขต ขป. (มีระบบ ส่งน้ำ)	ร้อยละ พื้นที่ ขป.ต่อ กษ.
1	แม่น้ำโขง	น้ำโขงส่วนที่ 3	216.35	24	5.704	2.64	48,752	3,147	6.46
2	"	ห้วยน้ำหมัน	351.41	15	10.46	2.98	61,644	3,461	5.61
3	"	ห้วยน้ำसान	313.62	9	1.217	0.39	119,914	1,000	0.83
4	"	น้ำโขงส่วนที่ 4	182.25	35	2.861	1.57	84,800	20,430	25.57
5	"	น้ำเลย+น้ำปวน	1,386.34	184	85.209	6.15	1,377,041	71,117	5.82
6	"	น้ำโขงส่วนที่ 5	720.00	40	4.645	0.65	275,708	9,730	4.82
7	"	ห้วยน้ำโมง	35.26	0	0	0.00	11,027	0	0.00
8	แม่น้ำชี	ห้วยพะเนียง	54.93	9	29.91	54.45	121,721	10,927	8.98
9	"	ห้วยน้ำพวย	104.55	19	1.067	1.02	256,634	3,400	1.32
10	"	น้ำพองตอนบน	206.57	13	5.24	2.54	234,130	5,424	2.32
11	ป่าสัก	ห้วยน้ำพุ	33.05	0	0	0.00	7,916	0	0.00
12	"	ป่าสักตอนบน	145.75	0	0	0.00	14,830	0	0.00
รวม			3,750	348	146.31	3.90	2,614,117	128,636	5.45

ที่มา : โครงการชลประทานเลย

หมายเหตุ :

1. เฉพาะที่ดำเนินการโดยกรมชลประทาน (พื้นที่ชลประทาน คือ พื้นที่โครงการขนาดกลาง ขนาดเล็ก และ สถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าที่มีระบบส่งน้ำโดยตรง)
2. น้ำท่า คือ น้ำฝนที่เหลือจากการซึมลงดิน ซึ่งไหลไปบนผิวดินลงสู่ลำน้ำต่าง ๆ (คำนวณจากน้ำฝนเฉลี่ย 30 ปี)
3. รายงานแผนพัฒนาพัฒนาชลประทานระดับจังหวัด สำนักบริหารโครงการ กรมชลประทาน กันยายน 2554
4. รายงานการศึกษาโครงข่ายน้ำจังหวัดเลย WATER GRID โครงการชลประทานเลย กรกฎาคม 2547

ตารางที่ 3.9 แสดงความต้องการใช้น้ำในปัจจุบัน

ลำดับ ที่	กลุ่มน้ำ หลัก	กลุ่มน้ำสาขา	ความต้องการใช้น้ำในปัจจุบัน (ล้าน ลบ.ม.)				
			การเกษตร	อุปโภค- บริโภค	อุตสาหกรรม	ระบบ นิเวศ	รวม
1	แม่น้ำโขง	น้ำโขงส่วนที่ 3	8.127	0.883	0	1.743	10.754
2	"	ห้วยน้ำหมัน	17.594	1.918	0	3.109	22.621
3	"	ห้วยน้ำसान	26.631	2.097	0	3.023	31.752
4	"	น้ำโขงส่วนที่ 4	19.351	2.368	1.1841	2.864	25.767

ลำดับ ที่	ลุ่มน้ำ หลัก	ลุ่มน้ำสาขา	ความต้องการใช้น้ำในปัจจุบัน (ล้าน ลบ.ม.)				
			การเกษตร	อุปโภค- บริโภค	อุตสาหกรรม	ระบบ นิเวศ	รวม
5	"	น้ำเลย + น้ำปวน	486.767	24.992	12.461	13.636	537.787
6	"	น้ำโขงส่วนที่ 5	45.355	6.564	3.2822	7.734	62.936
7	"	ห้วยน้ำโมง	2.083	0.436	0	0.514	3.033
8	แม่น้ำชี	ห้วยพะเนียง	16.632	0.680	0.34	0.816	18.468
9	"	ห้วยน้ำพวย	148.206	3.606	1.8032	1.807	155.422
10	"	น้ำพองตอนบน	136.444	2.388	1.1939	2.733	142.759
11	ป่าสัก	ห้วยน้ำพุง	1.539	0.231	0	0.444	2.214
12	"	ป่าสักตอนบน	3.014	0.837	0	1.609	5.459
รวม			911.74	46.93	20.26	40.03	1,018.97

ที่มา : โครงการชลประทานเลย

ตารางที่ 3.10 แสดงอัตราความต้องการน้ำชลประทาน (เฉพาะที่ใช้เสริมน้ำฝน)

ลำดับ ที่	กิจกรรมเกษตร	ฤดูฝน		ฤดูแล้ง		รวมทั้งปี	
		มม.	ลบ.ม./ไร่	มม.	ลบ.ม./ไร่	มม.	ลบ.ม./ไร่
1	นาข้าว	341.20	545.93	883.73	1,414	1,224.93	1,959.93
2	พืชไร่-ผัก	0.00	0.00	310.50	497	310.50	497
3	ไม้ผล-ไม้ยืนต้น	0.00	0.00	339.36	543	339.36	543
4	บ่อปลา	34.73	55.57	680.56	1,089	715.29	1,144.57
5	อ้อย	147.62	236.19	357.74	572	505.36	808.19
รวม		523.55	837.69	2,571.89	4,115	3,095.44	4,952.69

ที่มา : โครงการชลประทานเลย

หมายเหตุ

1. ความต้องการใช้น้ำ คือ เฉพาะน้ำที่ต้องจัดหามาใช้เสริมจากน้ำฝน ทั้งในฤดูฝนทั้งช่วงและฤดูแล้ง
2. อัตราการใช้น้ำอุปโภค-บริโภค 0.20 ลบ.ม./คน/วัน
3. อัตราการใช้น้ำอุตสาหกรรม 50% ของน้ำอุปโภค (กำหนดเขตอุตสาหกรรมเฉพาะในลุ่มน้ำพื้นที่ราบเท่านั้น)
4. ประเมินปริมาณน้ำแต่ละลุ่มน้ำ เพื่อรักษาระบบนิเวศวิทยา ใช้ข้อมูลจากสถานีวัดน้ำแม่น้ำเลย KH58A
 - อ.เมืองเลย ในเดือนที่น้ำน้อยที่สุด คือ 584 ลบ.ม./เดือน/พื้นที่ลุ่มน้ำ (ตร.กม.) ในฤดูแล้งเดือนพฤศจิกายน - เดือนเมษายน รวม 6 เดือน

ตารางที่ 3.11 แสดงการใช้พื้นที่การเกษตรกรรมจังหวัดเลย

ชื่อ ลุ่มน้ำ ประธาน	ลุ่มน้ำสาขา	การใช้ที่ดินทางการเกษตร (ไร่)										
		ฤดูฝน		ฤดูแล้ง		รวมข้าว	รวมพืชไร่ พืชผัก	ไม้ผล- สวน	ไม้ยืนต้น	อ้อย	บ่อปลา	รวมเนื้อที่ทางการเกษตร
		ข้าว	พืชไร่-ผัก	ข้าว	พืชไร่-ผัก							
1	2	5	6	7	8	9=5+7	10=6+8	11	12	13	14	15=5+6+11+12+13+14
แม่น้ำโขง	1. แม่น้ำโขงส่วนที่ 3	7,154	34,625		519	7,154	35,144	6,677	-	-	295	48,752
	2. แม่น้ำหมัน	18,257	31,461		1,071	18,257	32,532	10,773	123	-	1,030	61,644
	3. แม่น้ำสาน	8,629	73,369		1,907	8,629	75,276	36,887	388	-	641	119,914
	4. แม่น้ำโขงส่วนที่ 4	20,738	51,477		1,062	20,738	52,539	11,362	111	-	1,112	84,800
	5. แม่น้ำเลย	263,681	615,816	2,450	37,076	266,131	652,892	224,116	95,885	166,755	10,789	1,377,041
	6. แม่น้ำโขงส่วนที่ 5	16,680	197,061		2,911	16,680	199,972	50,408	9,636	-	1,923	275,708
	7. แม่น้ำโมง	1,095	7,424		231	1,095	7,655	1,495	999	-	14	11,027
แม่น้ำชี	1. ลำพะเนียง	15,355	94,662	165	2,307	15,520	96,969	6,966	3,883	-	856	121,721
	2. น้ำพวย	48,827	54,542		3,149	48,827	57,691	16,965	362	133,972	1,967	256,634
	3. ลำน้ำพองตอนบน	19,433	26,679	-	1,900	19,433	28,579	103,907	3,050	77,272	3,789	234,130
แม่น้ำป่าสัก	1. ห้วยน้ำพุ	1,978	5,108	-	-	1,978	5,108	817	-	-	14	7,916
	2. น้ำป่าสักตอนบน	2,568	9,300	-	-	2,568	9,300	2,956	-	-	6	14,830
รวม		424,392	1,201,524	2,615	52,133	427,007	1,253,657	473,329	114,438	377,998	22,435	2,614,117

ที่มา : โครงการชลประทานเลย

ตารางที่ 3.12 แสดงการใช้น้ำเพื่อการเกษตรกรรมจังหวัดเลย

ชื่อ ลุ่มน้ำ ประธาน	ลุ่มน้ำสาขา	การใช้น้ำเพื่อการเกษตรกรรม ปี 2563 (ล้าน ลบ.ม.)										
		ฤดูฝน		ฤดูแล้ง		รวมข้าว	รวมพืชไร่ พืชผัก	ไม้ผล- สวน	ไม้ยืนต้น	อ้อย	บ่อปลา	รวม
		ข้าว	พืชไร่-ผัก	ข้าว	พืชไร่-ผัก							
1	2	5	6	7	8	9=5+7	10=6+8	11	12	13	14	15=9+10+11+12+13+14
แม่น้ำโขง	1. แม่น้ำโขงส่วนที่ 3	3.906	0.000	0.000	0.258	3.906	0.258	3.626	0.000	0.000	0.338	8.127
	2. แม่น้ำหมัน	9.967	0.000	0.000	0.532	9.967	0.532	5.849	0.067	0.000	1.179	17.594
	3. แม่น้ำสาน	4.711	0.000	0.000	0.947	4.711	0.947	20.029	0.211	0.000	0.733	26.631
	4. แม่น้ำโขงส่วนที่ 4	11.321	0.000	0.000	0.528	11.321	0.528	6.169	0.060	0.000	1.272	19.351
	5. แม่น้ำเลย	143.951	0.000	3.464	18.419	147.415	18.419	121.689	52.063	134.833	12.348	486.767
	6. แม่น้ำโขงส่วนที่ 5	9.106	0.000	0.000	1.446	9.106	1.446	27.370	5.232	0.000	2.200	45.355
	7. แม่น้ำโม่ง	0.598	0.000	0.000	0.115	0.598	0.115	0.812	0.543	0.000	0.016	2.083
แม่น้ำชี	1. ลำพะเนียง	8.382	0.000	0.233	1.146	8.616	1.146	3.782	2.108	0.000	0.979	16.632
	2. น้ำพวย	26.656	0.000	0.000	1.564	26.656	1.564	9.211	0.196	108.326	2.252	148.206
	3. ลำน้ำพองตอนบน	10.609	0.000	0.000	0.944	10.609	0.944	56.419	1.656	62.480	4.336	136.444
แม่น้ำป่าสัก	1. ห้วยน้ำพุ	1.080	0.000	0.000	0.000	1.080	0.000	0.443	0.000	0.000	0.016	1.539
	2. น้ำป่าสักตอนบน	1.402	0.000	0.000	0.000	1.402	0.000	1.605	0.000	0.000	0.007	3.014
รวม		231.688	0.000	3.698	25.900	235.385	25.900	257.006	62.137	305.639	25.676	911.742

ที่มา : โครงการชลประทานเลย

ตารางที่ 3.13 แสดงความต้องการใช้น้ำด้านการอุปโภค-บริโภค

ลำดับ ที่	ชื่อลุ่มน้ำ	พื้นที่ลุ่มน้ำ (ไร่)	น้ำท่า (ล้าน ลบ.ม.)	ประชากร ปี 2563 (คน)	การใช้น้ำ (ล้าน ลบ.ม.)			
					ปี 2563	ปี 2568	ปี 2573	ปี 2578
1	แม่น้ำโขงส่วนที่ 3	310,937.50	237.75	12,101	0.883	0.906	0.930	0.954
2	ห้วยน้ำหมัน	554,500.00	386.16	26,280	1.918	1.968	2.019	2.072
3	ห้วยน้ำสาน	539,250.00	344.64	28,732	2.097	2.152	2.208	2.265
4	แม่น้ำโขงส่วนที่ 4	510,812.50	200.27	32,442	2.368	2.430	2.493	2.558
5	แม่น้ำเลย+น้ำปวน	2,432,250.00	1,153.31	341,400	24.922	25.570	26.235	26.917
6	แม่น้ำโขงส่วนที่ 5	1,379,562.50	790.67	89,922	6.564	6.735	6.910	7.090
7	ห้วยน้ำโมง	91,681.25	38.75	5,977	0.436	0.448	0.459	0.471
8	ห้วยพะเนียง	145,475.00	60.36	9,316	0.680	0.698	0.716	0.735
9	ห้วยน้ำพวย	322,287.50	114.89	49,404	3.606	3.700	3.796	3.895
10	แม่น้ำพองตอนบน	487,431.25	227.00	32,710	2.388	2.450	2.514	2.579
11	ห้วยน้ำพุ่ง	79,237.50	36.32	3,166	0.231	0.237	0.243	0.250
12	แม่น้ำป่าสัก ตอนบน	286,950.00	160.17	11,460	0.837	0.858	0.881	0.904
รวม		7,140,375	3,750	642,910	46.932	48.153	49.405	50.689

ที่มา : โครงการชลประทานเลย

หมายเหตุ : หลักการคำนวณ

อัตราการขยายตัวของประชากร ร้อยละ 0.52 ต่อปี (ใช้เป็นการขยายตัวของน้ำอุปโภค 0.2 ลบ.ม./คน/วัน)

ตารางที่ 3.14 แสดงความต้องการใช้น้ำด้านอุตสาหกรรมและการท่องเที่ยว

ลำดับ ที่	ชื่อลุ่มน้ำ	พื้นที่ลุ่มน้ำ (ไร่)	น้ำท่า (ล้าน ลบ.ม.)	ประชากร ปี 2563 (คน)	การใช้น้ำ (ล้าน ลบ.ม.)			
					ปี 2563	ปี 2568	ปี 2573	ปี 2578
1	แม่น้ำโขงส่วนที่ 3	310,937.50	237.75	12,101				
2	ห้วยน้ำหมัน	554,500.00	386.16	26,280				
3	ห้วยน้ำสาน	539,250.00	344.64	28,732				
4	แม่น้ำโขงส่วนที่ 4	510,812.50	200.27	32,442	1.184	1.215	1.247	1.279
5	แม่น้ำเลย+น้ำ ปวน	2,432,250.00	1,153.31	341,400	12.461	12.785	13.118	13.459
6	แม่น้ำโขงส่วนที่ 5	1,379,562.50	790.67	89,922	3.282	3.367	3.455	3.545
7	ห้วยน้ำโมง	91,681.25	38.75	5,977				
8	ห้วยพะเนียง	145,475.00	60.36	9,316	0.340	0.349	0.358	0.367

ลำดับ ที่	ชื่อลุ่มน้ำ	พื้นที่ลุ่มน้ำ (ไร่)	น้ำท่า (ล้าน ลบ.ม.)	ประชากร ปี 2563 (คน)	การใช้น้ำ (ล้าน ลบ.ม.)			
					ปี 2563	ปี 2568	ปี 2573	ปี 2578
9	ห้วยน้ำพวย	322,287.50	114.89	49,404	1.803	1.850	1.898	1.948
10	แม่น้ำพองตอนบน	487,431.25	227.00	32,710	1.194	1.225	1.257	1.289
11	ห้วยน้ำพุ	79,237.50	36.32	3,166				
12	แม่น้ำป่าสัก ตอนบน	286,950.00	160.17	11,460				
รวม		7,140,375	3,750	642,910	20.265	20.791	21.332	21.887

ที่มา : โครงการชลประทานเลย

หมายเหตุ : หลักการคำนวณ

อัตราการขยายตัวของประชากร ร้อยละ 0.52 ต่อปี (ใช้เป็นการขยายตัวของน้ำอุตสาหกรรม 50% ของน้ำอุปโภค กำหนดเขตอุตสาหกรรมเฉพาะในลุ่มน้ำพื้นที่ราบ เท่านั้น)

ตารางที่ 3.15 แสดงการรักษาระบบนิเวศวิทยา

ลำดับ ที่	ชื่อลุ่มน้ำ	พื้นที่ลุ่มน้ำ (ตร. ก.ม.)	น้ำท่า (ล้าน ลบ.ม.)	น้ำเพื่อรักษา ระบบนิเวศเฉพาะใน หน้าแล้ง (ล้าน ลบ.ม. / ปี)
1	แม่น้ำโขงส่วนที่ 3	497.50	237.75	1.743
2	ห้วยน้ำหมัน	887.20	386.16	3.109
3	ห้วยน้ำสาน	862.80	344.64	3.023
4	แม่น้ำโขงส่วนที่ 4	817.30	200.27	2.864
5	แม่น้ำเลย+น้ำปวน	3,891.60	1,153.31	13.636
6	แม่น้ำโขงส่วนที่ 5	2,207.30	790.67	7.734
7	ห้วยน้ำโมง	146.69	38.75	0.514
8	ห้วยพะเนียง	232.76	60.36	0.816
9	ห้วยน้ำพวย	515.66	114.89	1.807
10	แม่น้ำพองตอนบน	779.89	227.00	2.733
11	ห้วยน้ำพุ	126.78	36.32	0.444
12	แม่น้ำป่าสักตอนบน	459.12	160.17	1.609
รวม		11,424.60	3,750.29	40.032

ที่มา : โครงการชลประทานเลย

หมายเหตุ :

หลักการประเมินปริมาณน้ำแต่ละลุ่มน้ำ เพื่อรักษาระบบนิเวศวิทยา ใช้ข้อมูลจากสถานีวัดน้ำแม่น้ำเลย KH58A อ.เมืองเลย ในเดือนที่มีน้ำน้อยที่สุด คือ 584 ลูกบาศก์เมตร/เดือน/ตารางกิโลเมตร

3.3.2 โครงการแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน

โครงการแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน 2548-2567 ดำเนินการในพื้นที่ 14 อำเภอ โดยสถานีพัฒนาที่ดินเลย รวม 15,265 ป่อ รายละเอียดแสดงดังตาราง

ตารางที่ 3.16 แสดงผลการขุดสระน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน ปี 2548-2567 แยกรายอำเภอ

ลำดับ ที่	อำเภอ	2548- 2559	2560	2561	2562	2563	2564	2565	2566	2567	รวม (ป่อ)
1	หนองหิน	340	40	28	0	35	40	70	21	35	609
2	เอราวัณ	412	40	12	5	23	42	52	38	26	650
3	เซียงคาน	614	85	90	117	67	183	140	151	99	1,546
4	ด่านซ้าย	655	20	0	38	45	21	58	21	42	900
5	ท่าลี่	386	30	85	22	19	52	39	110	62	805
6	นาด้วง	354	20	75	18	22	68	0	83	21	661
7	นาแห้ว	170	0	0	30	0	130	65	127	81	603
8	ปากชม	519	20	50	86	183	147	128	98	46	1,277
9	ผาขาว	397	40	58	0	25	91	85	78	49	823
10	ภูกระดึง	399	0	39	30	10	78	77	58	31	722
11	ภูเรือ	361	0	0	0	0	23	100	29	0	513
12	ภูหลวง	383	40	125	73	0	53	83	81	50	888
13	เมืองเลย	1,501	66	105	122	41	136	162	135	106	2,374
14	วังสะพุง	1,935	99	133	50	110	116	121	204	126	2,894
รวมทั้งปี		8,426	500	800	591	580	1,180	1,180	1,234	774	15,265

ที่มา : สถานีพัฒนาที่ดินเลย, ข้อมูล ณ วันที่ 24 มกราคม 2567

3.4 ข้อมูลสินค้าเกษตรที่สำคัญของจังหวัดเลย

3.4.1 ด้านการปลูกพืชเศรษฐกิจของจังหวัด

พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของจังหวัดเลย ได้แก่ ข้าว ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ มันสำปะหลัง อ้อยโรงงาน ยางพารา มะขามหวาน ลำไย คริสต์มาสและไม้ดอกไม้ประดับกระถาง เป็นต้น

ข้าว ข้าวนาปีและข้าวไร่ จังหวัดเลยจะเน้นการปลูกข้าวไว้เพื่อบริโภคภายในครัวเรือน เนื่องจากมีพื้นที่ราบลุ่มจำนวนน้อย โดยเกษตรกรส่วนใหญ่นิยมปลูกข้าวเหนียวเป็นหลักและปลูกข้าวเจ้าบ้าง จำนวนเล็กน้อย ลักษณะการทำนาข้าวของเกษตรกรจังหวัดเลยจะมี 2 ลักษณะคือ พื้นที่ที่อยู่ในที่ราบลุ่ม เกษตรกรจะทำนาดำ ส่วนในพื้นที่ราบสูง ในเขตภูเขาเกษตรกรจะปลูกข้าวไร่ พันธุ์ข้าวเหนียวที่นิยมปลูก ได้แก่ พันธุ์ กข.6 กข.8 กข.10 เหนียวสันป่าตอง พันธุ์ข้าวเจ้า ได้แก่ พันธุ์หอมดอกมะลิ และมะลิ 105 เป็นต้น ส่วนพันธุ์ข้าวไร่ ได้แก่ พันธุ์ ชิวเกลี้ยง ชิวแม่จัน ทางปลาไหล เจ้าฮ่อ สำหรับนาปรังนั้น มีพื้นที่ปลูกเพียงเล็กน้อย ในเขตพื้นที่ชลประทาน

ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ เป็นพืชไร่เศรษฐกิจที่สำคัญที่สุดของจังหวัดเลย เนื่องจากสภาพทางภูมิศาสตร์ เป็นภูเขาสูงสลับซับซ้อน มีที่ราบเชิงเขา เหมาะกับการปลูกข้าวโพดที่เพาะปลูกง่าย ใช้น้ำในปริมาณน้อย ประกอบกับตลาดมีความต้องการสูงส่วนใหญ่ใช้เพื่อการเป็นวัตถุดิบในการผลิตอาหารสัตว์ พันธุ์ที่เกษตรกร นิยมใช้ ได้แก่ พันธุ์ลูกผสม ซึ่งการปลูกจะเน้นในช่วงฤดูฝน มีจำนวน 2 รุ่น คือ ต้นฤดูฝน (ปลูกเดือน เมษายน-

เดือนกรกฎาคม เก็บเกี่ยวเดือนสิงหาคม - เดือนพฤศจิกายน) และปลายฝน (ปลูกเดือนสิงหาคม - เดือนกันยายน เก็บเกี่ยวเดือนธันวาคม - เดือนมกราคม) ในปัจจุบันเกษตรกรได้เริ่มให้ความสนใจปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์หลังฤดูการทำนา หรือข้าวโพดฤดูแล้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเขตชลประทาน

มันสำปะหลัง เป็นพืชไร่ที่เกษตรกรให้ความสนใจปลูกเนื่องจากเป็นพืชที่ปลูกง่าย ทนแล้ง พันธุ์ที่นิยมปลูกได้แก่ พันธุ์เกษตรศาสตร์ 50 พันธุ์ระยอง 60 พันธุ์ CMR และพันธุ์อื่น ๆ เช่น ห้วยบง 60 อีเขียว ด้านการเก็บเกี่ยวจะเริ่มเก็บเกี่ยวตั้งแต่ช่วงเดือนธันวาคม เป็นต้นไป มีโรงแป่งมันสำปะหลังตั้งอยู่ในจังหวัดเลย 1 แห่ง ในเขตอำเภอเชียงคาน

อ้อยโรงงาน เป็นพืชไร่เศรษฐกิจที่สำคัญอีกพืชหนึ่งของจังหวัดเลย แหล่งที่ปลูกหลักอยู่ในเขตอำเภอผาขาว วังสะพุง เอรಾವัน หนองหิน ภูกระดึง ภูหลวง นาด้วง เป็นต้น พันธุ์ที่เกษตรกรนิยมปลูก ได้แก่ พันธุ์ k 88-92 พันธุ์ K 90-77 พันธุ์กำแพงแสน ฤดูกาลเพาะปลูก มี 2 ช่วง คือ ต้นฝน (เขตชลประทานระหว่างเดือนกุมภาพันธ์-เมษายน) และปลายฝน (เน้นการปลูกอ้อยข้ามแล้ง เดือน ตุลาคม-ธันวาคม) การเก็บเกี่ยวจะเริ่มเมื่ออายุอ้อยได้ 10-12 เดือน ขึ้นอยู่กับพันธุ์อ้อยและสภาพแวดล้อมและต้องรีบนำส่งโรงงานภายใน 24 ชั่วโมง ปัจจุบันมีโรงงานน้ำตาลตั้งอยู่ในจังหวัดเลย 2 แห่ง ในเขตอำเภอวังสะพุง

ยางพารา จังหวัดเลยมีพื้นที่ปลูกยางพารา พันธุ์ที่ใช้ปลูกส่วนใหญ่เป็นพันธุ์ RRIM 600 ประมาณ 80% ของพื้นที่ นอกจากนั้นจะมีพันธุ์ RRIT 251 ประมาณ 19% ของพื้นที่ พันธุ์ BPM 24 ประมาณ 1% ของพื้นที่และพันธุ์อื่น ๆ ประมาณ 1% ของพื้นที่ ระยะปลูกส่วนใหญ่ใช้ระยะปลูก 3x7 เมตร หากเป็นพื้นที่ลาดชัน เกษตรกรจะทำแนวระดับและปลูกแบบขั้นบันได การตัดแต่งกิ่งและการสร้างทรงพุ่ม มีการสร้างทรงพุ่มให้ต้นยางสูงจากพื้นดิน 2.5 เมตร เพื่อเป็นหน้ากรีด ส่วนที่สูงจากพื้นดิน 2.5 เมตรขึ้นไป จะทำการสร้างทรงพุ่มให้ต้นยางมีพื้นที่ใบเพื่อสังเคราะห์แสงในปริมาณมากจะทำให้ได้ผลผลิตสูง การกรีดยางพารา เกษตรกรใช้ระบบกรีดครึ่งลำต้นวันเว้นวัน จำนวนวันที่กรีดเฉลี่ย 160 วัน/ปี การขายมีทั้งขายในรูปยางแผ่นดิบ ยางก้อนถ้วย และน้ำยางสด

มะขามหวาน จังหวัดเลยมีความเหมาะสมในการปลูกมะขามหวานมาก ในอดีตจังหวัดเลยเป็นแหล่งปลูกมะขามหวานที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย พันธุ์ที่นิยมปลูก ได้แก่ พันธุ์สีทอง พันธุ์สีชมพู พันธุ์ขันตี และพันธุ์ประกายทอง แต่สถานการณ์ในปัจจุบันเกษตรกรลดพื้นที่ปลูกมะขามหวานลงไปมาก เนื่องจากเกษตรกรหันไปปลูกพืชอื่น เช่น อ้อยโรงงาน ยางพารา

ลำไย จังหวัดเลยเป็นแหล่งปลูกลำไยที่สำคัญแหล่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เนื่องจากมีสภาพภูมิอากาศเหมาะสมพื้นที่ปลูกมีศักยภาพ ปัจจุบันมีพื้นที่ปลูกลำไยกระจายอยู่ทั่วทุกอำเภอ

ลิ้นจี่ เป็นไม้ผลกิ่งเมืองร้อน เจริญเติบโตได้ดีในสภาพภูมิอากาศหนาว ชอบดินร่วนซุย มีการระบายน้ำดี และควรมีระดับความสูงจากระดับน้ำทะเลมากกว่า 400 เมตร ต้องการอากาศหนาวในช่วงออกดอก จังหวัดเลย เป็นจังหวัดหนึ่งที่สามารถปลูกลิ้นจี่ได้ดี ปลูกกันมากที่อำเภอภูเรือ ด่านซ้ายและอำเภอปากชม

กล้วยน้ำว้า จังหวัดเลยเป็นแหล่งปลูกกล้วยที่ใหญ่ที่สุดแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จะปลูกมากแถบอำเภอเชียงคาน อำเภอปากชม อำเภอทาลี่ และ อำเภอเมืองเลย ส่วนใหญ่จะปลูกตามแนวที่ราบเชิงเขา ลักษณะการปลูกเป็นทั้งพืชเชิงเดี่ยวและปลูกเป็นพืชแซมไม้ผลไม้ยืนต้น ซึ่งอยู่ระหว่างการรอรับผลผลิต เช่น การปลูกยางพาราแล้วปลูกกล้วยแซม ประโยชน์ที่ได้รับคือเป็นร่มเงาให้กับต้นยางพารา และเป็นรายได้เสริมให้กับเกษตรกร เป็นรายได้เดือน ซึ่งกล้วยจะให้ผลผลิตเร็วเริ่มให้ผลผลิตตั้งแต่กล้วยอายุ 8 เดือนเป็นต้นไป

ชิง จังหวัดเลยเป็นแหล่งปลูกที่ใหญ่ที่สุดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เนื่องจากจังหวัดเลยมีสภาพพื้นที่เป็นภูเขาสูง มีที่ราบเชิงเขา เหมาะกับการปลูกชิงอย่างมาก โดยพื้นที่ในเขตพื้นที่อำเภอด่านซ้าย ภูเรือ และนาแห้ว พันธุ์ที่เกษตรกรนิยมปลูก คือชิงใหญ่ (ชิงหยวก/ชิงขาว) โดยฤดูกาลเพาะปลูกอยู่ช่วง

เดือนกุมภาพันธ์ - เดือนมีนาคม ด้านการเก็บเกี่ยวมีทั้งแบบชิงอ่อน (เก็บเกี่ยวเมื่อชิงมีอายุได้ 4-6 เดือน ช่วงเดือนสิงหาคม - เดือนกันยายน) และแบบชิงแก่ (เก็บเกี่ยวเมื่อชิงมีอายุ 10-12 เดือน คือช่วงเดือนมกราคม - เดือนกุมภาพันธ์) จุดอ่อนของการปลูกชิง คือเป็นพืชที่ไม่สามารถปลูกติดต่อกันในพื้นที่เดิมได้ ต้องย้ายพื้นที่ปลูกใหม่ทุกปี เนื่องจากเกิดปัญหาชิงเน่า

ถั่วเหลือง เป็นพืชที่ปลูกง่ายใช้น้ำน้อย การเพาะปลูกมี 2 ฤดู คือถั่วเหลืองฤดูฝน ซึ่งปลูกไว้เพื่อทำพันธุ์ปลูกในฤดูแล้ง และถั่วเหลืองฤดูแล้ง แต่เกษตรกรนิยมปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้งมากกว่าถั่วเหลืองฤดูฝน เพื่อช่วยในการปรับปรุงบำรุงดิน พันธุ์ที่ปลูก ได้แก่ พันธุ์เชียงใหม่ 60 สจ.4 และ สจ.5 ถั่วเหลืองฤดูฝนจะปลูกในสภาพไร่มีการไถพรวนดินเหมือนพืชไร่ทั่วไป ปลูกปลายฝน (ช่วงเดือนกรกฎาคม-กันยายน) และเก็บเกี่ยวต้นหนาว (ช่วงเดือนพฤศจิกายน - เดือนธันวาคม) ส่วนถั่วเหลืองฤดูแล้งจะปลูกหลังเก็บเกี่ยวข้าวเสร็จโดยการตัดตอซึ่งไม่พรวนดินแต่ใช้วิธีการหยอด ถั่วเหลืองตามตอซึ่งข้าว จะปลูกฤดูหนาว (ช่วงเดือนธันวาคม - เดือนมกราคม) จะเก็บเกี่ยวฤดูแล้ง (ช่วงเดือนมีนาคม - เดือนเมษายน)

คริสต์มาสและไม้ดอกไม้ประดับกระถาง เป็นไม้ประดับที่ใบมีสีสนสวยงาม ได้แก่ สีแดง สีเหลือง สีชมพู และสีขาว ตามลักษณะของพันธุ์ และให้สีสนในช่วงเดือนพฤศจิกายน-กุมภาพันธ์ เนื่องจากสภาพอุณหภูมิต่ำ ช่วงแสงสั้นกว่า 12 ชั่วโมงต่อวัน จึงเป็นปัจจัยสำคัญต่อการผลิตที่มีคุณภาพ อำเภอภูเรือ จังหวัดเลย เป็นแหล่งที่ผลิตคริสต์มาสที่ใหญ่ที่สุดของประเทศ ประกอบกับพื้นที่มีศักยภาพที่เหมาะสมต่อการผลิตไม้ดอกไม้ประดับหลายชนิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่อำเภอภูเรือและอำเภอด่านซ้าย เพราะมีระดับความสูงจากระดับน้ำทะเลเฉลี่ย 600-900 เมตร เป็นปัจจัยสำคัญต่ออุณหภูมิและแสงที่เหมาะสมต่อการเจริญเติบโตของคริสต์มาสเกษตรกรนำมาเป็นกิจกรรมทางเลือกเป็นอาชีพหลัก สามารถลดปัญหาการว่างงานในพื้นที่ให้มีงานทำตลอดปี และสร้างรายได้จำนวนมากกว่า 50,000-300,000 บาทต่อครัวเรือน/ปี และคิดเป็นรายได้รวมหลายร้อยล้านบาทต่อปี จุดแข็งในการพัฒนา เพราะเกษตรกรมีประสบการณ์และทักษะในการผลิตมาเป็นเวลานาน เกิดเครือข่ายทางการตลาด มีการซื้อขายผลผลิตไม้ดอกไม้ประดับตลอดปี ข้อจำกัดที่ต้องพัฒนาได้แก่การเพิ่มพูนวิชาการ การผลิตด้านการป้องกัน กำจัดโรค เพราะมีการสะสมของเชื้อโรคและเกิดการระบาดของเชื้อเพิ่มมากขึ้น การรวมกลุ่มสร้างเครือข่ายของเกษตรกรผู้ผลิต เพื่อสร้างอำนาจการต่อรอง และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการผลิตและการตลาด เพื่อความเข้มแข็งของชุมชน

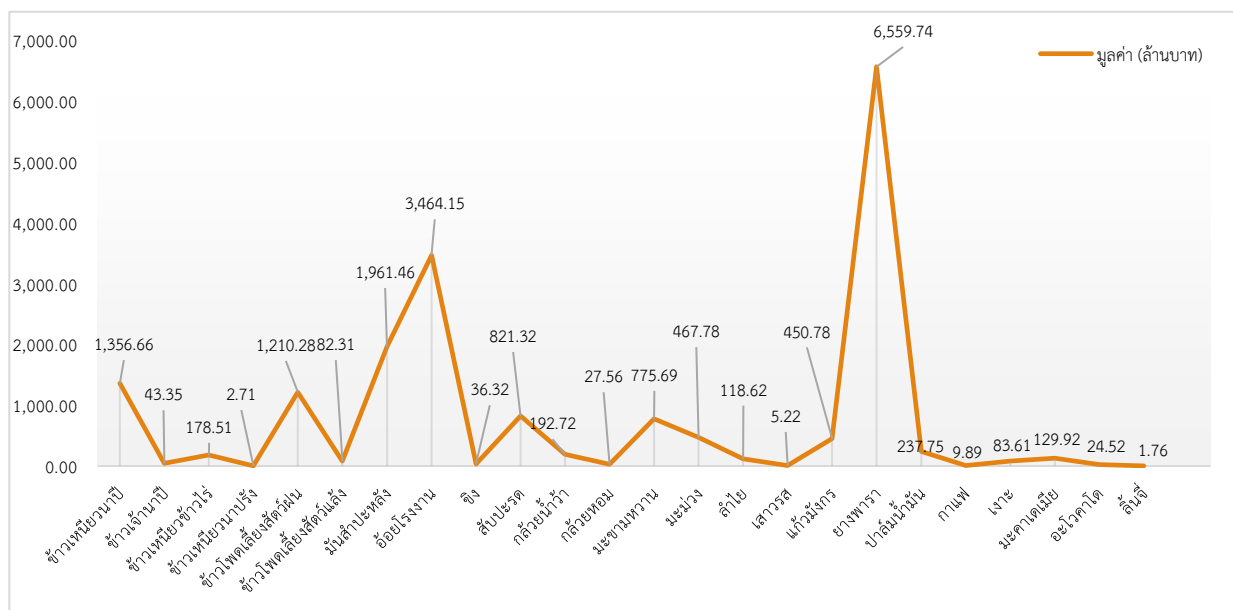
มูลค่าผลผลิตรวมพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของจังหวัดเลย ปี 2567 มีมูลค่ารวมทั้งสิ้น 18,243 ล้านบาท ได้แก่ ยางพารา จำนวน 6,559.74 ล้านบาท อ้อยโรงงาน จำนวน 3,464.15 ล้านบาท มันสำปะหลัง จำนวน 1,961.46 ล้านบาท ข้าวเหนียวนาปี จำนวน 1,356.66 ล้านบาท ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ฝ่น จำนวน 1,210.28 ล้านบาท และอื่น ๆ จำนวน 3,690.34 ล้านบาท รายละเอียดแสดงดังตาราง

ตารางที่ 3.17 แสดงมูลค่าผลผลิตรวมพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของจังหวัดเลย ปี 2567

ที่	ชนิดพืชเศรษฐกิจ	พื้นที่เพาะปลูก (ไร่)	พื้นที่เก็บเกี่ยวผลผลิต (ไร่)	ผลผลิตเฉลี่ย (กก./ไร่)	ผลผลิตรวม (ตัน)	ราคาเฉลี่ย (บาท/กก.)	มูลค่า (ล้านบาท)
1	ข้าวเหนียวนาปี	323,275	320,269	353	113,054.88	12	1,356.66
2	ข้าวเจ้านาปี	8,895	8,812	328	2,890.28	15	43.35
3	ข้าวเหนียวข้าวไร่	45,147	44,830	362	16,228.50	11	178.51
4	ข้าวเหนียวนาปรัง	555.48	554	408	226.032	12	2.71
5	ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ฝ่น	266,605	263,470	638	168,093.86	7.2	1,210.28
6	ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์แล้ง	15,869	15,837	693	10,975.04	7.5	82.31
7	มันสำปะหลัง	225,350	222,153	3,098.00	688,229.99	2.85	1,961.46

ที่	ชนิดพืชเศรษฐกิจ	พื้นที่ เพาะปลูก (ไร่)	พื้นที่เก็บ เกี่ยว ผลผลิต (ไร่)	ผลผลิตเฉลี่ย (กก./ไร่)	ผลผลิตรวม (ตัน)	ราคา เฉลี่ย (บาท/ กก.)	มูลค่า (ล้านบาท)
8	อ้อยโรงงาน	324,442	303,873	9,500.00	2,886,793.50	1.2	3,464.15
9	ชิง	361	360	4,035.00	1,452.60	25	36.32
10	สับปะรด	17,140	16,931	3,234.00	54,754.85	15	821.32
11	กล้วยน้ำว้า	6,493	6,298	3,060.00	19,271.88	10	192.72
12	กล้วยหอม	668	641	2,150.00	1,378.15	20	27.56
13	มะขามหวาน	21,208	20,148	550	11,081.34	70	775.69
14	มะม่วง	28,446	28,247	920	25,987.54	18	467.78
15	ลำไย	13,738	13,479	352	4,744.61	25	118.62
16	เสาวรส	302	302	1,153.00	348.206	15	5.22
17	แก้วมังกร	17,207	16,883	1,780.00	30,051.74	15	450.78
18	ยางพารา	951,651	923,387	222	204,991.91	32	6,559.74
19	ปาล์มน้ำมัน	24,536	23,887	1687	40,297.37	5.9	237.75
20	กาแฟ	3,080	2,828	43.72	123.64	80	9.89
21	เงาะ	3,720	3,179	526	1,672.15	50	83.61
22	มะคาเดเมีย	5,398	4,191	310	1,299.21	100	129.92
23	อะโวคาโด	820	610	670	408.70	60	24.52
24	ลิ้นจี่	384	325	180	58.50	30	1.76
รวมทั้งสิ้น		2,305,291	2,241,494		4,284,414		18,242.63

ที่มา : สำนักงานเกษตรจังหวัดเลย, ปี 2567

ภาพที่ 3.2 แสดงกราฟมูลค่าผลผลิตรวมพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของจังหวัดเลย ปี 2567

จำนวนครัวเรือนเกษตรกรที่ปลูกพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของจังหวัดเลย ปี 2567 ข้าวเหนียวนาปี จำนวน 54,062 ครัวเรือน ยางพารา จำนวน 43,142 ครัวเรือน อ้อยโรงงาน จำนวน 28,200 ครัวเรือน มันสำปะหลัง จำนวน 16,976 ครัวเรือน และอื่น ๆ รายละเอียดแสดงดังตาราง

ตารางที่ 3.18 แสดงจำนวนครัวเรือนเกษตรกรที่ปลูกพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของจังหวัดเลย ปี 2567

ที่	ชนิดพืชเศรษฐกิจ	จำนวน ครัวเรือน เกษตรกร	พื้นที่เพาะปลูก (ไร่)	พื้นที่เก็บเกี่ยวผลผลิต (ไร่)
1	ข้าวเหนียวนาปี	54,062	323,275	320,269
2	ข้าวเจ้านาปี	2,052	8,895	8,812
3	ข้าวเหนียวข้าวไร่	4,978	45,147	44,830
4	ข้าวเหนียวนาปรัง	140	555.48	554
5	ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ฝน	12,795	266,605	263,470
6	ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์แล้ง	2,252	15,869	15,837
7	มันสำปะหลัง	16,976	225,350	222,153
8	อ้อยโรงงาน	28,200	324,442	303,873
9	ชิง	63	361	360
10	สับปะรด	610	17,140	16,931
11	กล้วยน้ำว้า	963	6,493	6,298
12	กล้วยหอม	91	668	641
13	มะขามหวาน	2,892	21,208	20,148
14	มะม่วง	2,293	28,446	28,247
15	ลำไย	2,558	13,738	13,479
16	เสาวรส	68	302	302
17	แก้วมังกร	2,724	17,207	16,883
18	ยางพารา	43,142	951,651	923,387
19	ปาล์มน้ำมัน	2,562	24,536	23,887
20	กาแฟ	318	3,080	2,828
21	เงาะ	1,166	3,720	3,179
22	มะคาเดเมีย	388	5,398	4,191
23	อโวคาโด	300	820	610
24	ลิ้นจี่	207	384	325
รวมทั้งสิ้น		181,800	2,305,291	2,241,494

ที่มา : สำนักงานเกษตรจังหวัดเลย, ปี 2567

หมายเหตุ : ข้าวและข้าวโพดเลี้ยงสัตว์มีการปลูกในเนื้อที่เดิม

ตารางที่ 3.19 แสดงพื้นที่เพาะปลูกข้าวนาปีและข้าวไร่แยกรายอำเภอของจังหวัดเลย ปี 2567

ที่	อำเภอ	ข้าวนาปีและข้าวไร่								
		พื้นที่ปลูกข้าว (รวม)	รวม ข้าวเจ้า	รวม ข้าวเหนียว	ข้าวนาปี			ข้าวไร่		
					รวม	ข้าวเจ้า	ข้าวเหนียว	รวม	ข้าวเจ้า	ข้าวเหนียว
1	เมืองเลย	41,487.32	786.43	40,700.89	41,379.10	786.43	40,592.67	108.22	0.00	108.22
2	นาด้วง	14,204.21	238.99	13,965.22	13,840.85	238.99	13,601.86	363.36	0.00	363.36
3	เชียงคาน	45,242.78	841.88	44,400.90	45,057.78	841.88	44,215.90	185.00	0.00	185.00
4	ปากชม	21,555.76	395.83	21,159.93	19,928.53	395.83	19,532.70	1,627.23	0.00	1,627.23
5	ด่านซ้าย	66,499.87	2,193.78	64,306.09	38,797.49	2,193.78	36,603.71	27,702.38	0.00	27,702.38
6	นาแห้ว	16,929.58	111.19	16,818.39	8,122.76	111.19	8,011.57	8,806.82	0.00	8,806.82
7	ภูเรือ	29,354.70	159.75	29,194.95	24,478.45	159.75	24,318.70	4,876.25	0.00	4,876.25
8	ท่าลี่	29,530.69	706.63	28,824.06	29,246.49	706.63	28,539.86	284.20	0.00	284.20
9	วังสะพุง	38,943.34	694.02	38,249.32	38,753.59	694.02	38,059.57	189.75	0.00	189.75
10	ภูกระดึง	15,698.10	1,063.70	14,634.40	15,369.35	1,063.70	14,305.65	328.75	0.00	328.75
11	ภูหลวง	19,500.94	360.76	19,140.18	19,442.19	360.76	19,081.43	58.75	0.00	59
12	ผาขาว	17,186.82	641.47	16,545.35	17,089.82	641.47	16,448.35	97.00	0.00	97.00
13	เอราวัณ	6,205.07	75.75	6,129.32	6,106.82	75.75	6,031.07	98.25	0.00	98.25
14	หนองหิน	14,977.36	621.39	14,355.97	14,470.62	621.39	13,849.23	506.74	0.00	506.74
รวมทั้งสิ้น		377,316.54	8,891.57	368,424.97	332,083.84	8,891.57	323,192.27	45,232.70	0.00	45,232.70

ที่มา : สำนักงานเกษตรจังหวัดเลย, ปี 2567

ตารางที่ 3.20 แสดงพื้นที่เพาะปลูกไม้ดอกไม้ประดับแยกรายอำเภอของจังหวัดเลย ปี 2567

ที่	อำเภอ	ครัวเรือน	แปลง	เนื้อที่ (ไร่)
1	เมืองเลย	4	4	10.00
2	นาด้วง			
3	เชียงคาน			
4	ปากชม			
5	ด่านซ้าย	2	2	14.75
6	นาแห้ว			
7	ภูเรือ	77	77	159.90
8	ท่าลี่	1	1	1.75
9	วังสะพุง	2	2	3.00
10	ภูกระดึง			
11	ภูหลวง			
12	ผาขาว			
13	เอราวัณ			
14	หนองหิน			
รวมทั้งสิ้น		86	86	189.40

ตารางที่ 3.21 แสดงมูลค่าผลผลิตรวมพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของจังหวัดเลย ปี 2567

กลุ่มพืช	พื้นที่ปลูก (ไร่)	พื้นที่เก็บเกี่ยว (ไร่)	ผลผลิต (ตัน)	มูลค่า (ล้านบาท)
1.ข้าวนาปีและข้าวไร่	377,317	373,911	131,991	1,583.89
2.พืชไร่	840,959	813,618	3,827,338	7,633.59
3.พืชฤดูแล้ง (2565/66)	18,691	18,590	14,536	122.21
4.ไม้ผล	103,072	100,283	100,970	2,987.52
5.ไม้ยืนต้น	996,893	967,367	249,308	6,877.87
6.พืชผัก	1,595	1,571	7,619	152.39
เห็ด*	4,062,346	3,755,011	939	122.04
ไม้ดอกไม้ประดับ**	12,276,198	11,907,912		833.55
รวมพื้นที่ 1-6 (ยกเว้น*,**)	2,338,528	2,275,339	4,331,762	
		รวมผลผลิต	4,332,701	
			รวมมูลค่า	20,313.05

ที่มา : สำนักงานเกษตรจังหวัดเลย, ปี 2567

หมายเหตุ : * หน่วยเป็น ก้อน

** หน่วยเป็น ต้น / ฤๅ

3.4.2 ด้านการปศุสัตว์ของจังหวัดเลย

ลักษณะการเลี้ยงสัตว์ในพื้นที่จังหวัดเลย มี 2 รูปแบบคือ

1. กลุ่มธุรกิจการค้า โดยทำการผลิตเพื่อผลตอบแทนทางเศรษฐกิจเป็นสำคัญ ดังนี้

1.1 การเลี้ยงแบบประกัน โดยบริษัทเอกชนจะเป็นผู้จัดเตรียม พันธุ์ อาหารสัตว์ เวชภัณฑ์ ยกเว้น โรงเรือน แรงงานและที่ดิน เป็นส่วนที่เกษตรกรต้องจัดหาเองโดยมีบริษัทแม่เป็นผู้ควบคุมขั้นตอนในการผลิต เจ้าหน้าที่เข้าไปดูแลเรื่อง การตรวจรับรองมาตรฐานฟาร์ม ควบคุมการเคลื่อนย้ายและการให้ความรู้การบริหารจัดการฟาร์มให้ได้ตามมาตรฐาน

1.2 รูปแบบเอกชนรายย่อย ที่มีการผลิตในปริมาณน้อย ซึ่งเป็นรูปแบบของเกษตรกรรายย่อย ที่ผลิตเพื่อจำหน่ายโดยตนเอง ทั้งเป็นผู้จัดหาพันธุ์ อาหารสัตว์ เวชภัณฑ์ ตลอดจนตลาด เจ้าหน้าที่เข้าไปดูแลเรื่อง การตรวจรับรองมาตรฐานฟาร์ม ควบคุมการเคลื่อนย้ายและการให้ความรู้การบริหารจัดการฟาร์มให้ได้ตามมาตรฐาน

2. กลุ่มเกษตรกรรายย่อย เป็นเกษตรกรรายย่อย ที่มีการเลี้ยงแบบหลังบ้านและไม่ได้ใช้ต้นทุนในการผลิตที่สูงจนเกินไป และเกษตรกรเป็นผู้ดำเนินการเองทั้งหมด เช่น การเลี้ยงสัตว์ปีกหลังบ้าน การเลี้ยงโค กระบือ ตามสวน ไร่ นา หรือบนภูเขา เจ้าหน้าที่เข้าไปดูแลให้ความรู้เรื่องการเลี้ยงสัตว์ การป้องกันโรค การรวมกลุ่ม และการสร้างเครือข่าย

การเลี้ยงโคเนื้อ ในจังหวัดเลย ส่วนใหญ่เป็นพันธุ์พื้นเมือง ลูกผสมบราห์มัน ลูกผสมฮินดู บราซิล ลูกผสมชาโรเลย์ ตามลำดับ มีที่ตั้งฟาร์มและพื้นที่การเลี้ยงกระจายอยู่ในทุกพื้นที่ ทุกอำเภอของจังหวัดเลย โดยมีโคเนื้อทั้งหมดจำนวน 51,722 ตัว โดยมีการเลี้ยงกระจายในทุกอำเภอ อำเภอที่เลี้ยงโคเนื้อมากที่สุด ได้แก่ อำเภอท่าลี่ ภูหลวง เชียงคาน นาแห้ว และวังสะพุง ตามลำดับ ด้านการตลาดเกษตรกรจะจำหน่ายโค ผ่านพ่อค้าคนกลางหรือนำโคเข้าไปจำหน่ายในตลาดนัดโค กระบือ ซึ่งในพื้นที่จังหวัดเลย มีตลาดนัดโค-กระบือ จำนวน 2 แห่ง ที่อำเภอเมืองเลย พ่อค้านำโค-กระบือ มาจำหน่ายประมาณ 250-280 ตัว ต่อครั้ง และอำเภอหนองหิน พ่อค้านำโค-กระบือ มาจำหน่ายประมาณ 60 ตัว ต่อครั้ง ส่วนหนึ่งมีการซื้อขาย โดยพ่อค้าเข้ามาซื้อในหมู่บ้าน

การเลี้ยงโคนม ในพื้นที่จังหวัดเลย ส่วนใหญ่เป็นพันธุ์โฮลสไตล์ฟรีเซียนผสม เลือด 75% ขึ้นไป โดยมีการเลี้ยงโคนมมากที่สุด ได้แก่ อำเภอภูเรือ ด่านซ้าย นาด้วง เอราวัณ และเมืองเลย ตามลำดับ

โดยมีสหกรณ์โคนม/ศูนย์รวมน้ำนมจำนวน 2 แห่ง คือ

1. สหกรณ์การเกษตรเมืองเลย จำกัด ตั้งอยู่ที่ ตำบลนาอาน อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย

2. บริษัท ซีพีเอฟ จำกัด (ประเทศไทย) ตั้งอยู่ที่ ตำบลท่าสวรรค์ อำเภอนาด้วง จังหวัดเลย

และมีฟาร์มวิจัยสัตว์เคี้ยวเอื้องในเขตที่ราบสูง อำเภอภูเรือ จังหวัดเลย จำนวน 1 แห่ง

การเลี้ยงกระบือ มีการเลี้ยงกระจายในทุกอำเภอในจังหวัดเลย กระบือที่เลี้ยงส่วนใหญ่เป็นกระบือไทยพื้นเมือง ปัจจุบันมีการปรับปรุงพันธุ์ โดยการใช้พ่อพันธุ์ดี จากกรมปศุสัตว์ โดยมีกระบือจำนวน 15,338 ตัว ซึ่งมีการเลี้ยงมากในเขตอำเภอเมืองเลย ท่าลี่ ภูกระดึง นาแห้ว และวังสะพุง ตามลำดับ ด้านการตลาดเกษตรกรจำหน่ายกระบือผ่านพ่อค้าคนกลาง หรือนำไปจำหน่ายตามตลาดนัดค้าสัตว์

การเลี้ยงสุกร ที่ตั้งฟาร์มและพื้นที่การเลี้ยงสุกร กระจายตัวทุกอำเภอในจังหวัดเลย ส่วนใหญ่เป็นสายพันธุ์ลูกผสม ที่แต่ละบริษัทปรับปรุง ส่วนมากจะเลี้ยงสุกรสามสายพันธุ์ โดยทำการเลี้ยงเฉพาะแม่พันธุ์ และใช้พ่อพันธุ์ หรือน้ำเชื้อของเอกชนผสม มีจำนวนสุกรทั้งหมด 66,130 ตัว โดยมีการเลี้ยงมากที่สุดในเขตพื้นที่อำเภอเชียงคาน เมืองเลย ภูกระดึง ปากชม และท่าลี่ ด้านการตลาดเกษตรกรรายย่อยจำหน่ายสุกรผ่านพ่อค้าคนกลาง สำหรับเกษตรกรที่เลี้ยงเพื่อการค้า จำหน่ายผ่านบริษัท

การเลี้ยงไก่ กระจายไปทุกพื้นที่อำเภอเป็นการเลี้ยงแบบเปิด มีโรงเรือนแต่ไม่ได้มาตรฐานฟาร์ม ส่วนการเลี้ยงไว้บริโภคภายในครัวเรือน มีเหลือจึงได้จำหน่าย มีจำนวนไก่รวม 1,653,232 ตัว โดยมีการเลี้ยงมากที่สุดในเขตพื้นที่อำเภอวังสะพุง เชียงคาน เมืองเลย ด่านซ้าย และนาด้วง

การเลี้ยงไก่ไข่ เป็นการเลี้ยงแบบการค้าโดยเป็นลูกเจ้าของบริษัทฯ ไข่ที่ได้ทางบริษัท ฯ จะรับไปจำหน่ายเอง แบ่งเป็น 2 แบบ คือ

1. การเลี้ยงแบบการค้า นิยมเลี้ยงพันธุ์โรดไอแลนด์เรด ผู้เลี้ยงต้องศึกษาหาความรู้และเข้าใจเป็นอย่างดีเพราะว่าการเลี้ยงไก่ไข่ยังมีความละเอียดอ่อนต่อไก่ทุก ๆ ด้าน นับตั้งแต่การหาสถานที่ก่อสร้างโรงเรือน ลักษณะของโรงเรือน สภาพสิ่งแวดล้อม พันธุ์ที่จะทำการเลี้ยง การดูแลแต่ละช่วงอายุ ตลอดจนอาหารที่ให้ไก่กินและแสงสว่างที่ไก่ได้รับก็มีความสำคัญทั้งสิ้น ปัจจุบันการเลี้ยงแบบการค้าจะเป็นลักษณะลูกเจ้าของบริษัท ฯ ซึ่งจะมีพนักงานคอยมาให้คำแนะนำ และมาช่วยดูแลตลอดเวลา ตลอดจนรับซื้อไข่ไปจำหน่าย ผู้เลี้ยงได้กำไรหรือขาดทุนก็อยู่ที่ราคาอาหารและราคาไข่

2. การเลี้ยงแบบปล่อยพื้น ใช้พันธุ์ปศุสัตว์ 1 (เอซี) ศูนย์พัฒนาปศุสัตว์ตามพระราชดำริ อำเภอด่านซ้าย ได้ผลิตไก่ไข่ซึ่งเป็นพันธุ์ของกรมปศุสัตว์สามารถเลี้ยงปล่อยพื้นได้ โดยให้อาหารข้นและเสริมด้วยวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร เช่น หญ้า เศษผัก ผลไม้ และหากินหนอนแมลงต่าง ๆ สามารถให้ไข่ได้ประมาณ 274 ฟอง/ปี ซึ่งเพียงพอสำหรับบริโภคในครัวเรือน ในการเลี้ยงไก่ไข่จำนวน 6-8 ตัว โดยเน้นการเลี้ยงไปที่ผู้ปกครองนักเรียน โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน หมู่บ้านเพื่อความมั่นคงตามแนวชายแดน

การเลี้ยงไก่ไข่ ในจังหวัดเลย ยังไม่มีการเลี้ยงแพร่หลาย เนื่องจากเป็นไก่ที่มีการปรับปรุงสายพันธุ์ขึ้นมาใหม่ โดยกรมปศุสัตว์ ไก่ไข่ เป็นไก่พื้นเมืองที่มีลักษณะพิเศษ ขนสีขาวยังตัว ปากและแข้งสีเหลืองหรือขาวอมเหลือง สามารถเลี้ยงเป็นไก่สวยงามและเป็นไก่เนื้อ ตัวผู้มีน้ำหนักโตเต็มที่ 3-3.5 กิโลกรัม และตัวเมียมีน้ำหนักโตเต็มที่ 2 กิโลกรัมขึ้นไป เนื้อมีรสชาติอร่อยเป็นที่ถูกปากของผู้บริโภค เช่น ไก่ย่าง ข้าวมันไก่ไข่ ฯลฯ เหมาะสำหรับจำหน่ายในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดเลย

การเลี้ยงเป็ด เป็นการเลี้ยงแบบเปิด เป็นเป็ดเทศพันธุ์กบินทร์บุรี พันธุ์ท่าพระ และพันธุ์พื้นเมือง จะกระจายไปทุกพื้นที่ มีจำนวนเป็ดรวม 200,787 ตัว โดยมีการเลี้ยงมากที่สุดในเขตพื้นที่อำเภอเมืองเลย ผาขาว วังสะพุง ภูหลวง และเชียงคาน ตามลำดับ

ตารางที่ 3.22 แสดงจำนวนเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์และปศุสัตว์ ระดับอำเภอ ปี 2567

ที่	อำเภอ	เกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์รวม (ราย)	โคเนื้อ (ตัว)	โคนม (ตัว)	กระบือ (ตัว)	สุกร (ตัว)	ไก่รวม (ตัว)	เป็ดรวม (ตัว)	แพะ (ตัว)	แกะ (ตัว)	อื่นๆ (ตัว)
1	เมืองเลย	4,192	2,690	218	2,539	17,708	183,766	55,271	1,370	67	4,686
2	นาด้วง	2,837	977	1,003	130	874	102,652	5,281	170	67	2,861
3	เชียงคาน	3,801	4,255	0	616	18,984	238,292	11,860	336	0	282
4	ปากชม	2,617	1,487	17	256	4,219	81,147	8,594	200	0	187
5	ด่านซ้าย	4,076	3,807	1,320	1011	2,595	157,667	8,875	1,157	26	608
6	นาแห้ว	1,484	4,135	0	1,512	915	28,720	555	36	0	767
7	ภูเรือ	2,162	2,010	1,998	1,104	530	66,742	4,024	90	0	395
8	ท่าลี่	2,556	13,739	0	2,437	3,563	92,019	6,137	589	0	4,166
9	วังสะพุง	5,920	3,852	93	1,389	2,130	350,512	23,731	610	0	2,460
10	ภูกระดึง	2,258	3,511	0	1,725	4,507	77,689	8,131	388	28	1,733
11	ภูหลวง	2,006	5,422	0	757	2,933	73,198	14,385	372	0	7,632
12	ผาขาว	2,516	1,641	0	130	2,355	98,767	31,166	0	0	251

ที่	อำเภอ	เกษตรกร ผู้เลี้ยง สัตว์ รวม (ราย)	โคเนื้อ (ตัว)	โคนม (ตัว)	กระบือ (ตัว)	สุกร (ตัว)	ไก่รวม (ตัว)	เป็ดรวม (ตัว)	แพะ (ตัว)	แกะ (ตัว)	อื่นๆ (ตัว)
13	เอราวัณ	2,427	1,430	751	642	3,546	67,552	11,240	1,288	0	2,693
14	หนองหิน	1,410	2,766	0	1,090	1,271	34,509	11,537	247	0	882
รวม		40,262	51,722	5,400	15,338	66,130	1,653,232	200,787	6,853	188	29,603

ที่มา : สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดเลย, ข้อมูล ณ เดือนธันวาคม 2567

ตารางที่ 3.23 แสดงมูลค่าด้านการปศุสัตว์จังหวัดเลย

ที่	ชนิดสัตว์	จำนวน เกษตรกร (ราย)	จำนวนสัตว์ที่ เลี้ยง (ตัว)	ผลผลิต		ราคาเฉลี่ย (บาท/ กิโลกรัม)	มูลค่าผลผลิต (บาท)
				จำนวน	หน่วยนับ		
1	โคเนื้อ	5,512	51,722	7,621	ตัว	69.36	211,437,027
2	โคนม (น้ำนมดิบ)	55	5,400	9,045,000	กิโลกรัม	20	180,900,000
3	กระบือ	1,871	15,341	2,178	ตัว	76.14	49,749,876
4	สุกร	1,091	66,130	122,166	ตัว	64.36	786,260,376
5	แพะ	245	6,853	5,341	ตัว	120	16,023,000
6	ไก่ไข่ (ไข่ไก่)	1,239	63,963	19,380,789	ฟอง	3.4	65,894,682
รวมทั้งสิ้น		54,727	1,924,874				1,310,264,961

ที่มา : สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดเลย, ข้อมูล ณ เดือนธันวาคม 2567

หมายเหตุ : ราคาหน้าฟาร์ม

3.4.3 ด้านการประมงของจังหวัดเลย

จังหวัดเลย มีพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขาและเป็นที่ราบสูงจึงทำให้มีแหล่งน้ำธรรมชาติสำหรับการประมงหรือเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำน้อย เลี้ยงไว้เฉพาะเพื่อบริโภคภายในครัวเรือน หรือจำหน่ายในท้องถิ่นที่ใกล้เคียงเท่านั้น การประมงทำตามแหล่งน้ำธรรมชาติได้แก่ แม่น้ำเลย แม่น้ำโขง แม่น้ำพอง เชื่อน้ำหมานตอนบน ห้วยหนองที่อยู่ใกล้หมู่บ้าน แม่น้ำโขงเป็นแหล่งน้ำธรรมชาติที่ใหญ่ที่สุดของจังหวัดเลย ประชาชนที่อาศัยอยู่ตามริมฝั่งแม่น้ำทำการประมงอยู่บ้างเล็กน้อย สัตว์น้ำที่จับได้จะนำมาจำหน่ายในท้องตลาดหรือร้านอาหาร ปลาที่จับได้จากแม่น้ำโขงจะเป็นที่นิยมของผู้บริโภค

ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืดเลย และสำนักงานประมงจังหวัดเลย ซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐ ได้ให้การสนับสนุนและส่งเสริมให้ประชาชนได้เลี้ยงปลาเพื่อบริโภคและจำหน่าย ตามแหล่งน้ำต่าง ๆ เช่น การเลี้ยงปลาในกระชังบริเวณแม่น้ำเลยที่บ้านธาตุ อำเภอเชียงคาน มีการเลี้ยงปลาในกระชังกันมาก และเป็นที่ต้องการของตลาดทำให้เกษตรกรหันมาเลี้ยงปลากันมากขึ้น จนสามารถรวมตัวกันเป็นชมรมผู้เลี้ยงปลาเพื่อช่วยเหลือกลุ่มผู้เลี้ยงปลาด้วยกัน ซึ่งเป็นแบบอย่างที่ดีในการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

การเลี้ยงสัตว์น้ำจืดในเขตพื้นที่จังหวัดเลย มีเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์น้ำจืดจำนวน 1,597 ครัวเรือน มีการเลี้ยงปลาในบ่อ จำนวน 2,321 บ่อ การเลี้ยงปลาในกระชัง จำนวน 854 กระชัง พื้นที่ทั้งหมด 941.62 ไร่ ปริมาณการจับสัตว์น้ำจืด 706.95 ตัน จำหน่ายในราคาเฉลี่ย 67.86 บาทต่อกิโลกรัม รวมมูลค่าผลผลิตจำนวน 49,621,475 บาท โดยผลผลิตทั้งหมดจำหน่ายในพื้นที่จังหวัดเลย

ตารางที่ 3.24 แสดงการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืด และจำนวนบ่อการทำประมงน้ำจืดจังหวัดเลย

ลำดับ ที่	อำเภอ	การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืด			
		จำนวนครัวเรือน	จำนวนบ่อ	จำนวนกระชัง	เนื้อที่ (ไร่)
1	เมืองเลย	87	151	293	48.73
2	นาด้วง	738	913	0	438.34
3	เชียงคาน	42	51	555	20.78
4	ปากชม	3	4	6	2.45
5	ด่านซ้าย	38	96	0	26.79
6	นาแห้ว	44	44	0	6.75
7	ภูเรือ	44	101	0	25.08
8	ท่าลี่	192	420	0	121.24
9	วังสะพุง	24	64	0	10.47
10	ภูกระดึง	180	213	0	104.01
11	ภูหลวง	6	7	0	1.96
12	ผาขาว	28	50	0	16.93
13	เอราวัณ	118	144	0	68.56
14	หนองหิน	53	63	0	49.55
รวมทั้งสิ้น		1,597	2,321	854	941.62

ที่มา : สำนักงานประมงจังหวัดเลย, ณ วันที่ 20 มกราคม 2568

ตารางที่ 3.25 แสดงปริมาณสัตว์น้ำจืดที่จับได้และมูลค่าด้านการทำประมงน้ำจืดจังหวัดเลย

ลำดับ ที่	อำเภอ	ปริมาณการจับ สัตว์น้ำจืด (ตัน)	ราคาเฉลี่ย (บาท/กก.)	มูลค่าผลผลิต (บาท)
1	เมืองเลย	356.71	75	26,753,250
2	นาด้วง	168.15	65	10,929,685
3	เชียงคาน	5.51	75	413,250
4	ปากชม	0.16	75	12,000
5	ด่านซ้าย	5.45	70	381,500
6	นาแห้ว	3.80	70	266,000
7	ภูเรือ	15.31	65	995,150
8	ท่าลี่	78.48	65	5,101,200
9	วังสะพุง	4.72	65	306,800
10	ภูกระดึง	15.49	65	1,006,525
11	ภูหลวง	2.65	65	172,250
12	ผาขาว	3.45	65	223,925
13	เอราวัณ	43.87	65	2,851,225
14	หนองหิน	3.21	65	208,715
รวมทั้งสิ้น		706.95	67.86	49,621,475

ที่มา : สำนักงานประมงจังหวัดเลย, ณ วันที่ 20 มกราคม 2568

ตารางที่ 3.26 แสดงจำนวนสัตว์น้ำที่จับได้ จำแนกตามชนิดของสัตว์น้ำจืด จังหวัดเลย ปี 2567

ลำดับ ที่	อำเภอ	ปลาตูก (ตัน)	ปลาตะเพียน (ตัน)	ปลานิล (ตัน)	ปลาไน (ตัน)	อื่นๆ (ตัน)
1	เมืองเลย	43.13	1.06	245.79	0.31	41.22
2	นาด้วง	0.58	9.74	154.07	1.41	2.36
3	เชียงคาน	0.00	0.05	70.50	0.00	1.97
4	ปากชม	0.00	0.00	0.10	0.00	0.06
5	ด่านซ้าย	0.10	1.93	2.62	0.63	0.18
6	นาแห้ว	0.00	0.10	2.30	0.00	1.40
7	ภูเรือ	1.33	4.74	6.05	2.71	0.48
8	ท่าลี่	1.25	28.11	40.69	5.21	3.22
9	วังสะพุง	0.00	0.30	1.90	0.00	2.52
10	ภูกระดึง	0.10	3.57	11.24	0.00	0.58
11	ภูหลวง	0.00	0.05	2.60	0.00	0.00
12	ผาขาว	0.20	1.39	1.64	0.00	0.22
13	เอราวัณ	0.00	0.90	42.70	0.08	0.19
14	หนองหิน	0.00	0.26	2.93	0.00	0.02
รวมทั้งสิ้น		46.69	52.19	585.11	10.35	54.41

ที่มา : สำนักงานประมงจังหวัดเลย, ณ วันที่ 20 มกราคม 2568

3.4.4 ข้อมูลสินค้าเกษตรที่ได้รับรองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI)

1. ข้าวเหนียวแดงเมืองเลย (Daeng Mueang Loei Rice หรือ Khao Neaw Daeng Mueang Loei) หมายถึง ข้าวเหนียวแดงพันธุ์พื้นเมืองของจังหวัดเลย เป็นข้าวนาปีที่ไวต่อแสง ปลูกบนพื้นที่ราบลุ่ม และที่ราบระหว่างภูเขา ที่ระดับความสูง 600 – 1,300 เมตรจากระดับน้ำทะเล เมล็ดข้าวเปลือกมีสีฟางซีดน้ำตาล ไม่มีหาง เมื่อหุงเสร็จแล้วจะมีกลิ่นหอมเป็นเอกลักษณ์ มีความนุ่มกว่า ข้าวเหนียวทั่วไป แม้หุงเป็นเวลานาน ก็ยังคงความนุ่มไว้ได้ โดยปลูกในพื้นที่อำเภอภูหลวง จังหวัดเลย และแปรรูปในพื้นที่จังหวัดเลย

ภาพที่ 3.3 แสดงลักษณะของข้าวเหนียวแดงเมืองเลย

ประวัติและความเป็นมา

ข้าวเหนียวแดงเมืองเลย เป็นข้าวเหนียวแดงสายพันธุ์พื้นเมืองของจังหวัดเลยที่มีมายาวนาน มีคุณลักษณะเด่นเรื่องความหอมและนุ่ม แต่เดิมข้าวเหนียวแดงเมืองเลยนิยมปลูกในพื้นที่อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย ซึ่งเป็นอำเภอที่มีเขตติดต่อกับอำเภอกุหลาบ จังหวัดเลย และพบว่าเกษตรกรเปลี่ยนไปปลูกข้าวเหนียวพันธุ์ กข.6 เนื่องจากเป็นพันธุ์ข้าวที่ทำรายได้ดีกว่า และข้าวเหนียวแดงเมืองเลยมีความแข็งกว่าข้าวเหนียวพันธุ์ กข.6 จึงทำให้ความนิยมของข้าวเหนียวแดงเมืองเลยลดลงจนสูญหายไปจากจังหวัดเลยช่วงหนึ่ง ต่อมาปี พ.ศ. 2555 กลุ่มวิสาหกิจชุมชนอ้อมทรัพย์เกษตรยั่งยืนบ้านศรีเจริญ ได้พบข้าวพันธุ์ข้าวเหนียวแดงเมืองเลยในงานเครือข่ายเกษตรกรรมทางเลือกภาคอีสาน จัดขึ้นที่จังหวัดมหาสารคาม จึงมีแนวคิดในการอนุรักษ์และเก็บรักษาพันธุ์ดั้งเดิมเอาไว้ นำพันธุ์ข้าวเหนียวแดงเมืองเลยกลับมาขยายพันธุ์ในเครือข่ายสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจของตนในเขตพื้นที่อำเภอกุหลาบ จังหวัดเลย ณ ศูนย์กสิกรรมธรรมชาติกุหลาบ ซึ่งพบว่า ข้าวเหนียวแดงเมืองเลย มีความหอมเฉพาะที่เป็นเอกลักษณ์ เมื่อหุงสุกจะมีความนุ่มและแตกต่างจากข้าวเหนียวทั่วไป ที่ค่อนข้างแข็ง หลังจากหุงทิ้งไว้หลายชั่วโมงยังคงความนุ่มไว้ได้นานและมีปริมาณน้ำตาลต่ำกว่าข้าวเหนียวทั่วไป เหมาะกับผู้ป่วยโรคเบาหวานและผู้ควบคุมน้ำตาล

ต่อมาในปี พ.ศ. 2557 กลุ่มวิสาหกิจชุมชนอ้อมทรัพย์เกษตรยั่งยืนบ้านศรีเจริญ อำเภอกุหลาบ ได้ส่งข้าวเหนียวแดงเมืองเลยประกวดในงานมหกรรมพันธุ์ข้าวภาคอีสาน ณ จังหวัดยโสธร โดยได้รับรางวัลที่ 1 ประเภทข้าวเหนียวที่มีความหอม และรางวัลที่ 3 ประเภทข้าวเหนียวที่มีความอร่อย นอกจากนี้ ยังได้เข้าร่วมกิจกรรมโครงการตามรอยพ่อฯ ปีที่ 7 รวมถึงลงบทความนิตยสาร อพท. Travel ปี พ.ศ. 2560 ในหัวข้อ “ข้าวเหนียวแดงเมืองเลย กลิ่นหอมที่ไล่เลือนหาย”

1.1 พื้นที่และปริมาณการผลิตข้าวเหนียวแดงเมืองเลย : จำนวน 9 ราย พื้นที่ 20 ไร่

1.2 ลักษณะของข้าวเหนียวแดงเมืองเลย

1) พันธุ์ข้าวเหนียว : พันธุ์พื้นเมืองของจังหวัดเลย

2) ประเภทและลักษณะทางกายภาพ

- ข้าวเปลือก : สีฟางขีดน้ำตาล ขนสั้น ไม่มีหาง

- ข้าวสาร : สีขาวกระน้ำตาลปนแดง รูปร่างเรียวยาว เมื่อหุงสุกจะนุ่มและมีกลิ่นหอม

- ข้าวกล้อง : สีน้ำตาลปนแดง รูปร่างเรียวยาว เมื่อหุงสุกจะมีสีแดงเข้ม กรอบนอกนุ่มใน และมีกลิ่นหอม

1.3 การคัดเลือกพันธุ์และเตรียมเมล็ดข้าว

1) การคัดเลือกพันธุ์ตามภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยใช้สายตาและมือ ซึ่งคัดเฉพาะเมล็ดข้าวที่สมบูรณ์และมีลักษณะตรงตามสายพันธุ์ที่มาจากแหล่งเมล็ดพันธุ์ที่เชื่อถือได้ในจังหวัดเลย เป็นต้น

2) นำเมล็ดพันธุ์ที่คัดเลือกมาตากแดดประมาณ 2 – 3 แดด แล้วบรรจุในกระสอบเก็บไว้ในพื้นที่ที่อากาศถ่ายเทสะดวก ไม่โดนแดด ความชื้น หรือสัตว์ที่เป็นศัตรูเข้ามาทำลาย

3) ทำการแช่เมล็ดพันธุ์ โดยนำเมล็ดพันธุ์บรรจุในภาชนะที่เหมาะสม แช่น้ำสะอาดประมาณ 12 – 24 ชั่วโมง จากนั้นนำเมล็ดพันธุ์วางกองบนพื้นที่ที่ร่ม ไม่มีน้ำขัง และอากาศถ่ายเทดี โดยไม่กองให้หนาแน่นจนเกินไป เพื่อให้เมล็ดพันธุ์ได้รับอุณหภูมิที่เหมาะสม ทำให้งอกเร็วและสม่ำเสมอ นำกระสอบผิวมันหรือวัสดุอื่นตามความเหมาะสมคลุมให้มิดชิด ประมาณ 30 – 48 ชั่วโมง เมล็ดข้าวจะงอกเป็นตุ่มตา มียอดและรากเล็กน้อย พร้อมนำไปหว่านได้

4) นำเมล็ดพันธุ์ข้าวที่งอกเป็นตุ่มตาไปทำการตกกล้า (นำไปหว่านในไห่อกเป็นต้นกล้า) โดยวิธีตกกล้าเทือก คือ การตกกล้าในสภาพเปียก ซึ่งจะมีน้ำหล่อเลี้ยงอยู่เสมอ โดยใช้ระยะเวลาประมาณ 1 เดือน จึงนำต้นกล้าที่ได้ไปปักดำต่อ

1.4 การปลูก

1) พื้นที่ที่เหมาะสมในการปลูกต้องเป็นบริเวณพื้นที่ราบลุ่มและที่ราบระหว่างภูเขา ที่ระดับความสูงประมาณ 600 – 1,300 เมตรจากระดับน้ำทะเล ในเขตพื้นที่อำเภอภูหลวง ของจังหวัดเลย เท่านั้น

2) เกษตรกรและกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูก ต้องขึ้นทะเบียนเป็นสมาชิกผู้ผลิตข้าวเหนียว แดงเมืองเลยก่อนเริ่มเพาะปลูก

3) ปลูกในช่วงฤดูฝน ฤดูปลูกข้าวนาปี

4) ทำการเตรียมดินโดยการไถและไถแปรด้วยรถไถ หรือตามความเหมาะสมของพื้นที่ และทำการไถคราดเพื่อกำจัดวัชพืชและย่อยดินให้แตกตัวเป็นก้อนเล็กๆ เตรียมพร้อมปักดำต้นกล้าได้

5) นำต้นกล้าที่ได้จากการตกกล้าเทือก อายุประมาณ 1 เดือน มาปลูกแบบปักดำ ระยะปลูกข้าวระหว่างแถวประมาณ 30 x 40 เซนติเมตร หรือตามความเหมาะสมของแต่ละพื้นที่

1.5 การเก็บเกี่ยว

1) เก็บเกี่ยวในช่วงเดือนพฤศจิกายน - เดือนธันวาคม โดยใช้แรงงานคนหรือเครื่องจักร

2) ตากข้าวเปลือก 2-3 วัน เพื่อลดความชื้น หลังจากนั้นเก็บรักษาผลผลิตข้าวให้มีความชื้นที่เหมาะสม

3) เกษตรกรและกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูก ต้องมีระบบการบันทึกข้อมูลที่สามารถตรวจสอบย้อนกลับตั้งแต่เมล็ดพันธุ์ข้าว การปลูก และคุณภาพของข้าวเปลือก

4) เมื่อเก็บเกี่ยวข้าวเรียบร้อยแล้ว จะทำการไถกลบตอซังข้าว และบำรุงดินด้วยวิธีที่เหมาะสม เช่น มูลสัตว์ การปลูกพืชตระกูลถั่ว ปุ๋ยเคมี เป็นต้น

1.6 การแปรรูป

1) ผู้แปรรูปต้องขึ้นทะเบียนเป็นสมาชิกผู้แปรรูปข้าวเหนียวแดงเมืองเลย

2) การแปรรูปข้าวเหนียวแดงเมืองเลย ต้องทำการแปรรูปในจังหวัดเลย

3) การแปรรูปต้องมีการบริหารจัดการ ดังนี้

(3.1) การรับซื้อข้าวเปลือก

- ผลผลิตต้องมาจากเกษตรกรและกลุ่มเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนเป็นผู้ผลิตข้าวเหนียวแดงเมืองเลย และปฏิบัติตามกระบวนการผลิตข้าวเหนียวแดงเมืองเลย
- มีการจัดเก็บข้าวเปลือก แยกจากข้าวเปลือกพันธุ์อื่น ๆ อย่างชัดเจน
- มีการจดบันทึกแหล่งที่มา วันที่รับวัตถุดิบ ผู้ผลิตวัตถุดิบ ปริมาณรับซื้อ หรือข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นเอกสารในการตรวจสอบย้อนกลับ
- มีการตรวจสอบคุณภาพของข้าวเปลือก ณ จุดรับซื้อ เช่น พันธุ์ข้าวเจือปน สิ่งเจือปน หรืออื่น ๆ เป็นต้น และบันทึกการตรวจสอบคุณภาพ

(3.2) การสีข้าว

- มีการบันทึกข้อมูลต่าง ๆ เช่น ที่มาของข้าวเปลือก ปริมาณข้าวเปลือกก่อนสี ปริมาณข้าวกล้องหรือข้าวสารที่สีได้ เป็นต้น
- หากมีการสีข้าวพันธุ์อื่นที่ไม่ใช่ข้าวเหนียวแดงเมืองเลย ต้องมีการทำความสะอาดเครื่องสีทั้งระบบตามกรรมวิธีที่ถูกต้อง ก่อนทำการสีข้าวเหนียวแดงเมืองเลยในครั้งต่อไป

1.7 การเคลื่อนย้าย กองเก็บ การรักษาสภาพ และการส่งมอบ

1) อุปกรณ์ในการขนย้ายหรือขนส่งต้องสะอาดและป้องกันการปนจากข้าวพันธุ์อื่น

2) มีการจัดทำระบบขั้นตอนควบคุมวิธีการเคลื่อนย้าย กองเก็บ การบรรจุหีบห่อ การเก็บรักษา จนถึง การส่งมอบสินค้า เพื่อรักษาคุณภาพของสินค้า

3) มีขั้นตอนการบันทึกข้อมูลการจำหน่าย เช่น ชื่อผู้ซื้อ วันที่จำหน่าย ชนิดสินค้า และจำนวนสินค้าที่จำหน่าย เป็นต้น เพื่อควบคุมการเบิกจ่าย

1.8 การบรรจุหีบห่อ

1) รายละเอียดบนฉลากหรือบรรจุภัณฑ์ให้ประกอบด้วยคำว่า “ข้าวเหนียวแดงเมืองเลย” หรือ “Daeng Mueang Loei Sticky Rice หรือ Khao Daeng Mueang Loei”

2) ระบุชื่อและสถานที่ผลิตหรือจัดจำหน่าย ปริมาณน้ำหนัก วันเดือนปีที่บรรจุ และวิธีการเก็บรักษา หรือข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เป็นประโยชน์ต่อผู้ผลิต ผู้จัดจำหน่าย และผู้บริโภค

1.9 ปริมาณการผลิต

1) ข้าวเปลือกเหนียวแดง	ปริมาณการผลิต 2,000 กิโลกรัมต่อปี
2) ข้าวสาร	ปริมาณการผลิต 1,000 กิโลกรัมต่อปี
3) ข้าวกล้อง	ปริมาณการผลิต 700 กิโลกรัมต่อปี

1.10 ความสัมพันธ์ระหว่างสินค้ากับแหล่งภูมิศาสตร์

ลักษณะภูมิประเทศ

จังหวัดเลยตั้งอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน สภาพพื้นที่โดยทั่วไปมีลักษณะเป็นพื้นที่ภูเขาและเนินเขา มีเทือกเขายาวในแนวเหนือจรดใต้ โดยมีที่ราบลุ่มระหว่างหุบเขาสลับอยู่ระหว่างแนวเทือกเขา สามารถแบ่งลักษณะภูมิประเทศได้เป็น 3 เขต คือ เขตภูเขาสูง อยู่ทางด้านทิศตะวันตกของจังหวัด เขตที่ราบเชิงเขาอยู่บริเวณตอนใต้และตะวันออกของจังหวัด และเขตที่ราบลุ่ม อยู่ตอนกลางของจังหวัด ซึ่งอำเภอภูหลวง จังหวัดเลย มีลักษณะเป็นที่ราบลุ่มและที่ราบระหว่างภูเขา มีลักษณะดินเป็นดินร่วนหยาบ โดยดินเกิดจากตะกอนลำน้ำหรือวัสดุเนื้อหยาบสีแดงอิฐ จึงทำให้ดินพื้นที่อำเภอภูหลวงมีความอุดมสมบูรณ์เต็มไปด้วยแร่ธาตุต่างๆ ที่เหมาะแก่การปลูกพืช กลุ่มดินเป็นชุดดินหางดง ชุดดินพาน ชุดดินราชบุรี ชุดดินแม่ลาย จากการวิเคราะห์กลุ่มดินพบว่า มีการระบายน้ำค่อนข้างเร็วมีความเป็นกรดปานกลางถึงด่างอ่อน เหมาะแก่การทำนา โดยจากสภาพความสมบูรณ์ของดินจะทำให้ต้นข้าวแตกกอได้มากกว่าปกติ

ลักษณะภูมิอากาศ

จังหวัดเลยมีลักษณะภูมิอากาศแบบทุ่งหญ้าเมืองร้อน หรือทุ่งหญ้าสะวันนา (Tropical Savanna Climate : AW) เมื่อพิจารณาตามลักษณะลมฟ้าอากาศ มีลักษณะคล้ายทางภาคเหนือ โดยมีอากาศเย็นสบายและมีอุณหภูมิเฉลี่ยต่ำกว่าจังหวัดอื่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและมีอุณหภูมิหนาวจัดอยู่ในช่วงเดือนธันวาคม - เดือนมกราคม ทำให้มีอากาศเย็นตลอดทั้งปี และในช่วงเดือนพฤศจิกายน - เดือนกุมภาพันธ์ เป็นช่วงที่เริ่มขาดฝนทำให้ดินแห้ง ซึ่งจะทำให้ข้าวเกิดความเครียดและดูดซึมสารอาหารจากดิน จึงทำให้ข้าวมีความหอม นุ่มพิเศษ จากสภาพภูมิประเทศและภูมิอากาศส่งผลให้ข้าวเหนียวแดงเมืองเลย มีลักษณะเด่น คือ มีความเหนียวนุ่มมีกลิ่นหอม หลังจากหุงแล้วทิ้งไว้เป็นเวลายังคงความนุ่มไว้ได้นาน มีปริมาณน้ำตาลต่ำกว่าข้าวเหนียวทั่วไป

ขอบเขตที่ตั้งแหล่งภูมิศาสตร์

ขอบเขตพื้นที่การปลูกข้าวเหนียวแดงเมืองเลย ครอบคลุมพื้นที่ในเขตอำเภอภูหลวงของจังหวัดเลย และแปรรูปในพื้นที่จังหวัดเลย

การพิสูจน์แหล่งกำเนิด

1) ข้าวเหนียวแดงเมืองเลยจะต้องมีการปลูกและการแปรรูปในเขตพื้นที่ที่กำหนด และตามกระบวนการผลิตข้างต้น

2) กระบวนการผลิตจะต้องผ่านการควบคุมตรวจสอบ คือ มีการขึ้นทะเบียนสมาชิกปลูกและผลิตข้าวเหนียวแดงเมืองเลย รวมทั้งต้องมีเอกสารกำกับเพื่อการตรวจสอบย้อนกลับได้

เงื่อนไขที่นายทะเบียนกำหนด

1) จัดให้มีการขึ้นทะเบียนสมาชิกผู้ผลิตและผู้ประกอบการค้า ที่ประสงค์จะขอสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ข้าวเหนียวแดงเมืองเลย

2) ผู้ขอขึ้นทะเบียนสมาชิกผู้ผลิตและผู้ประกอบการค้า จะต้องปฏิบัติตามคู่มือการปฏิบัติงานสำหรับสมาชิกผู้ขอขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ข้าวเหนียวแดงเมืองเลย และดำเนินการตามแผนการควบคุมตรวจสอบทั้งกระบวนการผลิตในระดับผู้ผลิตและระดับจังหวัด

กรมทรัพย์สินทางปัญญา ประกาศขึ้นทะเบียน “ข้าวเหนียวแดงเมืองเลย” เป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) ตัวใหม่ หรือที่เรียกว่า สินค้า GI ข้าวเหนียวแดงเมืองเลยเป็นสินค้าพื้นเมืองของจังหวัดเลย ที่ได้รับรางวัลชนะเลิศอันดับ 1 จาก 90 สายพันธุ์ของข้าวเหนียวที่มีความหอมที่สุด และรางวัลอันดับ 3 ประเภทข้าวเหนียวที่มีความอร่อย ในงานมหกรรมพันธุ์ข้าวภาคอีสาน

2. ข้าวเหนียวชีวเกลี้ยงเมืองเลย (Siwgleang Sticky Rice Mueang หรือ Khao Neaw Siwgleang Mueang Loei) หมายถึง ข้าวไร่ข้าวเหนียวพันธุ์ชีวเกลี้ยง ซึ่งเป็นข้าวไร่พันธุ์พื้นเมืองที่ไวต่อแสงปลูกในช่วงฤดูฝน ในพื้นที่ดอน เนินเขา ที่ราบลอนคลื่น และพื้นที่ราบระหว่างภูเขา ที่มีระดับความสูง 500 – 1,000 เมตรจากระดับน้ำทะเล เมล็ดรูปร่างเรียวยาว ข้าวเปลือกมีสีฟาง ไม่มีขน ส่วนปลายเมล็ดมีจุดสีน้ำตาล เมื่อหุงสุกแล้วจะมีความเหนียว นุ่ม เมล็ดสวย และมีกลิ่นหอมเล็กน้อย หลังจากหุงเป็นเวลานานยังคงความนุ่มไว้ได้ปลูกในพื้นที่อำเภอด่านซ้าย อำเภอกุเรือก และอำเภอนาแห้ว ของจังหวัดเลย และแปรรูปในพื้นที่จังหวัดเลย

ภาพที่ 3.4 แสดงลักษณะของข้าวเหนียวชีวเกลี้ยงเมืองเลย

ประวัติความเป็นมา

ที่มาและชื่อพันธุ์ข้าวเหนียวชีวเกลี้ยง มีถิ่นกำเนิดอยู่จังหวัดเลย เป็นสายพันธุ์ข้าวไร่พื้นเมืองของจังหวัดเลยที่ปลูกสืบทอดมาจากบรรพบุรุษยาวนานกว่า 200 ปี ประกอบกับจังหวัดเลย มีสภาพภูมิประเทศเป็นพื้นที่ภูเขาและเนินเขามีเทือกเขายาว โดยมีที่ราบลุ่มระหว่างหุบเขาสลับอยู่ระหว่างแนวเทือกเขา จึงนิยมปลูกข้าวไร่เป็นหลัก ซึ่งข้าวเหนียวพันธุ์ชีวเกลี้ยงเป็นสายพันธุ์ที่เกษตรกรนิยมปลูกกันมากกว่าพันธุ์อื่น ๆ เพราะมีลักษณะเด่น คือ มีอัตราการงอกสูงที่สุดทั้งที่ขนาดของเมล็ดเล็กกว่าพันธุ์อื่น ๆ มีความทนทานต่อความแห้งแล้ง โรคและแมลงศัตรูพืช ให้ผลผลิตดีและมีปริมาณมากกว่าข้าวไร่พื้นเมืองพันธุ์อื่น ๆ จากคำบอกเล่าของคนในท้องถิ่นในอำเภอด่านซ้ายให้ข้อมูลว่า ข้าวเหนียวชีวเกลี้ยง มีชื่อเดิมเรียกว่า ชิวอ้าว (ชิว แปลว่า เล็ก) ต่อมามีการเรียกชื่อใหม่ว่า “ชีวเกลี้ยง” ตามลักษณะของเมล็ดข้าวที่ไม่มีขน โดยข้าวเหนียวชีวเกลี้ยงเมืองเลยมีลักษณะเด่น คือ ส่วนปลายเมล็ดข้าวเปลือกมีจุดสีน้ำตาล และเมื่อหุงสุกเมล็ดข้าวจะสวย มีกลิ่นหอมเล็กน้อย เหนียว นุ่ม อร่อย ซึ่งแตกต่างจากการปลูกในบริเวณพื้นที่ราบที่ปลายเมล็ดข้าวเปลือกไม่มีจุดสีน้ำตาล

ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. 2543 ได้มีการรวมกลุ่มเกษตรกรในพื้นที่บ้านน้ำเย็น จัดตั้งวิสาหกิจชุมชน กลุ่มผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวไร่บ้านน้ำเย็น เพื่ออนุรักษ์พันธุ์ข้าวไร่พื้นเมืองหลายสายพันธุ์ รวมถึงข้าวเหนียวพันธุ์ชีวเกลี้ยงด้วย โดยภายหลังได้มีการนำกลับมาปลูกอย่างแพร่หลายตั้งแต่ปี พ.ศ. 2543 และได้มีการจัดกิจกรรม ส่งเสริมการปลูกข้าวไร่เพื่อการท่องเที่ยว เช่น การจัดนิทรรศการวันข้าวไร่ การจัดงานวันถ่ายทอดเทคโนโลยี เพื่อเริ่มต้นฤดูกาลผลิตใหม่ เป็นต้น ซึ่งจัดโดยสำนักงานเกษตรจังหวัดเลย สำนักงานเกษตรอำเภอด่านซ้าย และ องค์การบริหารส่วนตำบลกกสะทอน

2.1 พื้นที่และปริมาณการผลิตข้าวเหนียวชีวเกลี้ยงเมืองเลย : พื้นที่ปลูกข้าวเหนียวชีวเกลี้ยงเมืองเลย จำนวน 455 ราย พื้นที่ 4,555 ไร่

2.2 ลักษณะของข้าวเหนียวชีวเกลี้ยงเมืองเลย

1) พันธุ์ข้าวเหนียว : พันธุ์ชีวเกลี้ยง

2) ประเภทและลักษณะทางกายภาพ

- ข้าวเปลือก : เมล็ดเรียวยาว สีฟาง ปลายเมล็ดมีจุดสีน้ำตาล ไม่มีขน ไม่มีหางข้าว
- ข้าวสาร : เมล็ดเรียวยาว สีขาวนวล
- ข้าวกล้อง : เมล็ดเรียวยาว สีน้ำตาลอ่อน

2.3 การปลูก

1) พื้นที่ที่เหมาะสมต่อการปลูกต้องเป็นดินร่วนปนทราย บนพื้นที่ดอน เนินเขา ที่ราบลอนคลื่น ที่ราบระหว่างภูเขา ที่ระดับความสูง 50 – 1,000 เมตรจากระดับน้ำทะเล ในเขตพื้นที่อำเภอด่านซ้าย อำเภอกู่เรือ และอำเภอนาแห้ว ของจังหวัดเลย

2) เมล็ดพันธุ์ต้องเป็นพันธุ์ชีวเกลี้ยง จากแหล่งเมล็ดพันธุ์ที่เชื่อถือได้ เช่น ศูนย์วิจัยข้าวชุมแพ จังหวัดขอนแก่น สังกัดกรมการข้าว หรือศูนย์ส่งเสริมผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนบ้านน้ำเย็น อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย ซึ่งได้รับการรับรองจากกรมส่งเสริมการเกษตร เป็นต้น

3) เกษตรกรและกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูก ต้องขึ้นทะเบียนเป็นสมาชิกผู้ผลิตข้าวเหนียวชีวเกลี้ยงเมืองเลยก่อนเริ่มเพาะปลูก

4) ปลูกในช่วงฤดูฝน ฤดูปลูกข้าวนาปี

5) ทำการเตรียมดิน ปรับพื้นที่ในไร่ โดยเฉพาะไถตะ ไถแปรหรือไถพรวน

6) ขุดหลุมปลูกโดยใช้เหล็กหรือไม้ปลายแหลม (รูง) กระทุ้งดินให้เป็นหลุมลึกประมาณ 2 – 5 เซนติเมตร และทำการปลูกโดยหยอดเมล็ดข้าวลงหลุมด้วยแรงงานคน หรือใช้รถหยอดข้าวประมาณ 8 – 10 เมล็ดต่อหลุม โดยเว้นระยะห่างระหว่างหลุมและแถวของการปลูกข้าวเท่า ๆ กัน ประมาณ 30 x 30 เซนติเมตร หรือตามความเหมาะสมของแต่ละพื้นที่

7) ใส่ปุ๋ยอินทรีย์หรือปุ๋ยเคมี รวมถึงกำจัดวัชพืช หรือตามความเหมาะสมของแต่ละพื้นที่

2.4 การเก็บเกี่ยว

1) เก็บเกี่ยวในช่วงเดือนตุลาคม - เดือนพฤศจิกายน หรือระยะเวลา 120 – 130 วัน นับจากวันหยอดเมล็ดพันธุ์ โดยใช้แรงงานคน หรือเครื่องจักร

2) ตากข้าวเปลือก 2-3 วัน เพื่อลดความชื้น หลังจากนั้นเก็บรักษาผลผลิตข้าวให้มีความชื้นที่เหมาะสม

3) เกษตรกรและกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูก ต้องมีระบบการบันทึกข้อมูลที่สามารถตรวจสอบย้อนกลับตั้งแต่เมล็ดพันธุ์ข้าว การปลูก และคุณภาพของข้าว

2.5 การแปรรูป

1) ผู้แปรรูปต้องขึ้นทะเบียนเป็นสมาชิกผู้แปรรูปข้าวเหนียวชีวเกลี้ยงเมืองเลย

2) การแปรรูปข้าวเหนียวชีวเกลี้ยงเมืองเลย ต้องทำการแปรรูปในจังหวัดเลย

3) การแปรรูปต้องมีการบริหารจัดการ ดังนี้

(3.1) การรับซื้อข้าวเปลือก

- ผลผลิตต้องมาจากเกษตรกร/กลุ่มเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนเป็นผู้ผลิตข้าวเหนียวชีวเกลี้ยงเมืองเลย และปฏิบัติตามกระบวนการเพาะปลูกข้าวเหนียวชีวเกลี้ยงเมืองเลย
- มีการจัดเก็บข้าวเปลือกแยกจากข้าวเปลือกพันธุ์อื่น ๆ อย่างชัดเจน
- มีการจดบันทึกแหล่งที่มา วันที่รับวัตถุดิบ ผู้ดูแลวัตถุดิบ ปริมาณรับซื้อ หรือข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นเอกสารในการตรวจสอบย้อนกลับ
- มีการตรวจสอบคุณภาพของข้าวเปลือก ณ จุดรับซื้อ เช่น ความชื้น พันธุ์ปน หรือสิ่งเจือปนอื่น ๆ เป็นต้น และบันทึกการตรวจสอบคุณภาพ

(3.2) การสีข้าว

- มีการบันทึกข้อมูลต่าง ๆ เช่น ที่มาของข้าวเปลือก ปริมาณข้าวเปลือกก่อนสี ปริมาณข้าวกล้องหรือข้าวสารที่สีได้ เป็นต้น
- หากมีการสีข้าวพันธุ์อื่นที่ไม่ใช่ข้าวเหนียวชีวเกลี้ยงเมืองเลย ต้องมีการทำความสะอาดเครื่องสีทั้งระบบตามกรรมวิธีที่ถูกต้อง ก่อนทำการสีข้าวเหนียวชีวเกลี้ยงเมืองเลยในครั้งต่อไป

2.6 การเคลื่อนย้าย กองเก็บ การรักษาสภาพ และการส่งมอบ

- 1) อุปกรณ์ในการขนย้ายหรือขนส่งต้องสะอาดและป้องกันการปนจากข้าวพันธุ์อื่น
- 2) มีการบันทึกข้อมูลการบ่งชี้ เคลื่อนย้าย กองเก็บ บรรจุหีบห่อ และการเก็บรักษา ตั้งแต่ขั้นตอนรับเข้าโรงสีจนถึงที่สี ปริมาณข้าวสาร และข้าวกล้องที่สีได้ ตลอดจนการส่งมอบสินค้า รวมถึงวิธีการดูแลรักษาผลิตภัณฑ์
- 3) มีขั้นตอนการบันทึกข้อมูลการจำหน่าย เช่น ชื่อผู้ซื้อ วันที่จำหน่าย ชนิดสินค้า และจำนวนสินค้าที่จำหน่าย เป็นต้น เพื่อควบคุมการเบิกจ่าย

2.7 การบรรจุหีบห่อ

- 1) รายละเอียดบนฉลากหรือบรรจุภัณฑ์ให้ประกอบด้วยคำว่า “ข้าวเหนียวชีวเกลี้ยงเมืองเลย” หรือ “Siwgleang Sticky Rice Mueang Loei” หรือ “Khao Neaw Siwgleang Mueang Loei”
- 2) ระบุชื่อและสถานที่ผลิตหรือจัดจำหน่าย ปริมาณน้ำหนัก วันเดือนปีที่บรรจุ และวิธีการเก็บรักษา หรือข้อมูลอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เป็นประโยชน์ต่อผู้ผลิต ผู้จัดจำหน่าย และผู้บริโภค

2.8 ปริมาณผลผลิต

1) ข้าวเปลือกเหนียวชีวเกลี้ยง	ปริมาณการผลิต 30,000 กิโลกรัมต่อไร่
2) ข้าวสาร	ปริมาณการผลิต 45,000 กิโลกรัมต่อปี
3) ข้าวกล้อง	ปริมาณการผลิต 10,000 กิโลกรัมต่อปี

2.9 ความสัมพันธ์ระหว่างสินค้ากับแหล่งภูมิศาสตร์

ลักษณะภูมิประเทศ

จังหวัดเลยตั้งอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน สภาพพื้นที่โดยทั่วไปมีลักษณะเป็นพื้นที่ภูเขาและเนินเขามีเอกราชยาวในแนวเหนือ - ใต้ โดยมีที่ราบลุ่มระหว่างหุบเขาสลับอยู่ระหว่างแนวเทือกเขา สามารถแบ่งลักษณะภูมิประเทศได้เป็น 3 เขต คือ เขตภูเขาสูง อยู่ทางด้านทิศตะวันตกของจังหวัด เขตที่ราบเชิงเขา อยู่บริเวณตอนใต้และตะวันออกของจังหวัด และเขตที่ราบลุ่ม อยู่ตอนกลางของจังหวัด ซึ่งพื้นที่อำเภอด่านซ้าย อำเภอภูเรือ และอำเภอนาแห้ว เป็นพื้นที่ภูเขาสูงสลับซับซ้อน มีที่ระหว่างหุบเขาบางแห่งเป็นที่ราบสูง ทั้งที่ลุ่มและที่ดอนมีความสูงอยู่ในช่วง 500 – 1,000 เมตร จากระดับน้ำทะเล มีลักษณะเป็นดินร่วนปนทรายซึ่งเดิมเป็นพื้นที่ป่าปกคลุมทั้งพื้นที่ จึงมีความอุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การปลูกข้าวไร่พันธุ์ชีวเกลี้ยง

ลักษณะภูมิอากาศ

จังหวัดเลยมีลักษณะภูมิอากาศแบบทุ่งหญ้าเมืองร้อน หรือทุ่งหญ้าสะวันนา (Savanna) หรือภูมิอากาศ Aw (Tropical Savanna Climate) เมื่อพิจารณาตามลักษณะลมฟ้าอากาศ มีลักษณะคล้ายทางภาคเหนือ โดยมีอากาศเย็นสบาย มีอุณหภูมิเฉลี่ยต่ำกว่าจังหวัดอื่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและมีอุณหภูมิหนาวจัดอยู่ในช่วงเดือนธันวาคม - เดือนมกราคม ทำให้มีอากาศเย็นตลอดทั้งปี จากภูมิประเทศและภูมิอากาศจึงส่งผลให้ข้าวเหนียวชีวเกลี้ยงเมืองเลยมีลักษณะเด่นคือ ส่วนปลายเมล็ดข้าวเปลือกมีจุดสีน้ำตาลต่างจากการปลูกในพื้นที่ราบที่ปลายเมล็ดข้าวจะไม่มีจุดสีน้ำตาล และเมื่อหลังจากหุงข้าวสุกแล้ว หากทิ้งไว้เป็นระยะเวลานานยังคงความนุ่มไว้ได้

ขอบเขตที่ตั้งแหล่งภูมิศาสตร์

ขอบเขตพื้นที่การปลูกข้าวเหนียวชีวเกลี้ยงเมืองเลย ครอบคลุมพื้นที่ในเขตอำเภอด่านซ้าย อำเภอกุเรื่อ และอำเภอนาแห้ว ของจังหวัดเลย รวมถึงมีการแปรรูปในพื้นที่จังหวัดเลย

การพิสูจน์แหล่งกำเนิด

1) ข้าวเหนียวชีวเกลี้ยงเมืองเลยจะต้องมีการปลูกและการแปรรูปในเขตพื้นที่ที่กำหนดและตามกระบวนการผลิตข้างต้น

2) กระบวนการผลิตจะต้องผ่านการควบคุมตรวจสอบ คือ มีการขึ้นทะเบียนสมาชิกผู้ผลิตผู้ประกอบการค้าข้าวเหนียวชีวเกลี้ยงเมืองเลย รวมทั้งต้องมีเอกสารกำกับเพื่อการตรวจสอบย้อนกลับได้

เงื่อนไขที่นายทะเบียนกำหนด

1) จัดให้มีการขึ้นทะเบียนสมาชิกผู้ผลิตและผู้ประกอบการค้า ที่ประสงค์จะขอสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ข้าวเหนียวชีวเกลี้ยงเมืองเลย

2) ผู้ขอขึ้นทะเบียนสมาชิกผู้ผลิตและผู้ประกอบการค้า จะต้องปฏิบัติตามคู่มือการปฏิบัติงานสำหรับสมาชิกผู้ขอขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ข้าวเหนียวชีวเกลี้ยงเมืองเลย และดำเนินการตามแผนการควบคุมตรวจสอบทั้งกระบวนการผลิตในระดับผู้ผลิตและระดับจังหวัด

3.4.5 ข้อมูลมาตรฐานสินค้าเกษตร

1. ด้านพืช การรับรองสินค้าเกษตรด้านพืชของกรมวิชาการเกษตร ในพื้นที่จังหวัดเลยมีเกษตรกรที่ได้รับมาตรฐาน GAP จำนวน 1,225 ราย 1,361 แปลง พื้นที่ 12,800.20 ไร่ และ อินทรีย์ จำนวน 19 ราย พื้นที่ 121.58 ไร่ รวมทั้งสิ้น 1,244 ราย 1,361 แปลง พื้นที่ 12,921.78 ไร่รายละเอียดแสดงดังตาราง

ตารางที่ 3.27 แสดงมาตรฐานสินค้าเกษตรด้านพืช

ลำดับที่	อำเภอ	มาตรฐาน	ได้รับการรับรองที่ยังไม่หมดอายุ		
			ราย	แปลง	พื้นที่ (ไร่)
1	เมืองเลย	GAP	90	115	347.13
		อินทรีย์	2		7.67
2	นาด้วง	GAP	29	29	324.50
3	เซียงคาน	GAP	137	176	1,927.99
		อินทรีย์	1		1.56
4	ปากชม	GAP	166	169	1,905.00
5	ด่านซ้าย	GAP	207	256	3,248.10
		อินทรีย์	6		24.22
6	นาแห้ว	GAP	31	32	140.25

ลำดับ ที่	อำเภอ	มาตรฐาน	ได้รับการรับรองที่ยังไม่หมดอายุ		
			ราย	แปลง	พื้นที่ (ไร่)
7	ภูเรือ	GAP	89	102	1,390.00
		อินทรีย์	1		15.50
8	ท่าลี่	GAP	53	53	304.30
		อินทรีย์	5		16.39
9	วังสะพุง	GAP	38	40	108.20
		อินทรีย์	1		6.65
10	ภูกระดึง	GAP	33	36	528.00
11	ภูหลวง	GAP	276	276	2,385.00
		อินทรีย์	1		7.63
12	ผาขาว	GAP	43	43	102.63
13	เอราวัณ	GAP	26	26	73.10
14	หนองหิน	GAP	7	8	16
		อินทรีย์	2		41.96
รวมทั้งสิ้น			1,244	1,361	12,921.78

หมายเหตุ

- ข้อมูลพืช GAP ณ วันที่ 31 มีนาคม 2568, สืบค้นจากเว็บไซต์ <https://gap.doa.go.th/>
- ข้อมูลพืชอินทรีย์ ณ เดือนตุลาคม 2567, สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตร เขตที่ 3

2. ด้านปศุสัตว์ การรับรองสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ในพื้นที่จังหวัดเลยมีการปศุสัตว์ที่ได้มาตรฐาน GAP จำนวน 9 ชนิด ได้แก่ ไก่ไข่ ไก่เนื้อ ไก่พื้นเมือง โคเนื้อ โคนม สุกร แพะเนื้อ ผึ้ง ปางช้าง รายละเอียดแสดงดังตาราง

ตารางที่ 3.28 แสดงมาตรฐานสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์

ลำดับ ที่	อำเภอ	มาตรฐาน	ชนิดสินค้า	เกษตรกร (ราย)	จำนวน (ตัว)	พื้นที่ (ไร่)	ปริมาณผลผลิต (ตัว/ฟอง/kg./เชือก/ปี)
1	วังสะพุง	GAP	ไก่ไข่	1	5,200	3	1,715,500
		GAP	ไก่เนื้อ	3	8,000	15	120,000
		GAP	โคเนื้อ	1	230	10	70
		GAP	ผึ้ง	5	1,000	50	22,500
		GAP	ไก่พื้นเมือง	1	350	10	16,500
2	เชียงคาน	GAP	ไก่ไข่	5	26,000	15	8,577,500
		GAP	สุกร	43	34,400	200	68,800
		GAP	ปางช้าง	1	5	5	1
3	ภูหลวง	GAP	สุกร	5	4,000	12	8,000
		GAP	ไก่เนื้อ	1	8,000	5	40,000
4	เมืองเลย	GAP	สุกร	14	11,200	60	22,400
		GAP	ไก่เนื้อ	1	8,000	5	40,000
		GAP	ผึ้ง	7	14,000	70	31,500

ลำดับ ที่	อำเภอ	มาตรฐาน	ชนิดสินค้า	เกษตรกร (ราย)	จำนวน (ตัว)	พื้นที่ (ไร่)	ปริมาณผลผลิต (ตัว/ฟอง/kg./เชือก/ปี)
5	หนองหิน	GAP	ไก่ไข่	1	5,200	10	1,715,500
		GAP	สุกร	7	4,200	30	11,200
6	ภูกระดึง	GAP	สุกร	5	3,000	30	8,000
		GAP	ผึ้ง	1	200	10	4,500
7	ด่านซ้าย	GAP	ไก่ไข่	2	10,400	5	3,431,000
		GAP	ผึ้ง	10	2,000	100	45,000
		GAP	แพะเนื้อ	1	30	20	84
8	ภูเรือ	GAP	โคนม	1	3,300	229	16,220
9	ผาขาว	GAP	สุกร	2	1,200	5	3,200
		GAP	ผึ้ง	4	800	40	18,000
10	ปากชม	GAP	สุกร	2	1,600	9	3,200
11	ท่าลี่	GAP	สุกร	4	3,200	20	6,400
12	เอราวัณ	GAP	สุกร	4	3,200	12	6,400
		GAP	ผึ้ง	5	1,000	50	22,500
รวมทั้งสิ้น				137		1,030	

หมายเหตุ

1. ไก่ไข่ (ไข่ไก่) มีหน่วยเป็น “ฟอง”
2. ผึ้ง (น้ำผึ้ง) มีหน่วยเป็น “กิโลกรัม”
3. ปางช้าง มีหน่วยเป็น “เชือก”
4. ข้อมูล ณ วันที่ 31 มกราคม 2568, สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดเลย

3. ด้านประมง การรับรองสินค้าเกษตรด้านประมง ในพื้นที่จังหวัดเลยมีการประมงได้รับมาตรฐานสินค้า GAP ได้แก่ ปลานิล ปลาตะเพียน โดยมีเกษตรกรที่ผลิตสัตว์น้ำที่ได้มาตรฐาน จำนวน 32 ราย 309 กระชัง 51 บ่อ ในพื้นที่เลี้ยง 40.93 ไร่ มีปริมาณผลผลิต 276.40 ตันต่อปี รายละเอียดแสดงดังตาราง

ตารางที่ 3.29 แสดงมาตรฐานสินค้าเกษตรด้านประมง

ลำดับ ที่	อำเภอ	มาตรฐาน	ชนิดสินค้า	เกษตรกร (ราย)	จำนวน		พื้นที่ (ไร่)	ปริมาณ ผลผลิต (ตัน/ปี)
					กระชัง	บ่อ		
1	เมืองเลย	GAP มกษ. 7436-2563	ปลานิล	12	141	1	3.00	112.80
2	เชียงคาน	GAP มกษ. 7436-2563	ปลานิล	1	41	0	0.40	32.80
3	เมืองเลย	GAP ปลานิล	ปลานิล	13	127	4	6.03	105.60
4	เชียงคาน	GAP ปลาอื่น ๆ	ปลาตะเพียน	2	0	10	7.00	5.60
5	ด่านซ้าย	GAP ปลาอื่น ๆ	ปลาตะเพียน	1	0	5	6.00	4.80
6	วังสะพุง	GAP ปลาอื่น ๆ	ปลาตะเพียน	1	0	10	14.00	11.20
7	หนองหิน	GAP ปลาอื่น ๆ	ปลาตะเพียน	1	0	15	1.50	1.20
8	ท่าลี่	GAP ปลาอื่น ๆ	ปลาตะเพียน	1	0	6	3.00	2.40
รวมทั้งสิ้น				32	309	51	40.93	276.40

ที่มา : สำนักงานประมงจังหวัดเลย

3.4.6 สินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์

สรุปรายได้การจำหน่ายสินค้า “หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์” ยอดการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ ปีงบประมาณ 2567 (เดือนตุลาคม 2566 - กันยายน 2567) ยอดจำหน่ายรวมทั้งสิ้น 3,460,014,563.00 บาท ของกลุ่มผลิตภัณฑ์ จำนวน 982 กลุ่ม/ราย ผลิตภัณฑ์ทั้งสิ้น จำนวน 5,093 ผลิตภัณฑ์ ส่งเสริมช่องทางการจำหน่าย โดยจำหน่ายในศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์ OTOP จังหวัดเลย ดังนี้

1. ศูนย์แสดงและจำหน่าย ผลิตภัณฑ์ OTOP จังหวัดเลย (หน้าวิทยาลัยอาชีวศึกษาเลย) ศูนย์รวมผลิตภัณฑ์ OTOP จังหวัดเลย ชิมรสชาตกาแฟบนภูของอำเภอภูเรือ และผลิตภัณฑ์ชุมชนทุกอำเภอ
2. ศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์ “ร้านเมืองเลย OTOP” สามเหลี่ยมทองคำ ตำบลกุดป่อง อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย 42000 เบอร์โทร 042-861440 มาเที่ยวครบทุกอำเภอ ซ้อป ชิม แซะ
3. ศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์ OTOP ณ บริเวณลานจอดรถพระธาตุศรีสองรัก ตำบลด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย
4. ส่งเสริมช่องทางการตลาด เช่น การจำหน่ายสินค้าในงานดอกฝ้ายบาน สืบสานวัฒนธรรมไทเลย ตลาดประชารัฐ ทั้ง 9 ตลาด งานจำหน่ายสินค้าที่กรมการพัฒนาชุมชนดำเนินการในระดับประเทศ เช่น งาน OTOP Midyear, งานศิลปาชีพประทีปไทย OTOP ก้าวไกลด้วยพระบารมี, งาน OTOP City, OTOP ภูมิภาค ฯลฯ จำหน่ายตลาดต่างประเทศ เช่น งาน OTOP สานสัมพันธ์สองแผ่นดิน และการขายบนตลาดออนไลน์ พร้อมทั้งการออกตลาดร่วมกับภาคีต่าง ๆ เป็นต้น
5. การดำเนินการออกสู่ตลาด ออกตลาด OTOP Mobile เคลื่อนที่ทุกอำเภอ และการประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มผู้ผลิต ผู้ประกอบการ OTOP ที่เข้าร่วมโครงการฯ เพื่อพัฒนาให้ตรงกับความต้องการของผู้บริโภคต่อไป
6. การส่งเสริมช่องทางการตลาดผ่านนักรการตลาดรุ่นใหม่ (OTOP) และผ่านระบบ ONLINE

ช่องทางการจำหน่ายสินค้า OTOP ผ่านระบบ ONLINE

ภาพที่ 3.5 แสดงช่องทางการจำหน่ายสินค้า OTOP ผ่านระบบ ONLINE

3.4.7 การเพาะปลูกและผลผลิตเก็บเกี่ยวรายเดือนของสินค้าเกษตรของจังหวัดเลย

จังหวัดเลย มีการเพาะปลูกพืชและผลผลิตเก็บเกี่ยวรายเดือนของสินค้าเกษตรที่สำคัญ ได้แก่ ข้าว ยางพารา ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ฝน ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์แล้ง มันสำปะหลัง อ้อยโรงงาน กาแฟ เงาะ ลำไย ลิ้นจี่ ปาล์มน้ำมัน สับปะรด แก้วมังกร และมะคาเดเมีย เพื่อเป็นข้อมูลในการนำไปใช้ติดตามสถานการณ์สินค้าเกษตร เพื่อประโยชน์ในการบริหารจัดการสินค้าเกษตร รายละเอียดแสดงดังตาราง

ตารางที่ 3.30 แสดงปฏิทินการเพาะปลูกพืชและผลผลิตเก็บเกี่ยวรายเดือนของสินค้าเกษตร

ลำดับ ที่	ชนิดพืช	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
1	ข้าว					←	→				←	→	
2	ยางพารา	←	→			←	→						→
3	ข้าวโพดเลี้ยง สัตว์ฤดูฝน					←	→				←	→	
4	ข้าวโพดเลี้ยง สัตว์ฤดูแล้ง	←	→	←	→								←
5	มันสำปะหลัง	←	→	←	→	←	→						
6	อ้อยโรงงาน	←	→	←	→	←	→						←
7	กาแฟ	←	→			←	→						←
8	เงาะ					←	→	←	→				
9	ลำไย					←	→	←	→				
10	ลิ้นจี่				←	→	←	→					
11	ปาล์มน้ำมัน	←	→			←	→						→
12	สับปะรด	←	→	←	→	←	→	←	→				
13	แก้วมังกร	←	→	←	→	←	→	←	→				
14	มะคาเดเมีย					←	→	←	→				

ที่มา : สำนักงานเกษตรจังหวัดเลย

3.4.8 ภัยพิบัติด้านการเกษตร

ภัยพิบัติด้านการเกษตรของจังหวัดเลย แบ่งเป็น 2 ช่วง

ภัยฤดูแล้ง ระหว่างเดือนพฤศจิกายน ถึง เดือนเมษายน เป็นช่วงการเพาะปลูกพืชฤดูแล้ง ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่มีความชื้นน้อยและอาจจะมีภาวะแห้งแล้งได้ในบางพื้นที่ที่มีแหล่งน้ำธรรมชาติไม่เพียงพอซึ่งในช่วงเวลาดังกล่าวนอกจากภาวะแห้งแล้งแล้ว ยังอาจมีพายุฤดูร้อน พายุลูกเห็บ ลมแรง และโรคแมลงศัตรูพืชระบาด อาจทำความเสียหาย กับพื้นที่เกษตรกรรมได้

จังหวัดเลย จึงได้เตรียมการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยด้านการเกษตร ในช่วงฤดูแล้ง (เดือนพฤศจิกายน ถึง เดือนเมษายน) สำหรับใช้เป็นกรอบแนวทางการดำเนินงานของ ส่วนราชการในการป้องกันและแก้ไขปัญหาภัยพิบัติด้านการเกษตร และเตรียมการให้ความช่วยเหลือ เพื่อบรรเทาความเดือดร้อนของเกษตรกรที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ภัยพิบัติให้เป็นไปอย่างรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ

ภัยฤดูฝน เริ่มตั้งแต่กลางเดือนพฤษภาคม และจะสิ้นสุดฤดูฝนประมาณกลางเดือนตุลาคม เป็นช่วงฤดูฝนหรือฤดูมรสุม ทำให้ฝนตกชุกหรือตกลงมาในปริมาณมากเกินไป แต่ในช่วงปลายเดือนมิถุนายนถึงต้นเดือนกรกฎาคม จะเกิดภาวะฝนทิ้งช่วง ซึ่งจะเป็นไปตามปกติในช่วงฤดูฝน หลังจากนั้นจะมีปริมาณฝนตกตามปกติ โดยในช่วงเดือนสิงหาคมถึงเดือนตุลาคม ปริมาณฝนจะมากกว่าปกติ ประกอบลักษณะภูมิประเทศ

ของจังหวัดเลยที่เป็นที่ราบเชิงเขา และที่ราบลุ่มน้ำ จึงอาจก่อให้เกิดสภาวะน้ำท่วมฉับพลัน น้ำท่วมขัง น้ำป่าไหลหลาก น้ำล้นตลิ่ง ดินโคลนถล่ม โรคพืช และศัตรูพืชระบาด

จังหวัดเลยอยู่ในพื้นที่ลุ่มน้ำโขง โดยมีสภาพการเกิดอุทกภัยในลุ่มน้ำโขงแบ่งออกเป็น

2 ลักษณะ คือ

1) อุทกภัยที่เกิดในบริเวณพื้นที่ลุ่มน้ำตอนบนและลำน้ำสาขาต่าง ๆ เกิดจากการที่มีฝนตกหนัก และน้ำป่าไหลหลากจากต้นน้ำลงมามากจนลำน้ำสายหลักไม่สามารถระบายน้ำได้ทัน ประกอบกับมีสิ่งกีดขวางจากเส้นทางคมนาคมขวางทางน้ำ และมีอาคารระบายน้ำไม่เพียงพอ พื้นที่ที่เกิดน้ำท่วมเป็นประจำได้แก่ อำเภอภูเรือ อำเภอท่าลี่ อำเภอเมือง จังหวัดเลย

2) อุทกภัยที่เกิดในพื้นที่ราบลุ่ม เกิดบริเวณที่เป็นพื้นที่ราบลุ่มและแม่น้ำสายหลักต้นเขินมีความสามารถระบายน้ำไม่เพียงพอ ทำให้ไม่สามารถระบายน้ำลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อุทกภัย และโคลนถล่ม

ลักษณะภูมิประเทศของจังหวัดเลยส่วนใหญ่เป็นภูเขาที่มีความลาดชันสูง ตรงกลางมีแม่น้ำเลยเป็นแม่น้ำสายหลักที่ไหลผ่านพื้นที่ เปรียบเสมือนเส้นเลือดใหญ่ที่หล่อเลี้ยงคนจังหวัดเลย จึงทำให้พื้นที่ตอนกลางของจังหวัดเป็นที่ราบลุ่ม พื้นดินบริเวณดังกล่าวมีความอุดมสมบูรณ์สูง จึงกลายเป็นพื้นที่เพาะปลูกทางการเกษตร ที่สำคัญของจังหวัดเลย

สภาพการใช้ประโยชน์พื้นที่ ประชาชนส่วนใหญ่จึงตั้งถิ่นฐานตามพื้นที่ราบลุ่มแม่น้ำเลย และตามที่ราบลุ่ม ตามแนวร่องเขา และประกอบอาชีพเกษตรกรรมบนพื้นที่ภูเขาสูง ปลูกข้าวโพด ข้าวไร่ ถั่วแดง และปัจจุบันมีการเปลี่ยนหันมาปลูกยางพาราในพื้นที่กันมากขึ้น

จากปัจจัยทางด้านสภาพภูมิประเทศ และการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ประกอบกับลักษณะการตั้งถิ่นฐานชุมชน จังหวัดเลยมีความเสี่ยงทางด้านภัยพิบัติดินถล่มและน้ำป่าไหลหลาก โดยเฉพาะในเขตพื้นที่ภูเขาสูงด้านตะวันตกและทางด้านเหนือของจังหวัด บริเวณเขตอำเภอด่านซ้าย นาแห้ว ภูเรือ ปากชม เชียงคาน วังสะพุง ภูหลวง และเมืองเลย โดยเฉพาะอย่างยิ่งพื้นที่อำเภอด่านซ้ายเป็นพื้นที่ที่มีความเสี่ยงภัยดินถล่มสูง และเป็นอำเภอที่มีพื้นที่เสี่ยงภัยมากที่สุดในจังหวัดเลย ซึ่งในอดีตเคยเกิดเหตุการณ์น้ำป่าไหลหลาก ก่อให้เกิดความสูญเสียต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนในพื้นที่อย่างมากมาย เมื่อวันที่ 9-10 กันยายน 2550 บริเวณลุ่มน้ำพุง ตำบลโป่ง อำเภอด่านซ้าย จำนวนน้ำมหาศาลเข้าพัดทำลายสิ่งปลูกสร้างที่อยู่ตามริมน้ำในพื้นที่ของลุ่มน้ำพุง ทำให้มีผู้เสียชีวิต พื้นที่การเกษตรและทรัพย์สินของประชาชนเสียหายอย่างมาก ปัจจุบันการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากร และราคาพืชผลทางการเกษตรก่อให้เกิดการขยายตัวของชุมชนและพื้นที่การเพาะปลูก เข้าไปอยู่ในพื้นที่ภูเขา หุบเขาแคบ ๆ และพื้นที่ราบเชิงเขาริมตลิ่งทางน้ำกันมากขึ้น ซึ่งพื้นที่บริเวณดังกล่าวถือเป็นพื้นที่ ที่มีความเสี่ยงที่จะได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติดินถล่ม น้ำป่าไหลหลาก และน้ำท่วมอย่างฉับพลันได้

จังหวัดเลย ไม่ได้ประสบปัญหาภัยอุทกภัยเพียงอย่างเดียว แต่ในช่วงเดือน กรกฎาคมถึง สิงหาคม บางช่วงก็ประสบภาวะฝนแล้ง/ฝนทิ้งช่วง, โรคระบาดสัตว์ และโรคแมลง สัตว์ ศัตรูพืชระบาดอีกด้วย

3.4.9 ปัญหาทางด้านการเกษตร

1) ปัญหาเกี่ยวกับดิน ดินในจังหวัดเลยมีศักยภาพสูงสำหรับการผลิตพืชไร่ซึ่งอยู่ในบริเวณพื้นที่ลาดเชิงเขาแต่เป็นเขตที่มีอัตราการชะล้างของหน้าดินค่อนข้างสูง ส่วนปัญหาดินเค็มนั้น จังหวัดเลยเป็นจังหวัดเดียวในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ไม่มีปัญหาในเรื่องดินเค็ม

ทรัพยากรดินในจังหวัดเลยมีปัญหาที่ต้องได้รับการแก้ไข 2 ปัญหาใหญ่ ๆ ดังนี้

ปัญหาเกี่ยวกับความอุดมสมบูรณ์ของดิน โดยธรรมชาติแล้วดินในจังหวัดเลยมีความอุดมสมบูรณ์ดี ทั้งดินนาและดินไร่ แต่การทำการเพาะปลูกมักไม่มีการปรับปรุงดินหรือไม่มีการบำรุงรักษาและใส่ปุ๋ย

ทำให้ดินเสื่อมคุณภาพและความอุดมสมบูรณ์ลดลง เกษตรกรต้องละทิ้งที่ทำกินเดิมเพื่อไปบุกเบิกที่ใหม่ ก่อให้เกิดปัญหาใหม่ติดตามาคือปัญหาการทำไร่เลื่อนลอย

ปัญหาการชะล้างและการพังทลายของหน้าดิน มักเกิดขึ้นกับดินในบริเวณที่มีความลาดชันสูง เช่น บริเวณเชิงเขา หรือเนินเขา เป็นต้น ซึ่งแต่เดิมเคยเป็นป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์มีต้นไม้ช่วยปกคลุมหน้าดินเอาไว้ แต่เนื่องจากการบุกรุกแผ้วถาง เพื่อใช้เป็นพื้นที่ทำการเพาะปลูก ปัญหาที่ตามมาคือการชะล้างและพังทลายของหน้าดินทำให้สูญเสียหน้าดินส่วนที่มีความอุดมสมบูรณ์ที่สุดอย่างรวดเร็วเกษตรกรต้องทำการบุกรุกแผ้วถางพื้นที่ไปเรื่อย ๆ กลายเป็นปัญหาการทำไร่เลื่อนลอย ซึ่งเป็นสาเหตุที่ทำให้พื้นที่ป่าลดน้อยลง เกิดปัญหาความแห้งแล้งที่รุนแรงมากยิ่งขึ้น

ปัญหาน้ำดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ (ดินตื้น) ผิวหน้าของดินในจังหวัดเลยบางแห่งมีลักษณะตื้น ทำให้เกิดปัญหาในการนำไปใช้ประโยชน์ทางการเกษตร เพราะเป็นอุปสรรคในการเจริญเติบโตของรากพืชและมีปัญหาในการไถพรวนหน้าดิน แต่หน้าดินที่มีลักษณะตื้นจะเหมาะในการใช้เป็นทุ่งหญ้าสำหรับเลี้ยงสัตว์ หรือในบริเวณที่มีทิวทัศน์สวยงาม อาจจะเหมาะสำหรับใช้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจหรือรักษาไว้ให้คงสภาพเป็นป่าธรรมชาติ

2) ปัญหาแหล่งน้ำของจังหวัดเลย

1. พื้นที่ของจังหวัดเลย มีลักษณะเป็นภูเขาสูง และมีพื้นที่การเกษตรอยู่บริเวณที่ราบเชิงเขา จากการที่ลักษณะพื้นที่ของจังหวัดเป็นภูเขาสูง เมื่อเกิดฝนตกหรือถึงฤดูน้ำหลากน้ำจะไหลจากภูเขาสูงต่าง ๆ ลงสู่แม่น้ำและพื้นที่ราบอย่างรวดเร็ว ประกอบกับตัวจังหวัดเลยเป็นแอ่ง ทำให้เกิดภาวะน้ำท่วมและเกิดความเสียหายอย่างหนักอยู่บ่อยครั้ง

2. เมื่อถึงฤดูน้ำหลากมีน้ำในปริมาณมาก แต่เมื่อถึงฤดูแล้งปริมาณน้ำในแม่น้ำสายหลักอันได้แก่แม่น้ำเลย เป็นต้น จะแห้งขอดตลอดอย่างรวดเร็ว เกิดผลกระทบตามมา คือ ราษฎรขาดแคลนน้ำกินน้ำใช้ ผู้เลี้ยงปลาในกระชังมีเรื่องร้องเรียนบ่อยครั้ง

3. พื้นที่การเกษตรส่วนใหญ่จะอยู่ในที่ราบลุ่ม ซึ่งจะถูกชุมชนเมืองขยายตัวเข้ามาทำให้พื้นที่การเกษตรน้อยลง ส่วนพื้นที่การเกษตรที่อยู่แถบที่ราบเชิงเขาจะขาดแคลนแหล่งน้ำ การพัฒนาแหล่งน้ำจะเป็นไปในลักษณะโครงการชลประทานขนาดเล็กและขุดลอกเป็นส่วนใหญ่

3) ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม

จังหวัดเลย มีการผลิตพืชหลากหลายและต่อเนื่องตลอดปี ส่งผลให้เกษตรกรมีการใช้สารเคมีป้องกันและกำจัดศัตรูพืช สารกำจัดวัชพืชอย่างแพร่หลายทำให้เกิดผลกระทบกับตัวเกษตรกรผู้บริโภคและสิ่งแวดล้อม

แนวทางแก้ไข

1. รมรงศ์ให้เกษตรกรใช้ปุ๋ยอินทรีย์ เพื่อฟื้นฟูสภาพดิน
2. ส่งเสริมให้เกษตรกรใช้สารชีวภัณฑ์ในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืชทดแทนการใช้สารเคมี
3. ส่งเสริมให้เกษตรกรใช้สารสกัดจากพืชสมุนไพร และน้ำส้มควันไม้ เพื่อใช้ในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืช

4. จัดทำโครงการตลาดนัดสีเขียว เพื่อใช้เป็นแหล่งจำหน่ายสินค้าเกษตรที่ปลอดภัยจากสารพิษโดยเกษตรกรหรือกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จะนำผลผลิตมาจำหน่ายให้กับผู้บริโภคโดยตรง ซึ่งกำหนดจัด ณ ถนนช้างเท้าการอำเภอเมืองเลย ทุกวันจันทร์และวันศุกร์ของสัปดาห์

ศักยภาพด้านการเกษตรของจังหวัดเลย

จังหวัดเลย มีพื้นที่การเกษตร 2,338,982 ไร่ หรือประมาณร้อยละ 32.76 ของพื้นที่จังหวัด จึงทำให้มีการปลูกพืชเศรษฐกิจ อย่างหลากหลาย อาทิ ข้าว ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ อ้อยโรงงาน มันสำปะหลัง ยางพารา และไม้ดอกไม้ประดับ ซึ่งล้วนเป็นพืชสำคัญที่สร้างรายได้ให้แก่เกษตรกร ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด

จึงได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาด้านการเกษตร ส่งเสริมการเกษตรแบบผสมผสาน และทันสมัย โดยการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้ในการยกระดับคุณภาพและผลผลิตทางการเกษตร การแปรรูปสินค้าภาคการเกษตรให้มีคุณภาพและมาตรฐาน พัฒนาและเพิ่มแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร ผลักดันการเกษตรให้เป็น Young Smart Farmer/ Smart Farmer สร้างความเข้มแข็งให้กับ สถาบันเกษตรกร สหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร รวมทั้งมีเครือข่ายธุรกิจ มุ่งเน้นการส่งเสริมและการพัฒนาที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมีการบริหารจัดการทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและยั่งยืนควบคู่ไปกับการน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในการดำเนินชีวิต เพื่อสร้างความมั่นคงและความปลอดภัยทางอาหารแก่ชาวเลย ชาวไทย และนานาชาติ

สำหรับจุดแข็งของจังหวัดเลยมีสภาพอากาศเหมาะสมกับการปลูกไม้ผลไม้ยืนต้น ยางพารา และพืชเมืองหนาว และที่ตั้งจังหวัดอยู่ในเขตภูมิศาสตร์ที่เหมาะสมมีความหลากหลายทางชีวภาพ ได้แก่พื้นที่ราบ พื้นที่เชิงเขาและพื้นที่สูง และมีแหล่งน้ำหลายสายที่เป็นน้ำต้นทุน นอกจากนี้ยังมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรและวัฒนธรรมจำนวนมาก

สินค้าเกษตรในจังหวัดเลยที่มีแนวโน้มขยายตัวสูงขึ้น ได้แก่ มันสำปะหลัง สับปะรด ยางพารา อ้อยโรงงาน โคเนื้อ สุกร กระบือ และ เกษตรอินทรีย์ ในด้านของคุณภาพทางสังคมสถาบันเกษตรกรมีจำนวนมากและหลากหลาย

3.4.10 การช่วยเหลือเกษตรกรและผู้ยากจน

1) การดำเนินงานการให้ความช่วยเหลือเกษตรกรและผู้ยากจน

การอนุมัติเบิกจ่ายเงินกู้ (ภาพรวม) ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2534 ถึง 31 มกราคม 2568 มีการให้ความช่วยเหลือเกษตรกรไปแล้ว จำนวน 886 ราย เป็นเงิน 218,609,793 บาท เนื้อที่จำนวน 4,575 ไร่ 1 งาน 89.7 ตารางวา

ตารางที่ 3.31 แสดงจำนวนลูกหนี้กองทุนหมุนเวียนเพื่อการกู้ยืมแก่เกษตรกรและผู้ยากจน จังหวัดเลย

ชั้น/ประเภทของลูกหนี้		จำนวน (ราย)
A	ลูกหนี้ชำระปกติ	109
B	ลูกหนี้ค้างชำระ 1-2 ปี	43
C	ลูกหนี้ค้างชำระเกินกว่า 2-5 ปี	96
D	ลูกหนี้ค้างชำระ 5 ปีขึ้นไป	83
E	ลูกหนี้สัญญาสิ้นสุด	7
F	ลูกหนี้ดำเนินคดี	4
H	เรียกคืนเงินกู้	1
I	ปรับปรุงโครงสร้างหนี้	3
รวมทั้งสิ้น		346

ที่มา : สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดเลย, ข้อมูล ณ วันที่ 31 มกราคม 2568

2) การอนุมัติจ่ายเงินกู้ ในปีงบประมาณ 2567

อบก.ส่วนจังหวัด จัดประชุมฯ จำนวน 2 ครั้ง ให้ความช่วยเหลือเกษตรกร จำนวน 3 ราย เป็นเงิน 3,151,109 บาท เนื้อที่จำนวน 5 ไร่ 77.7 ตารางวา

อบก.ส่วนอำเภอปากชม จัดประชุมฯ จำนวน 1 ครั้ง ให้ความช่วยเหลือเกษตรกร จำนวน 1 ราย เป็นเงิน 300,000 บาท เนื้อที่จำนวน 31 ตารางวา

3) การติดตาม ในปีงบประมาณ 2567

การติดตามเร่งรัดการชำระหนี้ของลูกหนี้ ซึ่งเป็นการติดตามโดยการตรวจเยี่ยมลูกหนี้รายบุคคลในพื้นที่ตามแผนการติดตามร่วมกับเจ้าหน้าที่ของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ตามบันทึกข้อตกลงการดำเนินงาน (MOU) ระหว่างสำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์และธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร เพื่อรับทราบศักยภาพในการชำระหนี้ ปัญหาอุปสรรค รวมทั้งเสนอแนะการแก้ไขปัญหาตามแนวทางการช่วยเหลือ และกำหนดการรายงานผลการติดตามลูกหนี้ฯ จัดส่งให้สำนักบริหารทุนเพื่อช่วยเหลือเกษตรกรและรับเรื่องร้องเรียน (สกร.) โดยรายงานในระบบติดตามลูกหนี้ ซึ่งสำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดเลยได้กำหนดแผนการตรวจเยี่ยมลูกหนี้ รายบุคคล ระหว่างเดือน มิถุนายน – กรกฎาคม 2567 จำนวน 270 ราย (เป้าหมายส่วนกลางกำหนด 260 ราย) ลงพื้นที่ติดตามและลงข้อมูลลูกหนี้ในระบบเรียบร้อยแล้ว

ส่วนที่ 4

องค์การขับเคลื่อน ด้านการเกษตรในจังหวัดเลย

องค์กรขับเคลื่อนด้านการเกษตรในจังหวัดเลย

4.1 ประเภทสหกรณ์และจำนวนสมาชิก

จังหวัดเลย มีสถาบันเกษตรกรในความส่งเสริมของสำนักงานสหกรณ์จังหวัดเลย รวม 2 ลักษณะ ได้แก่ (1) สหกรณ์ จัดทะเบียนตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม จำนวน 102 แห่ง รวม 5 ประเภท ได้แก่ สหกรณ์การเกษตร สหกรณ์ออมทรัพย์ สหกรณ์ร้านค้า สหกรณ์บริการ และ สหกรณ์เครดิตยูเนียน (2) กลุ่มเกษตรกร จัดทะเบียนตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยกลุ่มเกษตรกร พ.ศ.2547 จำนวน 69 แห่ง และมีรายละเอียดแยกตามลักษณะของสถาบันเกษตรกรดังนี้

4.1.1 สหกรณ์ แบ่งเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ (1) **สหกรณ์ภาคการเกษตร** เป็นประเภทสหกรณ์การเกษตรรวม 72 แห่ง สมาชิกรวม 161,193 คน แยกเป็น ดำเนินธุรกิจ 37 แห่ง สมาชิกรวม 160,595 คน หยุดดำเนินการ 2 แห่ง สมาชิกรวม 598 คน และอยู่ระหว่างชำระบัญชี 33 แห่ง และในจำนวนสหกรณ์ภาคการเกษตรที่มีสถานะเป็น ชุมนุมสหกรณ์ที่ยังดำเนินธุรกิจ 1 แห่ง ได้แก่ ชุมนุมสหกรณ์ชาวสวนยาง กยท. จังหวัดเลย จำกัดและเป็นชุมนุมสหกรณ์ที่อยู่ระหว่างชำระบัญชี 1 แห่ง ได้แก่ ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรเลย จำกัด (2) **สหกรณ์นอกภาคการเกษตร** รวม 30 แห่ง สมาชิกรวม 17,763 คน แยกเป็น ดำเนินธุรกิจ 19 แห่ง สมาชิกรวม 17,763 คน และอยู่ระหว่างชำระบัญชี 11 แห่ง แยกเป็น (1) ประเภทสหกรณ์ออมทรัพย์ จำนวน 12 แห่ง สมาชิกรวม 17,000 คน แยกเป็น ดำเนินธุรกิจ 9 แห่ง สมาชิก 17,000 คน และอยู่ระหว่างชำระบัญชี 3 แห่ง (2) ประเภทสหกรณ์ร้านค้า จำนวน 2 แห่ง และอยู่ระหว่างชำระบัญชี 2 แห่ง (3) ประเภทสหกรณ์บริการ 14 แห่ง สมาชิก 763 คน แยกเป็น ดำเนินธุรกิจ 10 แห่ง สมาชิก 763 คน และอยู่ระหว่างชำระบัญชี 4 แห่ง (4) ประเภทสหกรณ์เครดิตยูเนียน 2 แห่ง แยกเป็น อยู่ระหว่างชำระบัญชี 2 แห่ง รายละเอียดแสดงดังตาราง

ตารางที่ 4.1 แสดงจำนวนสหกรณ์ในจังหวัดเลย

ที่	ลักษณะ/ประเภท	จำนวน		ดำเนินธุรกิจ		หยุดดำเนินธุรกิจ		ชำระบัญชี
		แห่ง	ราย	แห่ง	ราย	แห่ง	ราย	แห่ง
1	สหกรณ์ภาคการเกษตร	72	161,193	37	160,595	2	598	33
	การเกษตร	72	161,193	37	160,595	2	598	33
2	สหกรณ์นอกภาคการเกษตร	30	17,763	19	17,763	-	-	11
2.1	ออมทรัพย์	12	17,000	9	17,000	-	-	3
2.2	ร้านสหกรณ์	2	-	-	-	-	-	2
2.3	บริการ	14	763	10	763	-	-	4
2.4	เครดิตยูเนียน	2	-	-	-	-	-	2
รวม		102	178,956	56	178,358	2	598	44

ที่มา : สำนักงานสหกรณ์จังหวัดเลย, ข้อมูล ณ วันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2568

4.2 กลุ่มเกษตรกร

กลุ่มเกษตรกรในจังหวัดเลยแบ่งออกเป็น 6 ประเภท รวม 69 แห่ง สมาชิกรวม 5,072 ราย ได้แก่ กลุ่มเกษตรกรทำนา จำนวน 9 แห่ง แยกเป็นดำเนินธุรกิจ 7 แห่ง สมาชิก 536 ราย ชำระบัญชี 2 แห่ง กลุ่มเกษตรกรทำไร่ จำนวน 28 แห่ง แยกเป็นดำเนินธุรกิจ 16 แห่ง สมาชิก 1,888 ราย หยุดดำเนินธุรกิจ 3 แห่ง สมาชิก 373 ราย ชำระบัญชี 9 แห่ง กลุ่มเกษตรกรทำสวน จำนวน 29 แห่ง แยกเป็นดำเนินธุรกิจ 21 แห่ง สมาชิก 1,830 ราย หยุดดำเนินธุรกิจ 3 แห่ง สมาชิก 299 ราย ชำระบัญชี 5 แห่ง กลุ่มเกษตรกรเลี้ยงสัตว์ จำนวน 2 แห่ง แยกเป็นดำเนินธุรกิจ 1 แห่ง สมาชิก 78 ราย ชำระบัญชี 1 แห่ง และ กลุ่มเกษตรกรอื่น ๆ (ไม้ดอกไม้ประดับ) จำนวน 1 แห่ง แยกเป็นดำเนินธุรกิจ 1 แห่ง สมาชิก 68 ราย รายละเอียดดังตาราง

ตารางที่ 4.2 แสดงจำนวนกลุ่มเกษตรกรในจังหวัดเลย

ที่	ประเภท	จำนวน		ดำเนินธุรกิจ		หยุดดำเนินธุรกิจ		ชำระบัญชี
		แห่ง	ราย	แห่ง	ราย	แห่ง	ราย	แห่ง
1	กลุ่มเกษตรกรทำนา	9	536	7	536	-	-	2
2	กลุ่มเกษตรกรทำไร่	28	2,261	16	1,888	3	373	9
3	กลุ่มเกษตรกรทำสวน	29	2,129	21	1,830	3	299	5
4	กลุ่มเกษตรกรเลี้ยงสัตว์	2	78	1	78	-	-	1
5	กลุ่มเกษตรกรทำประมง	-	-	-	-	-	-	-
6	อื่น ๆ ไม้ดอกไม้ประดับ	1	68	1	68	-	-	-
รวม		69	5,072	46	4,400	6	672	17

ที่มา : สำนักงานสหกรณ์จังหวัดเลย, ข้อมูล ณ วันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2568

ปริมาณธุรกิจของสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร

- 1) มูลค่าธุรกิจสหกรณ์ ปีงบประมาณ 2568 (เดือนกันยายน 2567 – เดือนมกราคม 2568) สะสม 5 เดือน จำนวน 4,690.10 ล้านบาท
- 2) มูลค่าธุรกิจกลุ่มเกษตรกร ปีงบประมาณ 2568 (เดือนกันยายน 2567 – เดือนมกราคม 2568) สะสม 5 เดือน จำนวน 71.26 ล้านบาท

4.3 ข้อมูลสถาบันเกษตรกร

สถาบันเกษตรกรในจังหวัดเลย จำแนกได้ ดังนี้ กลุ่มวิสาหกิจชุมชน จำนวน 879 กลุ่ม สมาชิก 13,641 ราย กลุ่มเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน จำนวน 11 กลุ่ม สมาชิก 236 ราย กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร จำนวน 159 กลุ่ม สมาชิก 1,703 ราย กลุ่มยุวเกษตรกร จำนวน 68 กลุ่ม สมาชิก 1,126 ราย และกลุ่มส่งเสริมอาชีพ การเกษตร จำนวน 72 กลุ่ม สมาชิก 789 ราย รายละเอียดแสดงดังตาราง

ตารางที่ 4.3 แสดงข้อมูลสถาบันเกษตรกร ปี 2567

ลำดับ ที่	อำเภอ	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน		กลุ่มเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน		กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร		กลุ่มยุวเกษตรกร		กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตร	
		กลุ่ม	ราย	กลุ่ม	ราย	กลุ่ม	ราย	กลุ่ม	ราย	กลุ่ม	ราย
1	เมืองเลย	69	1,014	1	26	43	434	8	85	10	80
2	นาด้วง	35	496	-	-	12	123	4	55	5	54
3	เชียงคาน	69	1,199	-	-	15	154	5	81	6	64
4	ปากชม	45	885	1	7	9	91	3	56	3	30
5	ด่านซ้าย	53	1,128	-	-	11	111	10	121	5	50
6	นาแห้ว	45	759	2	78	5	56	5	60	6	63
7	ภูเรือ	76	973	1	14	7	70	4	74	3	30
8	ท่าลี่	54	722	1	9	17	203	5	78	9	112
9	วังสะพุง	50	598	-	-	3	42	2	24	4	44
10	ภูกระดึง	73	1,319	1	2	11	113	5	193	5	54
11	ภูหลวง	29	354	1	9	7	96	6	159	6	80
12	ผาขาว	83	1,384	1	74	7	90	4	55	4	43
13	เอราวัณ	141	2,207	1	7	9	90	4	40	2	20
14	หนองหิน	57	603	1	10	3	30	3	45	4	65
รวมทั้งสิ้น		879	13,641	11	236	159	1,703	68	1,126	72	789

ที่มา : สำนักงานเกษตรจังหวัดเลย

4.4 ข้อมูลจำนวนอาสาสมัครเกษตรของจังหวัดเลย

“อาสาสมัครเกษตร” หมายความว่า เกษตรกรหรือบุคคลที่ได้รับการคัดเลือกหรือสมัครใจ เข้าเป็นอาสาสมัครตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์กำหนด เพื่อเป็น เครือข่ายในการช่วยเหลือการปฏิบัติงานของหน่วยงานต่างๆ รวมทั้งงานของชุมชนซึ่งเกี่ยวข้องกับการเกษตร หรือสหกรณ์ เรียกโดยย่อว่า “อกษ.”

อาสาสมัครเกษตร มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

- 1) ประชาสัมพันธ์กิจกรรมหรือโครงการของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ให้ประชาชนใน หมู่บ้านหรือชุมชนเข้าร่วมกิจกรรม รวมทั้งให้ข้อมูลและแจ้งเตือนภัยธรรมชาติแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- 2) ประสาน ช่วยเหลือ และให้ข้อเสนอแนะ แก่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ รวมทั้งหน่วยงาน ภาครัฐที่เกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหาด้านการเกษตรและการสหกรณ์ของเกษตรกรในหมู่บ้านหรือชุมชนนั้น
- 3) ถ่ายทอดความรู้ ให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษาด้านการเกษตรและการสหกรณ์
- 4) ปฏิบัติงานที่เป็นประโยชน์ต่อเกษตรกรและชุมชนหรือตามที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ หรือหน่วยงานอื่นขอความช่วยเหลือ

หน่วยงานภายใต้สังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้คัดเลือกตัวแทนเกษตรกรจิตอาสา ในท้องถิ่นตามความชำนาญเฉพาะสาขา ให้เป็นอาสาสมัครเกษตร (อกษ.) มี 16 สาขา ดังนี้

1. อาสาสมัครเกษตรและสหกรณ์	2. อาสาสมัครฝนหลวง
3. ครูบัญชีอาสา	4. ประมงอาสา
5. อาสาปศุสัตว์	6. หมอดินอาสา
7. เกษตรหมู่บ้าน	8. อาสาสมัครสหกรณ์
9. อาสาสมัครชลประทาน	10. เศรษฐกิจการเกษตรอาสา
11. อาสาปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม	12. ชาวนาอาสา
13. ครูยางอาสา	14. สารวัตรเกษตร
15. Q อาสา	16. หม่อนไหมอาสา

จังหวัดเลย มีอาสาสมัครเกษตร หรือ “อกษ.” รวมทั้งสิ้น จำนวน 3,946 คน ได้แก่ เกษตรหมู่บ้าน จำนวน 1,240 คน อาสาปศุสัตว์ จำนวน 1,120 คน หมอดินอาสา จำนวน 909 คน สารวัตรเกษตรอาสา จำนวน 239 คน อาสาครูบัญชี จำนวน 87 คน อาสาปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม จำนวน 79 คน ประมงอาสา จำนวน 76 คน หม่อนไหมอาสา จำนวน 54 คน อาสาสมัครสหกรณ์ จำนวน 53 คน ครูยางอาสา จำนวน 34 คน อาสาสมัครฝนหลวง จำนวน 26 คน เศรษฐกิจการเกษตรอาสา จำนวน 16 คน ชาวนาอาสา จำนวน 9 คน และอาสาสมัครชลประทาน จำนวน 4 คน รายละเอียดแสดงดังตาราง

ตารางที่ 4.4 แสดงจำนวนอาสาสมัครเกษตรของจังหวัดเลย ปี 2567

ลำดับ ที่	อำเภอ	ด้านอาสาสมัครเกษตร															
		ครู บัญชี	หมอ ดิน อาสา	ประมง อาสา	เศรษฐกิจ การเกษตร อาสา	ครู ยาง อาสา	อาสาสมัคร ปฏิบัติหน้าที่ เพื่อ เกษตรกรรม	อาสาสมัคร เกษตรและ สหกรณ์	อาสา ปศุสัตว์	อาสา ฝน หลวง	อาสาสมัคร สหกรณ์	อาสาสมัคร ชลประทาน	ชาวนา อาสา	เกษตร หมู่บ้าน	สารวัตร เกษตร อาสา	หม่อน ไหม อาสา	Q อาสา
1	เมืองเลย	15	135	10	2	10	3	0	173	5	4	0	1	141	39	3	0
2	นาด้วง	1	41	4	1	2	1	0	78	1	6	1	0	41	4	0	0
3	เชียงคาน	11	82	5	1	5	8	0	17	2	2	0	1	145	12	0	0
4	ปากชม	3	50	2	1	2	12	0	2	1	1	0	0	109	29	0	0
5	ด่านซ้าย	3	92	12	1	4	13	0	136	1	2	0	1	220	34	8	0
6	นาแห้ว	1	34	2	1	0	0	0	63	1	2	0	0	35	1	4	0
7	ภูเรือ	3	48	4	1	1	9	0	62	3	5	0	0	54	39	0	0
8	ท่าลี่	3	41	11	1	1	3	0	117	2	3	0	1	49	3	2	0
9	วังสะพุง	8	140	7	1	6	1	0	53	5	3	1	1	152	8	0	0
10	ภูกระดึง	7	56	6	1	0	5	0	127	2	4	2	1	64	4	0	0
11	ภูหลวง	5	46	6	1	0	6	0	77	1	9	0	0	46	10	0	0
12	ผาขาว	5	64	2	1	1	8	0	87	0	4	0	1	99	9	24	0
13	เอราวัณ	21	46	1	2	2	10	0	88	2	6	0	1	47	11	8	0
14	หนองหิน	1	34	4	1	0	0	0	40	0	2	0	1	38	36	5	0
รวมทั้งสิ้น		87	909	76	16	34	79	0	1,120	26	53	4	9	1,240	239	54	0

ที่มา : สำนักงานเกษตรจังหวัดเลย

“อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน” เรียกย่อๆ ว่า “อกม.” เป็นเกษตรกรจิตอาสา ที่มาจากการคัดเลือกของอาสาสมัครเกษตรทุกสาขา คัดเลือกกันเอง หมู่บ้านละ 1 คน ให้มาเป็นผู้ประสานงานระหว่างอาสาสมัครเกษตรสาขาต่างๆ เกษตรกรในหมู่บ้าน และหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง อยู่ในวาระคราวละ 4 ปี ปัจจุบันกรมส่งเสริมการเกษตร ได้จัดตั้ง อกม. ทั่วประเทศแล้วรวม 75,095 ราย

ความสำคัญของ อกม.

อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) เป็นบุคคลที่มีความสำคัญที่จะร่วมขับเคลื่อนงานไปพร้อมกับเจ้าหน้าที่กระทรวงเกษตร ฯ ในการประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อแจ้งข้อมูลข่าวสารทางการเกษตรที่เป็นประโยชน์ให้กับเกษตรกรในพื้นที่ ซึ่ง อกม.เป็นผู้ที่มีส่วนสำคัญสนับสนุนเจ้าหน้าที่สำรวจ จัดเก็บข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตร มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร แผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน ประสานงานการถ่ายทอดความรู้และแก้ไขปัญหาการเกษตร สนับสนุนในการช่วยเหลือเยียวยาเกษตรกรที่ได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติต่าง ๆ รวมทั้งการรายงานสถานการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วน เช่น การระบาดของศัตรูพืช เป็นต้น

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ขับเคลื่อนงานอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ในด้านการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพ อกม. แลกเปลี่ยนเรียนรู้ตามบทบาทหน้าที่ ในฐานะเป็นผู้ช่วยเจ้าหน้าที่ภาครัฐ ให้สามารถสนับสนุนงานส่งเสริมการเกษตรและงานตามภารกิจของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ นอกจากนี้ ยังสนับสนุนให้ อกม. มีระบบการทำงานที่มีประสิทธิภาพ เป็นกลไกและมีส่วนร่วมในการพัฒนางานส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ เชื่อมโยงเครือข่าย การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่และพัฒนาให้เป็นต้นแบบแก่เกษตรกรทั่วไป รวมถึงการสร้างขวัญกำลังใจ สร้างการรับรู้ให้สาธารณชน พร้อมทั้งเผยแพร่ผลงานของ อกม. และยกย่องเชิดชูเกียรติให้แก่อาสาสมัครเกษตร ในฐานะเกษตรกรผู้มีจิตอาสา ให้โอกาสในการแสดงความเป็นผู้นำและเป็นที่เชื่อถือยอมรับของเกษตรกร

อกม. จึงเป็นกำลังสำคัญของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ระดับหมู่บ้าน นอกจากนี้ ยังเป็นผู้รู้จักพื้นที่และมีความเข้าใจเกษตรกร รู้ปัญหาและขีดความสามารถในการพัฒนาภาคการเกษตรของแต่ละหมู่บ้านเป็นอย่างดี

บทบาทหน้าที่ของ อกม. มีดังนี้

1. จัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน เช่น การขึ้นทะเบียนเกษตรกร (ทบก.)
2. ร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน
3. ประสานงานในการถ่ายทอดความรู้และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน
4. ติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น เฝ้าระวังการเกิดภัยธรรมชาติและสถานการณ์ฉุกเฉินรายงานต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
5. ปฏิบัติงานที่เป็นประโยชน์ต่อเกษตรกรและชุมชน เช่น เป็นผู้สื่อข่าวเกษตรประจำหมู่บ้าน แจ้งเตือนภัยธรรมชาติให้แก่เกษตรกรในหมู่บ้านหรือชุมชน เป็นต้น

สิทธิประโยชน์ ที่ อกม. จะได้รับ

1. มีบัตรประจำตัวและได้รับเกียรติบัตร
 2. ได้รับโอกาสเข้าร่วมโครงการและกิจกรรมต่างๆ ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
 3. ได้รับโอกาสในการฝึกอบรมและศึกษาดูงานเพื่อพัฒนาศักยภาพและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ด้านการพัฒนาการเกษตรและการสหกรณ์ ตามที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์จัดขึ้น
 4. ได้รับสิทธิประโยชน์อื่นๆ เพิ่มเติมตามที่คณะกรรมการนโยบายอาสาสมัครเกษตรกำหนด
- หากเราต้องการทราบว่าใคร เป็น อกม. ในชุมชนของเรา สามารถสอบถามได้ที่สำนักงานเกษตรอำเภอในพื้นที่ ผู้ใหญ่บ้าน หรืออาสาสมัครเกษตรสาขาต่างๆ เป็นต้น

ภาพที่ 4.1 แสดงตราสัญลักษณ์อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.)

ลักษณะของตราสัญลักษณ์

อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) เป็นรูปวงกลมสีเขียวซ้อนกันสองวง มีรูปพระพิรุณทรงนาค อยู่ในวงกลมชั้นใน มีรูปคนจับมือกันแปดคน อยู่ในวงกลมระหว่างวงกลมชั้นในกับชั้นนอก ระหว่างรูปคนแต่ละคน สลับด้วยรูปดอกราชพฤกษ์สีเหลือง จำนวนแปดดอก อยู่ในวงกลมชั้นนอกและมีอักษรสีเขียว คำว่า "อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.)" อยู่ด้านล่างนอกวงกลม

ความหมายของตราสัญลักษณ์

พระพิรุณทรงนาค	หมายถึง	การเกษตรของประเทศไทย
วงกลมชั้นนอก	หมายถึง	การร่วมมืออย่างสามัคคีในทุกพื้นที่
วงกลมชั้นใน	หมายถึง	ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ
รูปคนหลายสี	หมายถึง	อาสาสมัครเกษตรจากหลากหลายสาขา
จำนวนคน 8 คน	หมายถึง	อาสาสมัครเกษตรจากแปดทิศ (ทั่วทุกทิศ)
ดอกราชพฤกษ์	หมายถึง	อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) ยึดหลักการทำงานตามแนวพระราชดำริปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

หลักเกณฑ์การใช้ตราสัญลักษณ์

การใช้ตราสัญลักษณ์อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) มีวัตถุประสงค์เพื่อแสดงสัญลักษณ์เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ รวมทั้งใช้ในกรณีอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินงานอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) เช่น ประทับตราในบัตรประจำตัว สื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ป้ายประชาสัมพันธ์อุปกรณ์ของที่ระลึก เป็นต้น

การใช้ตราสัญลักษณ์อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) จะอนุญาตให้ใช้เฉพาะหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์และอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) เท่านั้น หากส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือภาคเอกชนอื่น ๆ ต้องการนำตราสัญลักษณ์ไปใช้ สามารถแจ้งความประสงค์ได้ที่กรมส่งเสริมการเกษตร พร้อมระบุวัตถุประสงค์ในการใช้ตราสัญลักษณ์ให้ชัดเจน เพื่อให้กรมส่งเสริมการเกษตรนำเสนอปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์พิจารณาอนุญาตให้ใช้ตราสัญลักษณ์อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.)

ห้ามนำตราสัญลักษณ์อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) ไปใช้ในลักษณะเชิงพาณิชย์ หรือใช้ในการแสวงหาผลประโยชน์อื่นใดอันไม่เหมาะสม ยกเว้นได้รับอนุญาตจากปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ผู้ที่นำตราสัญลักษณ์ ไปใช้โดยไม่ได้รับอนุญาต ให้ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์หรือผู้ที่ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์มอบหมาย ดำเนินการตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ถือเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ และมีโทษตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 และที่แก้ไขเพิ่มเติม รวมทั้งกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง

4.5 ศูนย์ปราชญ์ชาวบ้านของจังหวัดเลย

ศูนย์เครือข่ายปราชญ์ชาวบ้าน จัดตั้งเพื่อเป็นศูนย์ในการฝึกอบรมเกษตรกรภายในจังหวัดเลย จำนวน 3 ศูนย์ ได้แก่

4.5.1 กลุ่มเกษตรกรทำสวนบ้านน้ำพุ

ชื่อปราชญ์ชาวบ้าน นายเอกวิทย์ สายแก้วเทศ

สถานที่ตั้ง เลขที่ 134 หมู่ 6 บ้านน้ำพุ ตำบลด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย รหัสไปรษณีย์ 42120 เบอร์โทรศัพท์ 08-3332-2545

หลักสูตร เกษตรอินทรีย์สู่การดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง
เนื้อหาความสำคัญของหลักสูตร

1. เกษตรอินทรีย์สู่การดำรงชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง
2. อาชีพเสริมเพิ่มรายได้ให้อยู่อย่างพอเพียงตามแนวพระราชดำริ
3. อาชีพเสริมลดรายจ่ายประหยัดพลังงานรักษาสิ่งแวดล้อม
อยู่อย่างพอเพียง
4. การจัดทำบัญชีครัวเรือนและการจัดทำแผนชีวิตในครัวเรือน
5. ปลูกป่า ปลูกพืชผักสวนครัวในครัวเรือน เพื่อลดภาวะโลกร้อน
รักค่านิยม รักชุมชนในท้องถิ่น

ความพร้อมของศูนย์ ห้องฝึกอบรม, แปลงสาธิต, ฐานการเรียนรู้, เรือนนอน, ห้องน้ำและห้องอาหารแยกกัน
อย่างชัดเจน พร้อมสำหรับเกษตรกรที่เข้าอบรม จำนวน 70-100 คน ต่อรุ่น

4.5.2 สวนไทเกษตร

ชื่อปราชญ์ชาวบ้าน นายปรีชา ทองอู่

สถานที่ตั้ง เลขที่ 38 หมู่ที่ 10 บ้านโคกผักหวาน ตำบลผาขาว
อำเภอผาขาว จังหวัดเลย 42240 โทรศัพท์ : 08-1320-3364

หลักสูตรที่เปิดฝึกอบรม “เศรษฐกิจพอเพียงในวิถีชีวิตเกษตร”

1. ปรับแนวคิดและพฤติกรรมของเกษตรกรให้สามารถดำเนินชีวิต
ได้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
2. การลดต้นทุนการผลิต (เน้นภาคปฏิบัติ)
3. ทำแผนพัฒนาตามระบบเศรษฐกิจพอเพียง/บัญชีครัวเรือน

ความพร้อมของศูนย์ โครงสร้างพื้นฐาน ถนนที่เข้าไปในศูนย์สะดวกใกล้กับแหล่งชุมชน มีสาธารณูปโภคพร้อม
สำหรับการฝึกอบรมเกษตรกร ห้องฝึกอบรมมีลักษณะเป็นห้องโล่ง พื้นปูกระเบื้อง มีผนังด้านหลัง รองรับเกษตรกร
ได้ 60-100 ราย

4.5.3 ศูนย์ปราชญ์สมาร์ตฟาร์มเมอร์อำเภอเอราวัณ

ชื่อปราชญ์ชาวบ้าน นางสาวมรรณทนา สะดาแนน

สถานที่ตั้ง ศูนย์เรียนรู้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนสมาร์ตฟาร์มเมอร์อำเภอ
เอราวัณ

ที่อยู่ 268 ม. 5 ต.เอราวัณ อ.เอราวัณ จ.เลย โทรศัพท์ 089-9645958

ความพร้อมของศูนย์ การฝึกอบรม สามารถจัดการอบรมได้ตลอด
ระยะเวลาของโครงการฯ จำนวน 10 รุ่น ๆ ละ 50 คน รวม 500 คน
อาคารฝึกอบรมและที่พัก สามารถรองรับผู้เข้ารับการอบรมได้รุ่นละ
100 คน

4.6 สำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัดเลย

4.6.1 ที่ตั้งสำนักงาน

สำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัดเลย ตั้งอยู่ที่ 201 หมู่ 1 ถนนเลย-เชียงคาน ตำบลศรีสองรัก อำเภอเมือง จังหวัดเลย 42100 Email : nfc.lei@nfc.mail.go.th โทรศัพท์ 042-864-112

4.6.2 ประวัติ / ความเป็นมา

พระราชบัญญัติสภาเกษตรกรแห่งชาติ พ.ศ.2553 กำหนดขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ประการหนึ่งคือ “เพื่อสนับสนุนสิทธิและการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการกำหนดนโยบายและวางแผนการพัฒนาเกษตรกรรมอย่างเป็นระบบ เพื่อให้รัฐรักษาเสถียรภาพด้านราคาและความมั่นคงในอาชีพเกษตรกร เพิ่มศักยภาพและยกระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรให้ดีขึ้นทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองอย่างต่อเนื่องให้เป็นไปเพื่อเกษตรกรอย่างแท้จริง” สภาเกษตรกรจังหวัดเลย ได้ดำเนินการจัดทำแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสียในพื้นที่จากระดับล่างสู่ระดับบน มีการจัดทำแผนพัฒนาเกษตรกรรมตั้งแต่ระดับตำบล อำเภอ จังหวัด เป็นลำดับจนเป็นแผนพัฒนาเกษตรกรรมในระดับประเทศ ในการจัดทำแผนพัฒนาเกษตรกรรมดังกล่าวครั้งนั้นมุ่งเน้นให้ความสำคัญพื้นที่ในระดับหมู่บ้าน ตำบลอย่างมาก เพราะถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นของปัญหาและความต้องการในการพัฒนาทุกเรื่องทุกสาขาทั้งในภาคการเกษตรและนอกภาคการเกษตร ข้อมูลปัญหาความต้องการต่างๆ ที่ได้จากพื้นที่เหล่านั้นถือเป็นข้อมูลจริงที่เกิดจากปัญหาความเดือดร้อนของเกษตรกรโดยตรง

ดังนั้น ในปีงบประมาณ 2567 สภาเกษตรกรจังหวัดเลยจึงได้หยิบยกเรื่องการจัดทำแผนพัฒนาเกษตรกรรมระดับตำบลขึ้นมามีดำเนินการอีกครั้ง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนชุมชนระดับตำบลในการร่วมมือกันแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยตนเอง ส่งเสริมการจัดทำแผนพัฒนาเกษตรกรรมในการพัฒนาแก้ไขปัญหาร่วมกันในรูปแบบของการจัดการตนเอง พัฒนาเกษตรกรให้มีความรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง สามารถจัดทำแผนพัฒนาร่วมกัน นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างทางการเกษตร และสร้างเครือข่ายองค์กรเกษตรกร เชื่อมโยง และพัฒนาความร่วมมือในด้านการผลิตทางเกษตรกรรม การแปรรูป การตลาด และการบริโภค เพื่อการยังชีพระหว่างเครือข่ายองค์กรเกษตรกรกับภาครัฐและภาคเอกชน โดยมุ่งเน้นดำเนินการแก้ปัญหาใน 6 เรื่องหลักให้บังเกิดผลได้อย่างเป็นรูปธรรม ประกอบด้วย ปัญหาหนี้สิน ปัญหาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร ปัญหาที่ดินทำกิน ปัญหาราคาสินค้าเกษตร เรื่องสวัสดิการเกษตรกร สิทธิเกษตรกรและการไม่ได้รับความเป็นธรรม มีพื้นที่ดำเนินการจำนวน 1 ตำบล

4.6.3 สมาชิกสภาเกษตรกรจังหวัดและผู้ทรงคุณวุฒิ

จังหวัดเลยมีสมาชิกสภาเกษตรกร ประเภทผู้แทนเกษตรกร จำนวน 14 อำเภอ 16 เขต และผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน รายละเอียดแสดงดังตาราง

ตารางที่ 4.5 แสดงรายชื่อสมาชิกสภาเกษตรกรจังหวัดเลย ประเภทผู้แทนเกษตรกร

ลำดับ	อำเภอ	เขต	ชื่อ-สกุล ผู้ที่ได้รับเลือก	หมายเหตุ
1	อำเภอเมืองเลย	1	นายพิสิทธิ์ พุทธิรักษ์	
2	อำเภอเมืองเลย	2	นายประวิทย์ รามศิริ	
3	อำเภอวังสะพุง	1	นายยงยุทธ บุญหลาย	
4	อำเภอวังสะพุง	2	นายทองเรียน ประเสริฐ	
5	อำเภอเชียงคาน	1	นายสุวันชัย เสนาพรหม	
6	อำเภอด่านซ้าย	1	นายสมนิต แสงแก้ว	
7	อำเภอปากชม	1	นายสงคราม ตีมัน	

ลำดับ	อำเภอ	เขต	ชื่อ-สกุล ผู้ที่ได้รับเลือก	หมายเหตุ
8	อำเภอภูเรือ	1	นายสมเดช ไชยแสงกล้า	
9	อำเภอท่าลี่	1	นายวันชัย มีสิทธิ์	
10	อำเภอภูกระดึง	1	นายสมศักดิ์ พันสนธิ	
11	อำเภอเอราวัณ	1	นายณัฐกฤต สิมะลี	
12	อำเภอผาขาว	1	นายสง่า กรรณลา	
13	อำเภอนาด้วง	1	นายโสภณ อุดรสาร	
14	อำเภอภูหลวง	1	นายแสวง ดาปะ	
15	อำเภอหนองหิน	1	นายสมจิตร ทิพย์จันทร์	
16	อำเภอนาแห้ว	1	นายธนธรณ์ ยะมารอด	

ที่มา : สำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัดเลย

ตารางที่ 4.6 แสดงรายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิของจังหวัดเลย

ลำดับ	อำเภอ	ผู้ทรงคุณวุฒิ	ชื่อ-สกุล ผู้ที่ได้รับเลือก	หมายเหตุ
1	อำเภอเมืองเลย	ด้านประมง	นางเอื้อ ศรีพล	
2	อำเภอภูเรือ	ด้านพืช	ว่าที่ ร.ต.อาวุธ โกษาจันทร์	
3	อำเภอด่านซ้าย	ด้านพืช	นางสาวนันทะยา ศรีบุญเรือง	
4	อำเภอภูกระดึง	ด้านสัตว์	นายเข้มชาติ หนันเมา	
5	อำเภอนาด้วง	ด้านสัตว์	นายชัยยงค์ โกมุตตะพงษ์	

ที่มา : สำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัดเลย

4.6.4 วิสัยทัศน์

เป็นสถาบันแกนหลักประสานการพัฒนาภาคเกษตรกรรม มุ่งให้เกษตรกร องค์กรเกษตรกรรมมีความเข้มแข็งในอาชีพ

4.6.4 สภาเกษตรกรแห่งชาติ มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

- 1) เสนอต่อคณะรัฐมนตรี เพื่อกำหนดนโยบายการส่งเสริม และการพัฒนาความเข้มแข็งแก่เกษตรกร และองค์กรเกษตรกร ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง การผลิต การแปรรูป การตลาด และการคุ้มครองพื้นที่เกษตรกรรม
- 2) เสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อกำหนดนโยบาย และแนวทางการส่งเสริมและพัฒนากาทำเกษตรแบบผสมผสาน ระบบวนเกษตร ระบบเกษตรธรรมชาติ ระบบไร่นาสวนผสม ระบบเกษตรอินทรีย์ และเกษตรกรรมรูปแบบอื่น
- 3) ให้คำปรึกษาและข้อเสนอต่อคณะรัฐมนตรีในการแก้ไขปัญหาของเกษตรกร การพัฒนาเกษตรกรรม รวมทั้งการอนุรักษ์ และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- 4) เสนอแผนแม่บทต่อคณะรัฐมนตรี
- 5) เสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อกำหนดแนวทางการส่งเสริม และสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้ทางด้านพันธุกรรมพืช และสัตว์ท้องถิ่น ผลผลิตทางเกษตรกรรม และผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการแปรรูปผลผลิตทางเกษตรกรรม

6) เสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อกำหนดแนวทางการประกันความเสี่ยงของราคา และผลผลิตทางเกษตรกรรม รวมทั้งการกำหนดสวัสดิการให้แก่เกษตรกร

7) เสริมสร้างความร่วมมือ และประสานงานกับภาครัฐ และเอกชนทั้งในประเทศและต่างประเทศ และองค์กรระหว่างประเทศ เพื่อพัฒนาเกษตรกรรม

8) พัฒนาและเสริมสร้างความเข้มแข็งแก่เกษตรกร และองค์กรเกษตรกร

9) ให้ความเห็นต่อนโยบาย กฎหมาย หรือข้อตกลงที่เกี่ยวข้อง และมีผลกระทบต่อเกษตรกร

10) ให้คำปรึกษาและข้อเสนอแนะแก่เกษตรกร องค์กรเกษตรกร และตามที่สภาเกษตรกรจังหวัดเสนอ

11) แต่งตั้งคณะกรรมการ คณะอนุกรรมการ คณะทำงาน หรือที่ปรึกษาตามความจำเป็น

12) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของสภาเกษตรกรแห่งชาติ หรือตามที่คณะรัฐมนตรีมอบหมาย

4.6.5 การขึ้นทะเบียนเกษตรกร องค์กรเกษตรกร สำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัดเลย

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมประกาศสภาเกษตรกรแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการรับขึ้นทะเบียนองค์กรเกษตรกร พ.ศ. 2556 ให้เหมาะสมต่อการจัดตั้งและการดำเนินงานขององค์กรเกษตรกร ทั้งนี้ เพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรสามารถรวมตัวกันดำเนินกิจการด้านการเกษตร ในรูปแบบองค์กรเกษตรกรตามพระราชบัญญัติสภาเกษตรกรแห่งชาติอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ยิ่งขึ้น ดังนั้น อาศัยอำนาจตามมาตรา 11 (12) มาตรา 24 แห่งพระราชบัญญัติสภาเกษตรกรแห่งชาติ พ.ศ. 2553 ประกอบมติสภาเกษตรกรแห่งชาติ ในการประชุมครั้งที่ 4/2553 เมื่อวันที่ 20 สิงหาคม 2560 และมติสภาเกษตรกรแห่งชาติ ประจำปีงบประมาณ 2564 ครั้งที่ 1/2564 เมื่อวันที่ 21 ตุลาคม 2563 จึงออกประกาศสภาเกษตรกรแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการรับขึ้นทะเบียนองค์กร เกษตรกรไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ 1 ประกาศนี้เรียกว่า "ประกาศสภาเกษตรกรแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการรับขึ้นทะเบียนองค์กรเกษตรกร (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2563

ข้อ 2 ให้ยกเลิกประกาศสภาเกษตรกรแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการรับขึ้นทะเบียนองค์กรเกษตรกร (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2557

ข้อ 3 ให้ยกเลิกความในบทนิยามคำว่า “สถาบันเกษตรกร” ใน ข้อ 3 ของประกาศสภาเกษตรกรแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขการรับขึ้นทะเบียนองค์กรเกษตรกร พ.ศ. 2556 และให้ใช้ข้อความต่อไปนี้แทน “สถาบันเกษตรกร หมายความว่า สหกรณ์การเกษตร สหกรณ์นิคม สหกรณ์ประมง หรือกลุ่ม เกษตรกร ที่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ.2552 และที่แก้ไขเพิ่มเติม”

ข้อ 4 ให้ยกเลิกความในบทนิยามคำว่า "คณะของเกษตรกร" ใน ข้อ 3 ของประกาศสภาเกษตรกรแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขการรับขึ้นทะเบียนองค์กรเกษตรกร พ.ศ. 2556 และให้ใช้ข้อความต่อไปนี้แทน "คณะของเกษตรกร" หมายความว่าจำนวนเกษตรกรตั้งแต่ 7 คนขึ้นไปจัดตั้งเป็นกลุ่มโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประกอบอาชีพเกษตรกรรม หรือเกษตรกรที่รวมกลุ่มตามกฎหมายอื่นๆ"

ข้อ 5 ให้ยกเลิกความใน ข้อ 13 (4) ของประกาศสภาเกษตรกรแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการรับขึ้นทะเบียนองค์กรเกษตรกร พ.ศ.2556 และให้ใช้ข้อความต่อไปนี้แทน "(4) องค์กรเกษตรกรที่เป็นคณะของเกษตรกรมีสมาชิกคงเหลือไม่ถึง 7 คน"

ประโยชน์การขึ้นทะเบียนองค์กรเกษตรกร

1. สิทธิในการเสนอผู้แทนองค์กรเกษตรกรเป็นสมาชิกสภาเกษตรกรแห่งชาติ

2. สิทธิในการจัดทำข้อเสนอการพัฒนา หรือแก้ไขปัญหาด้านการเกษตรต่อสภาเกษตรกรจังหวัด /สภาเกษตรกรแห่งชาติ

3. โอกาสเข้าถึงการให้บริการ สนับสนุนของภาครัฐ ภาคเอกชน หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

4. การเพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์ผลผลิต ผลิตภัณฑ์ ขององค์กรเกษตรกร
5. สิทธิการเข้าถึงโควตาเข้ารับการศึกษาต่อด้านการเกษตรในมหาวิทยาลัยของรัฐ แก่บุตร

หลานเกษตรกร

คุณสมบัติการขึ้นทะเบียนองค์กรเกษตรกร

1. มีวัตถุประสงค์เพื่อประกอบอาชีพเกษตรกรรมตามความหมายในพระราชบัญญัติสภาเกษตรกรแห่งชาติ พ.ศ. 2553
2. มีที่ทำการกลุ่มเป็นหลักแหล่งชัดเจน ตามคุณสมบัติ ดังนี้
3. เป็นสถาบันเกษตรกรที่จดทะเบียนเป็นสหกรณ์ ประเภทสหกรณ์การเกษตร สหกรณ์นิคม หรือ กลุ่มเกษตรกร ตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2552
4. กลุ่มเกษตรกร องค์กรเกษตรกร ที่จัดตั้งเป็นกลุ่ม โดยมีวัตถุประสงค์ในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม ต้องมีสมาชิกตั้งแต่ 7 ขึ้นไป

หลักฐานการขึ้นทะเบียน

1. สำเนาบัตรประจำตัวประชาชนผู้ขอขึ้นทะเบียน
2. เอกสารแสดงที่ตั้งกลุ่ม
3. เอกสารแสดงวัตถุประสงค์ในการดำเนินการของสถาบันเกษตรกร / กลุ่มเกษตรกร
4. สำเนาการจดทะเบียนของกลุ่ม
5. สำเนารายงานการประชุมที่แสดงมติให้ขึ้นทะเบียนองค์กรเกษตรกร
6. แบบคำขอขึ้นทะเบียนองค์กรเกษตรกร (ขอรับได้ที่สำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัด)

แบบคำขอขึ้นทะเบียนองค์กรเกษตรกร
ตามพระราชบัญญัติสภาเกษตรกรแห่งชาติ พ.ศ. 2553

ข้อมูลแสดงข้อมูลการรับขึ้นทะเบียนองค์กรเกษตรกร ของสำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัดเลย
ตามพระราชบัญญัติสภาเกษตรกรแห่งชาติ พ.ศ. 2553

ลำดับที่	อำเภอ	ประเภทการประกอบเกษตรกร				จำนวนสมาชิก (คน)	ทรัพย์สิน (บาท)	หนี้สิน (บาท)	ทุนเรือนหุ้น (บาท)	เงินสำรอง (บาท)	เงินรับฝาก (บาท)	ธุรกิจสินเชื่อ (บาท)	ธุรกิจซื้อ (บาท)	ธุรกิจขาย (บาท)	ธุรกิจแปรรูป (บาท)	ธุรกิจส่งเสริม/บริการ (บาท)	รายได้ (บาท)	รายจ่าย (บาท)	กำไรขาดทุน (บาท)
		พืช	ปศุสัตว์	ประมง	อื่นๆ														
		จำนวนกลุ่ม	จำนวนกลุ่ม	จำนวนกลุ่ม	จำนวนกลุ่ม														
1	เชียงคาน	13	5		1	355	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	20,000	9,500	10,500
2	ด่านซ้าย	5	1		2	247	-	-	41,347	68,010	-	-	-	118,080	-	-	120,313	60,750	59,563
3	ท่าลี่	6			6	1136	12,076,719	7,230,914	3,514,661	1,412,267	780,580	1,998,638	621,490	284,690	-	193,335	315,113	422,363	116,605
4	นาด้วง	4	1			103	200,000	100,000	35,000	100,000	-	-	-	-	-	-	300,000	200,000	100,000
5	นาแห้ว	3	5			233	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
6	ปากชม	2	1			88	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
7	ผาขาว	6			1	207	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
8	ภูกระดึง	3	1	1		1,860	103,724,335	80,703,956	25,839,960	-	19,473,129	3,578,579	-	3,827,793	-	-	569,933	3,968,075	3,398,142
9	ภูเรือ	5	1			183	20,000	-	-	20,000	20,000	-	-	-	-	-	-	-	20,000
10	ภูหลวง	23	4		1	860	-	-	44,500	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
11	เมืองเลย	14	8		1	66,453	1,850,791,000	1,375,000	42,058	37,030	45,058	-	313,000,000	19,000,000	-	-	5,205,338,755	21,989,289,503	16,783,955,748
12	วังสะพุง	11	3			6400221	5,400,000	-	166,000	30,000	-	-	46,165,000	46,375,000	-	165,000	46,540,000	46,145,000	190,986,000
13	หนองหิน	4	2			134	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
14	เซราวัน	4	3			232	100,000	-	84,000	-	20,000	-	-	-	-	-	105,298	-	-
สรุป		103	35	1	12	6,472,312	1,972,312,054	89,409,870	29,767,526	1,667,307	20,338,767	5,577,217	359,786,490	69,605,563	-	358,335	5,253,309,412	22,040,095,191	16,978,646,558

หมายเหตุ : ข้อมูล ณ วันที่ 14 มกราคม 2568

รูปภาพที่ 4.1 แสดงข้อมูลการรับขึ้นทะเบียนองค์กรเกษตรกร

4.7 สำนักงานกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร สาขาจังหวัดเลย

4.7.1 ที่ตั้งสำนักงาน

สำนักงานกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร สาขาจังหวัดเลย ตั้งอยู่เลขที่ 582-583 หมู่ 2 ตำบลนาอาน อำเภอเมือง จังหวัดเลย รหัสไปรษณีย์ 42000 โทรศัพท์ 042-832312 โทรสาร 042-861268

4.7.2 ผลการดำเนินงาน

สำนักงานกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร สาขาจังหวัดเลย มีเขตพื้นที่รับผิดชอบ 14 อำเภอ โดยมีองค์กรและเกษตรกรสมาชิก ดังนี้

• องค์กรเกษตรกร	จำนวน 776 องค์กร
• สมาชิกที่ขึ้นทะเบียนองค์กร	จำนวน 82,160 ราย
- องค์กรที่ได้รับสนับสนุนประเภทงบกู้ยืม	จำนวน 69 องค์กร
- องค์กรที่ได้รับสนับสนุนประเภทงบอุดหนุน	จำนวน 70 องค์กร
- องค์กรที่ได้รับการสนับสนุนประเภทอุดหนุน (อุทกภัย)	จำนวน 50 องค์กร
• จำนวนสมาชิกที่ขึ้นทะเบียนหนี้	จำนวน 6,815 ราย
- เกษตรกรที่ได้รับการชำระหนี้แทน	จำนวน 232 ราย
	จำนวนเงิน 73,000,048.47 บาท
- หลักประกันที่โอนมาไว้กองทุน	จำนวน 109 ราย
	จำนวน 166 แปลง
	821 ไร่ 1 งาน 88.7 ตารางวา
- เกษตรกรที่ได้รับสิทธิ์ปรับโครงสร้างหนี้ (ปคน 3 ธ.ก.ส.)	จำนวน 695 ราย

ส่วนที่ 5

แผนพัฒนาการ เกษตรและสหกรณ์จังหวัดเลย

แผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์จังหวัดเลย ปี 2566-2570

ฉบับทบทวน ปี 2568

5.1 แผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ของจังหวัดเลย

เป้าหมายการพัฒนาจังหวัดเลย/วิสัยทัศน์ “ การเกษตรท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในปี 2570 ”

- พันธกิจ**
- (1) พัฒนาคุณภาพชีวิตเกษตรกรให้มีความมั่นคง
 - (2) พัฒนาเศรษฐกิจการเกษตรให้เติบโตอย่างมีเสถียรภาพ
 - (3) ส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรที่มีคุณภาพตลอดโซ่อุปทาน ให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด และส่งเสริมงานวิจัย เทคโนโลยี และนวัตกรรมเพื่อนำมาใช้ประโยชน์
 - (4) ส่งเสริมให้มีการบริหารจัดการทรัพยากร สิ่งแวดล้อม และโครงสร้างพื้นฐานทางการเกษตรอย่างสมดุล และยั่งยืน

วัตถุประสงค์ เป้าหมาย และตัวชี้วัด

- (1) วัตถุประสงค์
 - (1.1) เพื่อสร้างความภูมิใจในอาชีพเกษตรกร สามารถพึ่งพาตนเองได้ มีการถ่ายทอดองค์ความรู้อย่างต่อเนื่อง
 - (1.2) ส่งเสริมความสามารถเกษตรกรและสถาบันเกษตรกรในการยกระดับผลิตภาพ ประสิทธิภาพ คุณภาพ มาตรฐาน รวมทั้งสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าเกษตรให้ตอบสนองความต้องการของตลาด
 - (1.3) สร้างความสามารถในการแข่งขันของสินค้าเกษตร รวมทั้งพัฒนางานวิจัยเทคโนโลยี และนวัตกรรมมาใช้ประโยชน์
 - (1.4) ส่งเสริมการบริหารจัดการทรัพยากรการเกษตร และโครงสร้างพื้นฐานทางการเกษตรอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงการปรับตัวและการสร้างภูมิคุ้มกันภายใต้การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
- (2) เป้าหมาย
 - (2.1) สถาบันเกษตรกรที่ทำธุรกิจมีรายได้สุทธิเพิ่มขึ้นร้อยละ 10 ต่อปี
 - (2.2) เศรษฐกิจภาคเกษตรเติบโตเฉลี่ยร้อยละ 3.0 ต่อปี
 - (2.3) งานวิจัย เทคโนโลยี และนวัตกรรมด้านการเกษตรนำไปใช้การเกษตรท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ อย่างน้อย 3 ประเด็น/ปี
 - (2.4) ทรัพยากรการเกษตรได้รับการฟื้นฟูและใช้ประโยชน์อย่างสมดุลและยั่งยืน โครงสร้างพื้นฐานทางการเกษตรได้รับการพัฒนาเพิ่มขึ้น
- (3) ตัวชี้วัด
 - (3.1) รายได้สุทธิในการประกอบธุรกิจมีรายได้สุทธิเพิ่มขึ้น
 - (3.2) GPP ภาคการเกษตรเพิ่มขึ้น
 - (3.3) จำนวนงานวิจัย เทคโนโลยี และนวัตกรรมที่นำไปใช้ประโยชน์ในด้านการเกษตรท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ
 - (3.4) ทรัพยากรการเกษตรและโครงสร้างพื้นฐานทางการเกษตรที่มีการบริหารจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ

ประเด็นการพัฒนา / ยุทธศาสตร์

(1) ประเด็นการพัฒนาที่ 1 สร้างความเข้มแข็งให้กับเกษตรกรและสถาบันเกษตรกร

(1.1) เป้าประสงค์การพัฒนา

- (1.1.1) สร้างความเข้มแข็งให้กับเกษตรกร กลุ่มเกษตรกร และสถาบันเกษตรกร
- (1.1.2) เกษตรกรประกอบอาชีพเกษตรกรรมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
- (1.1.3) ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

(1.2) กลยุทธ์/แนวทางการพัฒนา

- (1.2.1) ส่งเสริมและพัฒนาขีดความสามารถในการผลิตสินค้าเกษตรตามแนวทางหลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (กลยุทธ์เชิงรุก SO4)
- (1.2.2) พัฒนาขีดความสามารถและทักษะในการบริหารจัดการทรัพยากรการผลิตและการตลาด
- (1.2.3) พัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการเกษตรสู่ความปราดเปรื่อง (Smart Farmer, Young Smart)
- (1.2.4) สร้างทายาทเกษตรกรรุ่นใหม่/ผู้ประกอบการเกษตรกรรุ่นใหม่
- (1.2.5) สร้างและพัฒนาสถาบันเกษตรกรให้เกิดความเข้มแข็ง

(1.3) ตัวชี้วัด

- (1.3.1) จำนวนเกษตรกรที่เป็น (Smart Farmer, Young Smart) กลุ่มเกษตรกรและสถาบันเพิ่มขึ้น
- (1.3.2) จำนวนเกษตรกรที่ทำเกษตรตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพิ่มขึ้น
- (1.3.3) จำนวนศูนย์เครือข่าย ศพก. เพิ่มขึ้น

(2) ประเด็นการพัฒนาที่ 2 เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและยกระดับมาตรฐานสินค้าเกษตร

(2.1) เป้าประสงค์การพัฒนา

- (2.1.1) มูลค่าการค้าด้านการเกษตรเพิ่มขึ้น
- (2.1.2) ประสิทธิภาพการผลิตและการแปรรูปสินค้าเกษตรของจังหวัด มีคุณภาพได้มาตรฐาน
- (2.1.3) ขีดความสามารถในการเชื่อมโยงเครือข่ายการผลิตและการตลาดสินค้าเกษตรที่สำคัญของจังหวัดเพิ่มขึ้น

(2.2) กลยุทธ์/แนวทางการพัฒนา

- (2.2.1) ส่งเสริมและพัฒนาการผลิตพืชเมืองหนาวที่มีศักยภาพสูง
- (2.2.2) ส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรให้ตรงความต้องการของตลาด
- (2.2.3) เสริมสร้างการผลิตและบริโภคสินค้าเกษตรปลอดภัย
- (2.2.4) เพิ่มผลผลิตภาพการผลิตสินค้าเกษตรที่สำคัญ
- (2.2.5) จังหวัดเลย พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์และวัฒนธรรมที่มีชื่อเสียงสภาพอากาศหนาวเย็นเหมาะสมกับการปลูกพืชเมืองหนาว

(2.3) ตัวชี้วัด

- (2.3.1) GPP ภาคการเกษตรจังหวัดเลยเพิ่มขึ้น
- (2.3.2) จำนวนแปลง/ฟาร์ม/สถานประกอบการที่ได้รับการรับรองมาตรฐานอาหารปลอดภัยเพิ่มขึ้น
- (2.3.3) จำนวนสินค้าเกษตรที่สำคัญมีการสร้างมูลค่าเพิ่มและพัฒนาตามนโยบาย

(3) ประเด็นการพัฒนาที่ 3 เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันภาคการเกษตรด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม

(3.1) เป้าประสงค์การพัฒนา

- (3.1.1) เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันภาคการเกษตรด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม
- (3.1.2) พัฒนางานวิจัยและสารสนเทศให้เกษตรกรเข้าถึงและนำไปใช้ประโยชน์
- (3.1.3) ผลผลิตการเกษตรเพิ่มขึ้น (Smart Farmer, Young Smart)
- (3.1.4) ส่งเสริมการนำองค์ความรู้ด้านเทคโนโลยีไปใช้ในการเกษตร

(3.2) กลยุทธ์/แนวทางการพัฒนา

- (3.2.1) พัฒนาและประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมขับเคลื่อนภาคการเกษตรของจังหวัดภายใต้ศูนย์ AIC จังหวัด
- (3.2.2) พัฒนาขีดความสามารถในการบริหารจัดการทรัพยากรการผลิตและการตลาด โดยใช้หลักตลาดนำการผลิต และช่องทางการตลาดใหม่ ๆ
- (3.2.3) ส่งเสริมและสนับสนุนงานวิจัยเทคโนโลยีนวัตกรรมด้านการเกษตร

(3.3) ตัวชี้วัด

- (3.3.1) ร้อยละเกษตรกรและผู้รับบริการถ่ายทอดเทคโนโลยีเพิ่มขึ้น
- (3.3.2) จำนวนผู้ใช้บริการจากระบบสารสนเทศการเกษตรเพิ่มขึ้น
- (3.3.3) จำนวนสินค้าเกษตรที่ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการผลิตเพิ่มขึ้น

(4) ประเด็นการพัฒนาที่ 4 บริหารจัดการทรัพยากรการเกษตรและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน

(4.1) เป้าประสงค์การพัฒนา

- (4.1.1) บริหารจัดการทรัพยากรด้านการเกษตรอย่างยั่งยืน
- (4.1.2) พื้นฟูอนุรักษ์ทรัพยากรด้านการเกษตรมีความสมดุลและยั่งยืน
- (4.1.3) เกษตรกรลดการใช้สารเคมี
- (4.1.4) บริหารจัดการน้ำและเพิ่มพื้นที่ชลประทาน
- (4.1.5) การสร้างภูมิคุ้มกันทางการเกษตรต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

(4.2) กลยุทธ์/แนวทางการพัฒนา

- (4.2.1) บริหารจัดการทรัพยากรการเกษตรอย่างยั่งยืนที่สอดคล้องกับ SDGs
- (4.2.2) ส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรเชิงอนุรักษ์ฟื้นฟูสภาพแวดล้อม
- (4.2.3) พัฒนาโครงสร้างด้านการเกษตรอย่างสมดุลและยั่งยืน
- (4.2.4) จัดหาแหล่งน้ำและสิ่งอำนวยความสะดวกภาคการเกษตรให้เพียงพอ

(4.3) ตัวชี้วัด

- (4.3.1) จำนวนพื้นที่การเกษตรได้รับการอนุรักษ์ปรับปรุงและฟื้นฟู
- (4.3.2) จำนวนพื้นที่การเกษตรกรรมยั่งยืนเพิ่มขึ้น
- (4.3.3) จำนวนพื้นที่ชลประทานเพิ่มขึ้น

(5) ประเด็นการพัฒนาที่ 5 พัฒนาระบบบริหารจัดการภาครัฐ

(5.1) เป้าประสงค์การพัฒนา

- (5.1.1) พัฒนาการเชื่อมโยงระบบการบริหารจัดการภาครัฐให้สนับสนุนการเกษตรท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

(5.2) กลยุทธ์/แนวทางการพัฒนา

- (5.2.1) เชื่อมโยงและบูรณาการการทำงานของหน่วยงานทุกภาคส่วนโดยกลไกประชารัฐและปรับระบบบริหารงานให้ทันสมัย

(5.3) ตัวชี้วัด

- (5.3.1) ร้อยละความพึงพอใจของภาคส่วนที่ร่วมบูรณาการ

***วัตถุประสงค์หลักในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์

1. เพื่อเป็นกรอบแนวทางในการพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ของจังหวัด
2. เพื่อเป็นกรอบในการจัดทำคำของบประมาณของส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง
3. เพื่อเป็นเครื่องมือในการติดตามแผนงาน/โครงการในการพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ของจังหวัด

กลุ่มสารสนเทศการเกษตร
สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดเลย
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
ศาลากลางจังหวัดเลย (หลังใหม่) ชั้น 1
ตำบลกุดป่อง อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย 42000
โทร 0 4281 4871